

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

OLİMPİK SPOR BRANŞLARINDAKİ ANTRENÖR DAVRANIŞLARI İLE SPORCULARIN DEĞER GELİŞİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ORHAN GÖK

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

EYLÜL 2021

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

OLİMPİK SPOR BRANŞLARINDAKİ ANTRENÖR DAVRANIŞLARI İLE SPORCULARIN DEĞER GELİŞİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Orhan GÖK

DOKTORA TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EYLÜL 2021

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Orhan GÖK

20.09.2021

OLİMPİK SPOR BRANŞLARINDAKİ ANTRENÖR DAVRANIŞLARI İLE SPORCULARIN DEĞER GELİŞİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

(Doktora Tezi)

Orhan GÖK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eylül 2021

ÖZET

Bu araştırmanın amacı bireysel değerler ile antrenör davranışlarını değerlendirme arasındaki ilişkiyi incelemek ve aralarındaki olası ilişkiyi farklı değişkenlerle inceleyerek sonuçlarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya farklı olimpik branşlarda (Boks, Atletizm, Güreş, Hokey Taekwondo, Voleybol) spor hayatına devam eden 147'si erkek (55,1), ($\overline{X}_{yaş=}$21,44±4,78), 120'si kadın (44,9), ($\overline{X}_{yaş=}$19,72±2,70) olmak üzere toplam 267 sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu", "Sporcular için Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği" ve "Bireysel Değerler Envanteri" kullanılmıştır. Bu doğrultuda araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi için Microsoft Excel ve SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. İlk olarak normallik analizleri için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmış ve dağılımın normal olduğu tespit edilmiştir. Bu aşamadan sonra ikili grup karşılaştırmalarında T-Testi ve ikiden fazla grup karşılaştırmalarında ise One-Way Anova analizi kullanılmıştır. Anova analizi neticesinde farkın kaynağını belirlemek adına post-hoc Tukey testi kullanılmıştır. Bununla birlikte değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.Sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri fiziksel antrenman ve planlama ile olumlu antrenör davranışı alt boyutlarında anlamlı bir farklılıklar tespit edilmiş erkek sporcuların puan ortalamalarının kadın sporculara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Olumsuz antrenör davranışı alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiş eğitim düzeyi arttıkça sporcuların antrenör davranışlarını dahada olumsuz algıladıkları görülmüştür. Yaş ile fiziksel antrenman ve planlama arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş sporcuların yaşları arttıkça antrenör davranışlarını daha olumlu algıladıkları tespit edilmiştir. Sporcuların bireysel değerleri değerlendirmeleri incelendiğinde disiplin ve sorumluluk, güven ve bağışlama, saygı ve doğruluk alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiş, erkek sporcuların kadın sporculara göre bu değerlere daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Disiplin ve sorumluluk, saygı ve doğruluk alt boyutlarında anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, 9 ve üzeri yıl antrenörü ile çalışan sporcuların 7 ve 8 yıl çalışan sporculara göre bireysel değerlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, Spor ortamında antrenörlerin yansıyan davranışları, sporcuların değer ve davranışlarını etkileyebilir.

Bilim Kodu :1301

Anahtar Kelimeler : Değerler, Sportif Değerler, Davranış, Antrenör Davranışları

Sayfa Adedi : 114

Danışman : Doç. Dr. İlyas OKAN

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN COACH BEHAVIOR IN OLYMPIC SPORTS BRANCHES AND THE VALUE DEVELOPMENT OF ATHLETES

(Ph. D. Thesis)

Orhan GÖK

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF HEALTH SCIENCES

September 2021

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the relationship between individual values and the evaluation of trainer behavior and to reveal the results by examining the possible relationship between them with different variables. In line with this purpose, a total of 267 athletes, 147 men (55,1), ($\overline{X}_{age=}$21,44±4,78), and 120 women (44,9), ($\overline{X}_{age=}$19,72±2,70), who continue their sports life in different Olympic branches (Boxing, Athletics, Wrestling, Hockey Taekwondo, Volleyball), participated voluntarily in the study. “Personal Information Form”, “Coach Behavior Assessment Scale for Athletes” and “Individual Values Inventory” were used as data collection tools in the study. In this direction, Microsoft Excel and SPSS 22.0 program were used for the analysis of the data obtained within the scope of the research. Firstly, Skewness and Kurtosis values were examined for normality analysis, and the distribution was found to be normal. After this stage, T-Test was used for pairwise group comparisons and One-Way Anova analysis for comparisons of more than two groups. As a result of ANOVA analysis, the Post-Hoc Tukey test was used to determine the source of the difference. However, Pearson correlation analysis was used to determine the relationship between variables. In the evaluations of the coaching behaviors of the athletes, considerable differences were found in the physical training and planning and positive coaching behavior sub-dimensions, and it was seen that the mean scores of male athletes were higher than female athletes. A noteworthy difference was found in the negative coach behavior sub-dimension. As the level of education increased, it was seen that the athletes perceived the behaviors of the coaches more negatively. A significant relationship was retained between age and physical training and planning; It has been determined that as the age of the athletes increases, they perceive the behaviors of the coaches more positively. When the evaluations of the individual interpretations of the athletes were examined, significant differences were discovered in the sub-dimensions of discipline and responsibility, trust and forgiveness, respect and honesty, and it was seen those male athletes gave more substantiality to these values than female athletes. It was stated that there were substantive differences in the sub-dimensions of discipline and responsibility, respect and integrity, and it was noticed that the individual values of the athletes who worked with a trainer for 9 or more years were higher than the athletes who worked for 7 and 8 years. Consequently, the reflected attitudes of the trainers in the sports environment can affect the morals and attitudes of the athletes.

Science Code :1301

Key Words : Values, Sportive Values, Behavior, Coach Behaviors

Page Number : 114

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. İlyas OKAN

TEŞEKKÜR

Öncelikle çalışmanın gerçekleştirilmesinde ve bu düzeye kadar gelmesinde katkılarıyla beni yönlendiren, değerli zamanını, yakın ilgisini ve tecrübelerini esirgemediği için değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. İlyas OKAN'a, doktora sürecimin başından sonuna kadar üzerimde çok emeği bulunan, desteklerini benden hiç esirgemeyen, bana yardımcı olan, yol gösteren, kişiliği ile örnek olan değerli hocam Prof. Dr. Metin YAMAN'a, tez izleme komitesinde bulunarak ve desteğini benden esirgemeyerek onur veren değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet GÜNAY'a ve Doç. Dr. Velittin BALCI'ya, doktoraya beraber başladığım ve doktora sürecinde her şartta yardımlaştığım fikir alışverişi yaptığım desteklerini esirgemeyen değerli dostlarım ve değerli meslektaşlarıma, Özellikle araştırmanın gerçekleştirilmesi sürecinde katılımlarıyla destek olan bayrağımızı gururla dalgalandıran milli takım sporcularımıza, sonsuz saygı ve teşekkürü borç bilirim.

Manevi desteğiyle dualarını üzerimden hiç esirgemeyen beni benden çok sevdiğine inandığım tek insan canım annem Sevim GÖK'e, bu çalışma boyunca gösterdiği özveri, anlayış ve sabırla bana vermiş olduğu desteği ile ömrüme yazılmış en güzel ayrıntı sevgili eşim Tülay'a ve cenneti müjdeleyen melek kızlarım Özge, Ezgi ve Eda'ya sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv

ABSTRACT v

TEŞEKKÜR vi

İÇİNDEKİLER vii

ÇİZELGELERİN LİSTESİ x

ŞEKİLLERİN LİSTESİ xi

SİMGELER VE KISALTMALAR xii

1. GİRİŞ 1

2. GENEL BİLGİLER 5

2.1. Değerler 5

2.1.1. Değerlerin özellikleri 7

2.1.2. Değerlerin sınıflandırılması 9

2.1.3. Değerler eğitimi 11

2.2. Sportif Değerler 14

2.2.1. Sporda değerler 15

2.2.2. Beden eğitimi ve sporda değerler 16

2.2.3. Spor ahlakı 17

2.2.4. Fair play 19

2.2.5. Olimpik değerler 20

2.3. Değerler ve Davranış 22

2.3.1. Değerlerin davranışla ilişkisi 28

2.3.2. Değerleri davranışa bağlayan mekanizmalar 33

2.4. Antrenör Davranışları 34

2.4.1. Coté'nin antrenörlük modeli 35

Sayfa

2.4.2. Horn'un etkili antrenör davranışı modeli 36

2.4.3. Antrenör sporcu ilişkisi 38

2.4.4. Değerleri şekillendirmede antrenörün rolü 39

2.4.5. Antrenör davranışları ile sporcu değer ilişkisi 41

3. YÖNTEM 45

3.1. Araştırmanın Modeli 45

3.2. Araştırma Grubu 45

3.3. Veri Toplama Araçları 46

3.3.1. Kişisel bilgi formu 46

3.3.2. Sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeği 46

3.3.3. Bireysel değerler envanteri 47

3.4. Ölçeklerin Uygulama Aşaması 47

3.5. Verilerin Analizi 48

4. BULGULAR 49

4.1. Sporcular İçin Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeğine İlişkin Bulgular 49

4.2. Bireysel Değerler Envanterine İlişkin Bulgular 53

5. TARTIŞMA 59

5.1. Araştırma Bulgularının Genel Değerlendirmesi 59

5.2. Sporcular için Antrenör Davranışlarının Değerlendirilmesi 59

5.2.1. Cinsiyet değişkenine göre antrenör davranışlarını değerlendirme 59

5.2.2. Eğitim düzeyi değişkenine göre antrenör davranışlarını değerlendirme 61

5.2.3. Antrenörün eğitim düzeyi değişkenine göre antrenör davranışlarını değerlendirme 62

5.2.4. Aynı antrenörle çalışma süresine göre antrenör davranışlarını değerlendirme 63

5.2.5. Yaş değişkenine göre antrenör davranışlarını değerlendirme 64

Sayfa

5.3. Bireysel Değerler Envanterine İlişkin Bulgular 65

5.3.1. Cinsiyet değişkenine göre bireysel değerleri değerlendirme 65

5.3.2. Eğitim düzeyi değişkenine göre bireysel değerleri değerlendirme 67

5.3.3. Antrenörün eğitim düzeyi değişkenine göre bireysel değerleri değerlendirme 68

5.3.4. Aynı antrenörle çalışma süresine göre bireysel değerleri değerlendirme . 69

5.3.5. Yaş değişkenine göre bireysel değerleri değerlendirme 70

5.4. Bireysel Değerler ile Antrenör Davranışları Korelasyon Bulgularının Değerlendirilmesi 71

6. SONUÇ VE ÖNERİLER 77

KAYNAKLAR 79

EKLER 97

EK-1. Etik Kurul Raporu 97

EK-2. Hokey Federasyonu Onleni Anket İzni 101

EK-3. Voleybol Federasyonu Anket İzni 102

EK-4. Atletizm Federasyonu Anket İzni 103

EK-5. Güreş Federasyonu Anket İzni 104

EK-6. Boks Federasyonu Anket İzni 105

EK-7. Taekwondo Federasyonu Anket İzni 106

EK-8. Bireysel Değerler Ölçeği İzni 107

EK-9. Antrenör Davranışları Değerlendirme Ölçeği İzni 108

EK-10. Kişisel Bilgi Formu 109

EK-11. Bireysel Değerler Envanteri 110

EK-12. Sporcular İçin Antrenör Davranışları Değerlendirme Ölçeği 112

ÖZGEÇMİŞ 113

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 2.1. Milton Rokeach değer sınıflandırması 10

Çizelge 2.2. Swartz'a göre değerlerin sınıflandırması 11

Çizelge 3.1 Araştırmaya katılan bireylerin tanımlayıcı istatistiki bilgileri 46

Çizelge 4.1. Araştırma kapsamında kullanılan ölçek alt boyutlarına ilişkin ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri 49

Çizelge 4.2. Cinsiyet değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin T-Testi sonuçları 49

Çizelge 4.3. Eğitim düzeyi değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin T-Testi sonuçları 50

Çizelge 4.4. Antrenörün eğitim düzeyi değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin One-Way Anova sonuçları 50

Çizelge 4.5. Aynı antrenörle çalışma süresi değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin One-Way Anova sonuçları 51

Çizelge 4.6. Yaş değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin pearson-korelasyon analiz sonuçları 52

Çizelge 4.7. Cinsiyet değişkenine göre bireysel değerler envanterinden alınan puanlara ilişkin T-Testi sonuçları 53

Çizelge 4.8. Eğitim düzeyi değişkenine göre bireysel değerler envanterinden alınan puanlara ilişkin T-Testi sonuçları 54

Çizelge 4.9. Antrenörün eğitim düzeyi değişkenine göre bireysel değerler envanterinden alınan puanlara ilişkin One-Way Anova sonuçları 54

Çizelge 4.10. Aynı antrenör ile çalışma süresi değişkenine göre bireysel değerler envanterinden alınan puanlara ilişkin One-Way Anova sonuçları 55

Çizelge 4.11. Yaş değişkenine göre bireysel değerler envanterinden alınan puanlara ilişkin Pearson-Korelasyon analiz sonuçları 56

Çizelge 4.12. Araştırma kapsamında kullanılan bireysel değerler envanteri ile antrenör davranışları değerlendirme ölçeği arasındaki sonuçlara ilişkin pearson- korelasyon analiz sonuçları 56

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 2.1. Olimpik dayanışmanın Yapılanması..... 22

Şekil 2.2. Değer ve tutum arasındaki ilişki 28

Şekil 2.3. Değerleri ve davranışı bağlayan süreçte değer örneklemelerinin rolü 29

Şekil 2.4. Horn'un etkili antrenör davranışı modeli 36

Şekil 3.1. Araştırmanın modeli 45

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	**Açıklamalar**
%	Yüzde
<	Küçüktür
>	Büyüktür
$\bar{x}$	Ortalama

Kısaltmalar	**Açıklamalar**
ANOVA	Analyse of Varians
Ed.	Editör
F	Kareler Ortalamalarının Oranı
IOC	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
KDDS	Koçluk (Antrenörlük) Davranış Değerlendirme Sistemi
N	Frekans
OVEP	Olimpik Değerler Eğitim Programı
p	Anlamlı Farklılık Değeri
r	Anlamlı İlişki Değeri
SADDÖ	Sporcular için Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği
SLÖ	Sporda Liderlik Ölçeği
SPSS	Statistical Package for Social Sciences
SS	Standart Sapma
t	t Testinin Hesaplanan t Değeri
TOHM	Türkiye Olimpiyatlara Hazırlık Merkezlerine

1. GİRİŞ

Antrenörlükte en çok araştırılan alanlardan biri antrenörlük davranışlarının sporcu performans sonuçları üzerindeki etkisidir. Sporun gençlerin hayatına getirebileceği fiziksel, sosyal ve ahlaki faydaların yanı sıra dolaylı olarak teşvik ettiği kültürel değerleri kabul ederken, araştırmaların yetersiz olduğu gerçeğini kabul etmek gerekir.

Bilindiği kadarıyla, spor bağlamında hiçbir yayın antrenör davranışları ile sporcuların değer gelişimi arasındaki ilişkiyi doğrudan araştırmamıştır. Bu doğrultuda antrenörlerin davranışları ile sporcuların değer gelişimleri arasındaki ilişkileri incelemek hedeflenmektedir. Bu çalışma antrenör davranışlarına, sporcuların verdiği yanıtları ne şekilde algıladığını ve etkilediğini dolayısıyla hangi değerlerinin tercihleriyle bağlantılı olduğunun incelenmesidir.

Antrenör davranışları ile sporcuların değer gelişimi arasında önemli bir örtüşme olduğu düşünülmektedir. Değerlerin davranışı anlamada önemli bir rol oynadığı düşünüldüğünde, antrenör davranışlarının sporcuların değer gelişimi üzerine olumlu bir etkisi olması muhtemeldir. Beden eğitimi derslerinde öğretmenler veya spor bağlamında antrenörler olsun, okul çocuklarının spor faaliyetlerini yöneten kişinin öncelikle sorumlu olduğunu düşünerek, sporcular üzerinde uyguladığı muazzam etki göz ardı edilemez bir gerçektir. Antrenörler spor ortamında ve sosyal bir çevrede faaliyet gösteren sosyal varlıklar olup, davranışları sporcuların değer ve davranışları üzerinde sürekli bir etki sağlar.

Sportif değerlerin spor yoluyla genç nesillere aktarılmasında antrenörlere büyük bir sorumluluk düşer. Bu değerlerin antrenörlerin sporcularında gelişmesi önemlidir. Antrenörler, sporcuların hangi sportif değerleri benimsediklerini, karar verme süreçlerini anlamada merkezi olmaları gerektiğini öğrenme sorumluluğuyla görevlendirilmiştir. Bu nedenle, yetişkinler gibi düşünmeyen çocukların değer öncelikleri konusunda bir farkındalık geliştirmeye çalışmak antrenörlerin görevidir. Spor ortamında çocuklarla ve gençlerle çalışan antrenörlerin, değer aktarımının ve değer eğitiminin önemli birer aracıları olduğu ve bu nedenle sporun nasıl olumlu deneyimler sunabileceği ve toplumsal değerleri teşvik etmek için nasıl kullanılabileceği konusunda daha derin bir anlayış geliştirmeleri gerekmektedir.

Antrenörlük sadece bir meslek değildir, sporcuları fiziksel, teknik ve taktik olarak hazırlamaktan sorumlu olan antrenörler, aynı zamanda grup-takım felsefesine ve dolaylı olarak gizli bir müfredata, tutum ve davranışlarıyla bir dizi değerlere aracılık eden ve bunları açık bir şekilde ileten eğitimcilerdir. Değer eğitiminde aile, öğretmen kadar uzun süre sporcularla birlikte çalışan antrenörün de önemli etkisi bulunmaktadır. Bu açıdan spor ortamında antrenörler ayrı bir öneme sahiptir.

Dolayısıyla antrenörler değer aktarımında sporcular için iyi bir model olmalı ve bunu davranışlarıyla tutarlı bir şekilde gösterebilmeli, ayrıca değer öğretimi alanında yeterli bilgi ve beceriye sahibi olması gerekmektedir.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı olimpik spor branşlarındaki farklı kategorilerdeki elit milli sporcuların antrenör davranışlarını, değerler açısından nasıl algıladıklarını ve nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymaktır. Dolayısı ile sporcular tarafından algılanan antrenör davranışları ile sporcuların değer gelişimi arasındaki ilişkiler bazı değişkenlere göre incelenmesidir.

Araştırmanın problemi

Antrenör davranışları ile sporcuların değer gelişimi arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın alt problemleri

1. Cinsiyet değişkenine göre sporcuların antrenör davranışları değerlendirme ölçeği puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
2. Eğitim düzeyi değişkenine göre sporcuların antrenör davranışları değerlendirme ölçeği puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
3. Antrenör eğitim düzeyi değişkenine göre sporcuların antrenör davranışları değerlendirme ölçeği puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
4. Aynı antrenör ile çalışma süresi değişkenine göre sporcuların antrenör davranışları değerlendirme ölçeği puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?

5. Yaş değişkenine göre sporcuların antrenör davranışları değerlendirme ölçeği puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
6. Cinsiyet değişkenine göre bireysel değerler ölçeği puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
7. Eğitim düzeyi değişkenine göre bireysel değerler ölçeği puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
8. Antrenör eğitim düzeyi değişkenine göre bireysel değerler ölçeği puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
9. Aynı antrenör ile çalışma süresi değişkenine göre sporcuların bireysel değerler ölçeği puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
10. Yaş değişkenine göre sporcuların bireysel değerler ölçeği puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
11. Bireysel değerler ve antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeği arasında ilişki var mıdır?

Araştırmanın önemi

Konu ile ilgili literatür taraması yapıldığında, spor bağlamında antrenör davranışları ile sporcuların değer gelişimi arasındaki ilişkiyi doğrudan araştıran bir çalışmaya rastlanmamış ve aralarındaki ilişki irdelenmemiştir. Bu doğrultuda antrenörlerin davranışları ile sporcuların değer gelişimleri arasındaki ilişkileri incelemek hedeflenmektedir. Bu çalışma antrenör davranışlarına, sporcuların verdiği yanıtları ne şekilde algıladığını ve etkilediğini dolayısıyla hangi değerlerinin tercihleriyle bağlantılı olduğunun incelenmesidir. Antrenörlerin sporcuların değer gelişimi üzerindeki potansiyel etkisi göz önüne alındığında bu çalışma antrenör-sporcu araştırmalarına katkı sağlayıp bu alandaki literatürü zenginleştirmektedir. Bu araştırma sonuçları önem arz etmekle beraber, antrenörlerin davranışları ve sporcuların değerleri üzerindeki etkisini doğrudan inceleyerek literatüre katkı sağlayacağı ve konuya yönelik ileride yapılacak farklı çalışmalara referans olup ışık tutacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları

Araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları şunlardır:

- Araştırma 27 Eylül 2020 ile 01 Aralık 2020 tarihleri ile sınırlıdır.
- Araştırma, Atletizm, Boks, Güreş, Hokey, Taekwondo ve Voleybol Federasyonlarını kapsamaktadır.
- Araştırmayı, Genç milli takım ve A milli takım düzeyindeki elit sporcular oluşturmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Değerler

Uzun bir geçmişe sahip olan, kamusal hayatın tam merkezinde yer alan, sosyal bilimleri ve bu alanda çalışma yapmış araştırmacıları bir hayli meşgul eden "değerler" mutlak bir kavramla değil, nispeten göreceli tanımlanır.

Değerler insanları bir arada tutan, toplumun çoğunluğu tarafından kabul gören, arzu edilen, önemsenen ve benimsenen ideal davranışları yapma çabasıdır. İnsanların içerisinde yaşadıkları toplumun neyin " iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin" olup olmadığını tespit ettikleri ortak yargı ve inançlardır. Bu yargı ve inançların benimsenmesi, o toplumun bireylerinin davranışlarını etkileyerek başkalarının davranışlarını değerlendirmede, değerler bir araç olur. Dolayısıyla değerler, bireylerin kendileriyle alakalı önemli ve öncelikli gördükleri davranış temellerini yerine getirmeye yardımcı olan isteklendirmelerdir. Bu nedenle değerler bizi harekete geçiren eylemlerimizin çoğunu yönlendiren istikrarlı kaynaklardır.

Sosyal bilimlerin ilgisini çeken değerler konusu, sosyal bilimciler tarafından değerlerin insan davranışlarına olan etkisini çeşitli yönleriyle ele almada değerlerin derin bir yere sahip olduğunu fark etmelerinden kaynaklanmaktadır (Kuşdil ve Kağıtçıbası, 2000).

Değerler "insan davranışlarına yol gösteren, kılavuzluk eden inanışlar ve normlardır" (Hökelekli, 2013: 57). Rokeach (1973: 5) ise köklü bir öğreti olan değer kavramını "belirli davranış tarzı ve var olmanın asıl amacına dair, hayat boyu devam eden kalıcı inanışlar" olarak tanımlamıştır.

Değerler psikolojisi üzerinde yapmış olduğu araştırmalarda, değeri en sade tanımla "bir şeyin istenebilir veya istenemez olduğu üzerine inanmaktır" diyerek değeri bir inanış olması bakımından evrenin belli bir bölümüyle ilgili algı, his ve malumatlarımızın bir bileşimidir ifadesiyle açıklamıştır (Güngör, 2010: 27).

Sosyal hayattaki fikirlerimizi etkisi altında bırakarak, davranışlarımızın yönlenmesine sebep olan değerler, genel anlamı itibariyle "bir topluluk, bir inanış, bir öğreti süresince

veya bireyler arasında benimsenmiş, sahiplenilmiş ve yaşatılmaya devam eden, sosyal, beşerî, bilişsel veya tanrısal kaynağı olan bütün duygu, fikir, tutum, norm ya da kıymetler" dir (Çelikkaya, 1996: 168).

Latincede 'valare' sözcüğünden türemiş "güçlü olma veya kıymetli olma" manalarına gelen değer kavramı sosyal bilimler alanında literatüre ilk defa 1918 yılında Znaniecki ile girmiştir (Bilgin, 1995: 83).

İnsanlar yaşadığı toplumun kurallarını, yıllarca süre gelen gelenek ve görenekler yoluyla "iyiyle - kötüyü, doğruyla - yanlışı" ayırt etmeyi ve kendi bireysel etik kuralları istikametinde bir değer kazanmayı öğrenirler (Beil, 2003: 14).

Değerler alanında son zamanlarda en çok çalışma yapan sosyal bilimcilerden biri olan Schwartz' a (1994) göre ise değer "kişi veya sosyal toplumun hayatına rehberlik eden, temel olarak hizmet eden, önemlilikleri değişiklik gösteren durum üzeri tercih edilen amaçlar" dır.

Kavram olarak değer, sosyal bilimlerde aslında değer ve değerler sorunu halinde ortaya çıkar. Zira "iyi nedir", "yararlı nedir", "doğru nedir" "güzel nedir", gibi sorular, değer kapsamını bazı yönlerden sorun haline getirirken; dürüstlük, sevgi, saygı, eşitlik, hakkaniyet, gibi bireylerarası münasebetlerin özündeki manayla alakalı sorular sormak ya da estetik, sportif, sanatsal, bilimsel alanlarla alâkalı insan başarılarının özgünlüklerini incelemekse, farklı türden değerleri sorun haline getirmek olur (Kuçuradi, 2013: 8).

Değerlerin bir kısmı toplumların yapısına göre daha belirgin olmasına karşın, bir kısım değerler ise küreselleşmenin de etkisiyle oldukça geneldir. Doğası gereği değerler yapısal olarak evrenselleşmiş gibi gözükse de, bütün toplumların kendine has değer yargıları ve algılamaları vardır. Bunlar toplumsal ve küresel koşulların etkisiyle zamanla değişebilir. Bazılarının önem derecesi artarken**,** bazılarının ise önem derecesi azalabilir**,** ya da önem bakımından topluma uygun yeni değerler benimsenebilir. İnsanların değerlere bakış açısı önem ve öncelik bakımından bireysel farklılıklar gösterir. Kimi için önemsiz olan bir değer, başka biri için çok önemli olabileceği gibi öncelik bakımından da değişiklik gösterebilir.

2.1.1. Değerlerin özellikleri

İnsan davranışlarını etkileyen ve onlara yön veren değerlerin yaşatılması, sürdürülebilmesi ve daha iyi anlaşılabilmesi için özelliklerini de bilmek gerekir. Değerler alanında çalışma yapan çoğu teorisyen birbiriyle ilgili ve birbirinden farklı temel özellikler ortaya koymuşlardır.

Fichter, (2012) ise değerleri "toplumun veya toplumsal bir grubun öğretileri ve diğer kendine özgün olan kültürünü ilgilendiren nesnelerin önem derecesini değerlendirmeye yarayan ölçütler" ifadesiyle değerlerin bazı özellilerini belirtir, bunlar:

- Değerler içerisinde bulunduğu toplumu bir arada tutan benimsenmiş paylaşımlardır.
- Sosyal hayatın devamı ve toplumsal düzenin istikrarı için insanlar değerleri önemser.
- Değerler içlerinde duyguların muazzam bir biçimde dışa vurma durumu ifade eder. Bireyleri etkileyip harekete geçirir ve fedakârlık yapmaya zorlayabilir.
- Değerlerin toplum genelinde kabul görmesi, insanların belleklerine yerleşmesine ve değerleri soyut olarak diğer kıymetli nesnelerden ayırt etmelerini sağlar (Fichter, 2012: 167).

Milton Rokeach (1973) ise hayat boyu devam eden, varlığın asıl sebebi olarak gördüğü değerlerin temel işlevsel özelliklerini şu şekilde sıralar:

- Bireyi toplumsal hususlarda belli bir konum almaya yönlendirmek,
- Bireyi, belirli bir siyasal veya dinsel inancı diğerine tercih noktasında etkilemek,
- Kendisini ifade etmesine kılavuz yapmak,
- Bireyin kendini ve başkalarını değerlendirmesinde ve eleştirmesinde, kendisini veya başkalarını yüceltmesi veya kabahatli bulmasında ölçüt rolü görür,
- Bireyin kendisini başkalarıyla karşılaştırarak ahlak derecesini değerlendirmesinde ölçüt olur,
- Başkalarını etkileme ve ikna etmede önemli bir etken olmak,
- Psikoanalitik manada, bireysel veya toplumsal olarak onaylanmayan tutum, davranış ve inanışların kendileri için nasıl mantıklı hale getirileceğini gösterir (aktaran Bilgin, 1995: 83).

Değerleri, hedeflere ulaşmayı amaçlayan motivasyonların evrensel bir organizasyonu olarak tanımlayan Schwartz (1992, 2006) birçok teorisyenin araştırmalarında mevcut altı temel özelliği belirten bir değer anlayışını benimser, bunlar:

1. Değerler, iç içe geçmiş ayrılmaz bir biçimde etkileşimi olan inanışlardır. Değerler harekete geçtiğinde, duygu ile aşılanırlar.
2. Değerler, istendik davranışları motive eden amaçları ifade eder. Sosyal düzen, adalet ve iyilikseverlik gibi fayda önemli değerleri benimseyen bireyler bu amaçları gerçekleştirmek için motive olurlar.
3. Değerler, belli bazı eylemleri ve boyutları aşar. Kurallara uyma ve dürüstlük, örn. iş de, okulda, ticaret, politikada, tanıdıklarla veya başkalarıyla alakalı olabilir. Bu husus, değeri çoğunlukla belli davranış, hal, hareket, olaylar veya durumlarla ilişkili olan normlardan ve tutumlardan ayrıştırır.
4. Değerler standart veya ölçüt olarak işlev görür. Değerler, olayların, eylemlerin, politikaların ve fertlerin tercihlerinde veya değerlendirilmesinde kılavuzluk görevi yapar. Gündelik kararlardaki değerlerin etkisi kısmen bilinçlidir. Kişinin düşündüğü eylemler veya kararlar, önem verdiği başka değerler için çelişkili neticelere sahip olduğunda, bilinçlenir.
5. Değerler, kendi aralarında önem derecelerine göre sıralanır. Kişisel olarak nitelendirilen bu sıralı öncelikler, hiyerarşik değer sistemini oluşturur. Değerlerin bireyde aşamalı olması, onları normlardan ve tutumlardan ayırt etmelerini sağlar.
6. Birden fazla değerin nispeten önemi eyleme öncülük eder. Herhangi bir yaklaşım veya davranış genellikle birden çok değer üzerinde etki yapar. Koşulların değişmesiyle birlikte ortaya çıkan yeni durumlarda Gelenek ve uygunluk değerlerini hazcılık ve uyarma değerlerinden vazgeçme zorunluluğunu ifade edebilir ve fedakârlık yapmaya teşvik edebilir. Birbiriyle alakalı ve ters düşen değerler arasındaki ödünleşim, tutum ve davranışları yönlendirir. Yukarıda bahsedilen özelliklerin hepsi değerlerle ilgili olup, birini diğerinden farklı kılan şey, ifade ettiği amaç veya güdülenme biçimidir (Schwartz, 2012).

Tutumlarla kıyaslandığında, Değerler kendi içinde daha soyut ve daha çok merkezidir, belirli nesnelerle ilgilidir, önemli ve kıymetli olmalarını onlara rehberlik yapan değerlerden alır ve standart görev yapmaz (Cieciuch, Schwartz ve Davidov, 2015: 43).

2.1.2. Değerlerin sınıflandırılması

İçerisinde yaşadığımız toplumu, bireyleri ve kendimizi anlamamıza, öğrendiklerimizi paylaşmamıza yardımcı olan değerler, her ne kadar farklı sınıflandırılmış olsa da kendi aralarındaki bütünlüğünü korurlar. Genel kabul görmüş bir sınıflandırma olmamakla beraber en popüler teoriler "Spranger, Rokeach ve Schwart"ın yapmış oldukları farklı karşılaştırma esasına dayalı tasniflerdir.

Spranger değer sınıflandırması

Alman psikolog Edward Spranger "Types of Man" isimli kitabında ilk defa altı farklı ideal temel değer türlerini nitelendiriyor (Spranger, 1928: 108). Sosyal hayatı esas alan bu değerler şunlardır:

- Teorik Değer: Entelektüel, eleştiri gücü yüksek ve zihinsel etkinliğe yönelmiş kişiler, Hakikatleri, bilgiyi, olaylar ve durumları her yönüyle ele alıp, değerlendirmeye önem verir.
- Ekonomik Değer: Faydalı ve kolaylıkla uygulanabilir olanı önemser. Kamusal alanda, bireyler tarafından doğrudan doğruya uygulanabilir ve faydalı olması bakımından daha çok ilgi görür.
- Estetik Değerler: Biçimsel olarak uygunluk, ahenk, istenilen ve olması gereken duygular uyandıran sanatsal öğeleri önemseyen bireyler, sanatı doğanın vazgeçilmez bir yaratımı olarak görür.
- Sosyal Değer: İnsani ilişkilere önem verir ve insan sevgisini en temel değer olarak kabul eder. Sosyal hayatta farklı olanlara sevgi, saygı gösteren, fedakâr, yardımsever, kibar ve cana yakın kişilerle yakından ilgilidir.
- Politik Değer: Amaca ulaşmak için kendi kişisel gücünü veya bulunduğu yerin konumunu yöntem olarak her şeyin üzerinde görür, güç, mevki, etkileme, tanınma ve özellikle kuvveti temel alır.
- Dini Değer: İçerisinde bulunduğu kâinatı temel referans kaynak olarak esas alır ve kendi benliğini tamamıyla onun kuşatıcı varlığına bağlar. Dünyevi hazlardan vazgeçme pahasına inançları için büyük fedakârlık yapar. (Spranger, 1928: 111-195)

Spranger, e göre "belirli bir bireyin bu tür değerlerden birine veya diğerine ait olduğu anlamına gelmez. Her kişilikte, bu değerlerin tümü, ancak değişen derecelerde ön planda bulunabilir" (Allport ve Vernon, 1931: 10-11).

Rokeach değer sınıflandırması

"Bilişsel bir yaklaşım yöntemi benimseyen Rokeach (1973), kişilik teorisi çerçevesinde bir bakış açısıyla değerleri kavramsallaştırmıştır" (Cieciuch ve arkadaşları, 2015: 42). Aşama gözetilerek yapılan bu kombinasyon sonucunda ortaya çıkan 36 değeri 18 eşit sayıda iki kategoriye ayırdı. Araştırmalarının sonucuna dayanan bu sınıflandırmalar; Amaç değerler, asıl gerçekleştirmek istenilen varlık amaçlarını ifade eder. Araç değerler, amaç değerleri gerçekleştirmeye yönelik tutum ve davranış biçimleridir.

Çizelge 2.1. Milton Rokeach değer sınıflandırması

Amaçsal (terminal) değerler	**Araçsal (instrumantal) değerler**
Aile koruması (sevdiklerinin hizmeti)	Açık fikirli (açık fikirli)
Barışçıl bir dünya (savaşın olmadığı, çatışmalardan uzak)	Affetme (başkalarını affetmeye istekli)
Benlik Saygısı (öz Saygı)	Bağımsız (başa çıkabilen, kendine yeten)
Bilgelik (olgun bir yaşam biçimi)	Cesur (yürekli, atılgan)
Bir başarı duygusu (sürekli bir gelişme)	Dürüst (samimi, doğruluk)
Eşitlik (kardeşlik, herkes için eşit fırsatlar)	Entelektüel(aydın, yansıtıcı)
Gerçek dostluk (yakın dostluk)	Hırslı (çalışkan, istekli)
Güzellik dünyası (tabiatın ve sanatın güzelliği)	İtaatkâr (verimli, hürmetkâr)
Heyecan verici bir hayat (aktif bir yaşam)	Kibar (nazik, hoşgörülü)
İç huzur (iç çatışmadan sıyrılma)	Mantıksal (yararlı, rasyonel)
Kurtuluş (selametli, ebedi hayat)	Neşeli (açık yürekli, sevecen)
Mutluluk (sevinmek)	Otokontrol (Ölçülü, öz disiplin)
Olgun aşk (bedensel ve ruhsal yakınlık)	Sevgi dolu (sevecen, şefkatli)
Özgürlük (hür ve özgür seçim)	Sorumlu (tutarlı, güvenilir)
Rahat bir yaşam (müreffeh bir yaşam)	Temiz (düzenli, özenli)
Toplumsal tanınma (saygıdeğer, hayranlık)	Yaratıcı (yetenekli, özgün)
Ulusal güvenlik (tehditlere karşı korunma)	Yardımcı (Başkalarının iyiliği için çalışmak)
Zevk (keyfe keder bir yaşam)	Yetenekli (Yetkili, etkili)

Kaynak: Rokeach, M. (1973). *The nature of human values.* New York: The Free Press, 5.

Swartz değer sınıflandırması

Değerler, bireyin ya da toplumun hayatını yönlendiren, ilke olarak rehberlik hizmeti veren, önemi göreceli değişen, belirli durumları aşan ve tercih edilen hedeflere ulaşmayı amaçlayan motivasyonların evrensel bir organizasyonu olarak tanımlayan Schwartz, (1992, 2006) asıl teoride on temel değerin her birinin ifade ettiği genel hedefle, ortaya çıkardığı

evrensel ihtiyaçları belirleyerek, bireysel değeri ve motivasyon değerlerinin amaçlarını açıklar. Bunlar:

Çizelge 2.2. Swartz'a göre değerlerin sınıflandırması

Temel değer	**Temel motivasyonel hedef**
Evrenselcilik (Universalis)	Tüm insanların refahı ve doğa için anlayış, empati, tolerans ve bunları sahiplenme
Yardımseverlik (Benevolence)	Sıkça bireysel temasta bulunan bireylerin refahlarının korunmasını ve gelişmesini sağlamak
Gelenek (Tradition)	Dini İnançların veya kültürün bireye dayattığı gelenek ve fikirlere saygı, sadakat ve seçim
Uygunluk (Conformity)	Toplumun düzenini bozabilecek veya zarar verecek normları veya toplumsal kuralları çiğneyecek dürtülerin, yönelimlerin ve davranışların engellenmesi
Güvenlik (Security)	Toplumun, bağlarının ve benliğinin korunması, düzeni ve istikrarı
Güç (Power)	Mevki, statü ve itibar, kişiler ve kaynaklar üstünde denetim ve egemenlik
Başarı (Achievement)	Toplumsal standartlara bakarak yeterlilik gösterecek bireysel başarı
Haz (Hedonizm)	Kendi için zevk ve duyumsal şevk
Uyarım (Stimülasyon)	Heyecan duygusu, aktivasyon, yenileşim ve hayata rest çekmek
Öz-yönelim (Self-direction)	Özgür fikirli, kendi eylemlerini seçme, yaratıcı ve meraklı

Kaynak: Schwartz, S. H. (1992). *Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. Advances in experimental social psychology,* vol.25. London: Academic Press, 1-65.

2.1.3. Değerler eğitimi

Gelecek kuşaklara değerlerin aşılanması, toplumun kendi ilkelerini ve değerlerini benimseyip kucaklayan bireylerin yetişmesi mahiyetiyle muhtemeldir. Değerlerin aktarımı kalıtımsal olmayıp yaşayarak ve kararlı bir etkileşimle edinilir. İnsanlara yaşam boyu rehberlik yapan ve bireyin yönünü belirleyen bu istikrarlı etkileşim değerler eğitimidir.

Değerler, bireyi değerli yapan, sahip olduğu seçkin nitelikler ve donanımlardır. Var olan bu değerler insanın ilerideki süreçlerde kişiliğini, görüş açısını, toplum içindeki tutum ve davranışlarını, yaşantısını dahi etkileyecek olması sebebiyle, kişilerin belirli değerleri fark etmesi, önemli olanları benimsemesi, yeni değerler edinmesi ve bunları alışkanlık haline getirerek kazanmış olduğu değişmez tutumlara dönüştürmesi gerekir. Yaşam boyu süren değer kazanma ve kazandırma sürecine değerler eğitimi denir (Yaman, 2014: 8).

Değerler eğitimi, hızla değişen ve gelişen dünyada insanların kendi inanç, kültür ve sosyal yargılarıyla beraber evrensel değerleri koruyup kazanmasını ve ortaya çıkabilecek

sorunlara karşı tedbirli olmasını öngörmektedir (Doğan, 2007: 630). Değerler eğitimi, bireylerin yaşantısını düzene koyup iletişim kurmalarını sağlayan, insan davranışlarına yerine getirilmesi gereken önemli amaç, mana ve yükümlülükler getiren bir zihinsel süreçtir (Ulusoy ve Dilmaç, 2015). Demircioğlu ve Demircioğlu, (2014: 340) göre ise değerler eğitimi, içerisinde var olunan sosyal toplumun onayladığı tutum ve davranışları gelecek kuşaklara aşılama, özümsetme ve benimsetme süreci olarak tanımlar.

Değerler doğuştan kalıtımsal olarak kişiyle beraber gelmeyip hayatın içinde yaşayarak kazanılır. İnsanlar doğuştan itibaren zamanla, kişiliğini, görüş açısını, tutum ve davranışlarını belirleyecek, karakterinin oluşmasında rehber olarak yön verecek değerleri yaşarken kazanırlar. Bireyin bazı değerlerin farkında olması, yeni değerler oluşturması, bunları kabullenmesi ve benimseyerek davranışlarıyla göstermesi tek başına bir eğitim meselesidir. İşte bu duruma değerler eğitimi denir (Yeşil ve Aydın, 2007: 71). Carbone ve Peter (1991) ise değerler eğitimini, eğitimin ve ahlakın bir araya gelerek oluşturduğu kapsamlı bir bileşim olarak ifade ederler (Ulusoy ve Dilmaç, 2012).

Değerler eğitimi, bütün insanlığı ilgilendiren değerlerle ilgili bireyleri bilinçlendirmeye yönelik yaklaşım ve faaliyetler ifadesiyle kullanılırken, değer eğitimi ise belirli bazı değerleri edinmesini amaçlayan etkinlik ve yaklaşımlar olarak tanımlanır. Değer eğitimi

Tanımıyla bireylerin seçimlerini belirleyen temel prensiplerden, nesne, olaylar ve bireylerle ilişkilerinde meydana gelen bir şeyden söz edilir (Bacanlı, 2011: 18).

Bir toplumun istikbalinin şahsiyet sahibi ve iyi yetişmiş kişilere bağlı olduğu tartışılmaz bir gerçek olup, bireyler doğru ahlakî kişiliğe ancak bir şeylerin etkisiyle sahip olabilirler. Bu nedenle eğitim yaşındaki her bir bireyin doğru ahlakî tavır ve davranışlar göstermesine rehber olacak değerler ve yeteneklerle donatılması şüphesiz eğitimin temel amaçları arasındadır. Bu anlamda "değer eğitimi" öğrencilerin üzerlerine aldıkları sorumluluklarını taşıyabilecekleri, mantıklı tercihler yapabilmeleri için elverişli ortamı hazırlayarak, bilgi, beceri ve kabiliyetlerin pozitif geliştirilmesidir (Ryan ve Bohlin, 1999, aktaran Ekşi, 2003: 81). Değerler eğitimi kavramsal olarak, pratikte vatandaşlık ve ahlak değerlerindeki eğitim üzerinde dururken, bu görüşe benzer anlamda kullanılan, toplumsal, kültürel, ruhsal ve ahlaki gelişimi içine alan karakter eğitimi tanımı erdemler, tutumlar ve bireysel niteliklerin gelişmesini sağlamak için eğitime vurgu yapar (Halstead ve Taylor, 2000: 169-170).

1990'lı yıllarda toplumu yakından ilgilendiren değerlere atfedilen önemdeki azalmayla birlikte, kişisel değerlerin nispeten ön plana çıkmasıyla meydana gelen sosyal problemler, değerler eğitimini üzerinde tartışılacak bir duruma getirmiştir. Bu sebeple değerler eğitimi gittikçe üzerinde durulan güncel bir konu olmuştur. Değerler eğitimi, öğrenme yoluyla elde edilen bilgiyle beraber kişilerin karakterini olumlu geliştirmesini, insanlara karşı mesuliyetlerin yerine getirilmesini içine alır. Toplumlar kendilerine ait değerlerini tanıyan, benimseyen ve bunları devam ettiren fertler yetiştirmek ister. Bundan dolayı eğitimin amaçlarından biriside gelecek kuşaklara toplumun müşterek değerlerini aşılamak ve davranış haline getiren nitelikli nesiller yetiştirmektir (Ulusoy ve Arslan, 2014: 6-7).

Kirschenbaum'un (1995) ifadesiyle, değerler eğitiminin tabiatında başkalarına yardım etme isteği vardır. Dolayısıyla eğitim ortamlarında yapılandırılan bilgi, yetenek, tutum, davranış ve değerlerin taşınması vasıtasıyla yardımcı olmaya çalışır. Değer eğitiminin asıl gayesi her bir bireyin daha kişilikli bir yaşam sürdürmesi ve yaşantısında mutlu olmasını sağlamaktır. Yetişkin birey, yaşamın içerisindeki birtakım sorunlar fırsatlar, olumsuzluklardan ibaret olduğunu bilir. Burada amaç, bireyin tecrübe edinerek başarı veya doyum hazzına ulaşmasıdır. Diğer bir gayesi ise, tüm insanlığın iyiliği için sevgi, saygı, hakkaniyet ve özgürlük gibi evrensel değerleri desteklemek ve katkı sağlamaktır (aktaran Akbaş, 2004).

Değerler eğitimi ile alakalı sorular sosyal eğitimcileri uzunca bir süredir meşgul etmiş, bu soruların çözümüne ilişkin "değerler eğitimi" içeriği dünya genelinde sosyal, siyasal, kamusal ve mesleki alanların ilgisini üzerine çekmiştir. Bu ilgiyle beraber, değerler eğitimi alanında yapılan ulusal, uluslararası toplantı, sempozyum ve konferans gibi etkinliklerin çoğalması ile bu alanda yayımlanan eserlerin sayısındaki artışa yansımaktadır. Değer eğitimi, bazı tanımlara göre açık ve bilinçli bir biçimde öğretilme girişimi olarak, bazılarına göre ise, dolaylı ya da dolaysız olarak bireylerin değerlerle ilgili algı ve bilgisini geliştirmek, toplumun mensupları olan fertlere belirli istendik davranışlar sergilemesi için gerekli yetenek ve yönelimleri kazandırma olarak ifade edilmiştir (Hökelekli ve Gündüz, 2007: 385-386).

Son zamanlarda, ebeveynler çocuklar, eğitimciler, öğrenciler ve tüm çalışanlar gibi toplumun her bir ferdi eğitim hayatında, meslek hayatında ve aile yaşamında farklı değer sorunları yaşamaktadır. Bu sorunların çözülmesinden alınabilecek doğru sonuç ise etkin ve

sürekli bir değerler eğitimi ile olur. Bu eğitim yoluyla bireyin değerleri fark etmesi, kabullenmesi, yenilerini edinmesi ve hayatına rehberlik yapmasını sağlamaktır. Değerlerin öğrenilmesinde kişinin içinde bulunduğu toplumun ve özellikle ailenin etkili olması sebebiyle, aile değerlerin ilk edinildiği yerdir. Birey ailesinde gördüğü şev kat, merhamet, saygı, sevgi, paylaşma ve dayanışma gibi bazı değerlere bir mana atfetmekte ve bunlar küçük yaşlarda belleğine kazınmaktadır. Birey ileride bu yol gösterici değerlerden yararlanarak kendini yetiştirmeye ve hayatını bu doğrultuda geliştirmeye başlamaktadır (Güneş, 2016: 5-6).

Bilimsel açıdan nitelikli temel insanî ve evrensel değerlere sahip çıkan fertler yetiştirmek ailenin, toplumum ve eğitim kurumlarının temel amaçlarıdır (Ekşi, 2003: 79). Eğitim ve öğretimin asıl gayesi, toplumun ortak değerlerini gelecek kuşaklara aktarmak ve bireyleri bu amaç doğrultusunda kalıcı bilinçlendirmektir. Ayrıca, zamanla sosyal hayattaki gelişmelerle değişen değerlerin yerine toplum yapısına uygun değerler koymaktır (Hökelekli, 2011: 288). Dolayısıyla değerler eğitiminin bu temel amaçları, insanın yaradılıştan içinde bulunan en iyi yanını bulup ortaya çıkarmak, dilsel, duygusal, bilinçsel ve sosyal olarak karakterinin her yönden gelişilmesine yardımcı olmak, insani değerler oluşturmasına rehberlik yapmak, kişiyi etik olmayan olumsuz tutumlardan korumak ve olumlu etik davranışlara yöneltmek iyilikseverlik, doğruluk ve dürüstlük gibi evrensel değerler kazanmasını sağlamaktır (Aydın ve Akyol-Gürler, 2014: 15, Güneş, 2016: 5).

2.2. Sportif Değerler

İnsanlara hayat boyu rehberlik yapan değerler, eylemlerimizi etkileyip, yönünü belirleyen, amaçları gerçekleştirmeye yönelik davranışlar ortaya çıkaran ve harekete dönüştüren istikrarlı etkileşim kaynaklarıdır. Toplumsal değerler bireylerin taşıyabilecekleri sorumluluklarını, ayrılmaz bağlarını ve öz benliğinin korunması, toplum yapısının istikrarının sağlanmasında ve sürdürebilmesinde büyük önem arz eder. Değerler, dürüstlük, sevgi, saygı, eşitlik, hakkaniyet, gibi bireylerarası münasebetlerin özündeki manayla ya da estetik, sportif, sanatsal, bilimsel alanlarla ilgili insan başarılarının özgünlüklerini incelemek, bilgi, beceri ve yeteneklerinin pozitif geliştirilmesidir.

Toplumsal değerleri pekiştirme işlevinde, diğer kurumlarla uyumlu bir işbirliği sergileyen spor kurumu, diğer kurumların temel aldığı değerleri benimsemekte ve bilgilendirmesini

bu yönde yapmaktadır. Toplumsallaşma araçlarından biri olarak, toplumun ortak kural ve değerlerini destekleyerek, toplumsal düzenin sürmesi işlevini üstlenmektedir.

Değerler eğitiminde vazgeçilmez bir gerçek olan sporun asıl amacı, bireyin fiziki gelişimi yanında ruhsal gelişiminin sağlanması, ayrıca bireylerde henüz ortaya çıkmamış yeteneklerini ve yaratıcı tarafını harekete geçirmektir. Sportif faaliyetler toplumsallaşmayı olumlu etkilerken tüm bireylerin sosyal hayata uyum sağladığı yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur (Taşkıran, 2009).

Sportif etkinlikler, sosyal, kültürel bağlılığı özendirmesi, toplumsal ilişkileri ve davranışları istenilen seviyeye getirmesi, bireylerin boş vakitlerini değerlendirmesi, geniş topluluklarda sporun yaygın hale getirilmesi, bedenen, ruhen ve fiziksel olarak sağlıklı bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir rol oynar (Keten, 1974: 14). Spor aracılığı ile gerçekleştirilen değerlerde, sadece bugün için değil, bütün bir gelecek için uygulanabilme niteliği olan ilkeler mevcut bulunmaktadır (Şahin, 2005). Talimciler, (2015) ise sporun sosyal olarak inşa edildiğini ve değerler transferi gerçekleştirdiğini ifade eder.

Değerler, hayatımızı tüm yönleriyle etkileyip yönetiyorlar, dolayısıyla spora olan katılımı da yönetmektedir. Örneğin, bazı sporcular her şeyden önce rekabetçi başarıya değer verebilirken diğerleri beceri veya arkadaşlık gelişimine değer verebilir. Sporda davranışın belirlenmesinde başarı güdülerinin rolü, değerlerin kolayca fark edilebilir olduğu açıktır. Bununla birlikte, değerler insanların yaşamdaki kararları nasıl haklı çıkardıklarını belirlerse, spordaki tutum ve davranışları etkileyecektir.

2.2.1. Sporda değerler

Toplumsal değerler açısından sporun, sosyal davranışlarını etkileyip, geliştirdiği ve insanları sosyalleştirdiği herkes tarafından bilinmektedir. Dolayısıyla model olarak spor, toplumun benimsediği değerleri, tutumları ve davranış kalıplarını aktarmanın etkili bir yolu olduğu söylenebilir. Değer teorisi temel değer sistemlerini yansıttığından, spor da dahil olmak üzere yaşamın çeşitli alanlarına uygulanabilir. Spora özgü değerler spor alanındaki temel değerlerin spesifik ifadeleri olarak görülebilir.

Değerler alanında günümüzde pek çok çalışma olmasına rağmen, spor psikolojisinde çok az ilgi görmüştür. Buna karşılık, başarı motivasyonu bu alandaki çalışmalar için baskın bir model haline gelmiştir (Duda, 1992). Schwartz, değerleri, hedeflere ulaşmayı amaçlayan motivasyonların evrensel bir organizasyonu olarak tanımlar (Schwartz, 1992, 2006). Günümüzde tüm dünyada geniş kitlelerin katılımıyla gerçekleştirilen ve medya aracılığıyla milyonlarca insana ulaşan birçok uluslararası spor organizasyonu yapılmaktadır. Sporun kendi başına önemli bir sosyal yapıyı teşkil etmesi, çok yönlü ve oldukça etkili kurumsal bir kimliğe sahip olması demektir. Böylelikle Spor evrensel bir boyut kazanmıştır (Yetim, 2000).

Sporun insanlar tarafından ortaya çıkarılmasında, zamanla değişmesinde ve farklı şekillerde sergilenmesinde, sosyal ilişkiler etkili olduğu gibi sporunda toplum üzerinde önemli ölçüde etkisi vardır (Kale, 1994). Sporun toplum üzerindeki etkili eylem gücü sayesinde bireyler, kendine güven duygusu, sorumluluk üstlenme, üretken olma, başarı, oyun, gösteri, heyecan, sağlık ve canlılık gibi bir takım sosyal özellikleri geliştirmelerine yardımcı olduğu söylenebilir (Grössing, 1991). Spor bilimcileri günümüzde sporun bireylerde, artan zihinsel, bedensel dinçlik ve haz verdiğini belirterek farkındalık oluşturduğuna dair fikir birliğine varmışlardır (Karaküçük, 1997). Zamanla sporun, geniş topluluklara ulaşıp toplumsallık kazanması bunun bir göstergesidir (Küçük ve Acet, 2002).

Bireyler spor aracılığıyla kendini tanımlayıp, olumlu geliştirmenin yanında açıklık, adalet, güven, anlayış, mütevazılık ve yardımseverlik gibi erdemleri kazanarak toplum içerisinde daha uyumlu, yapıcı ve üretken bir hayat sürmelerine neden olacaktır (Erdemli, 1996). Toplumun istikbali için kaçınılmaz olan değerlerin oluşmasını sağlamak ve bu değerlerin bireylerde sürekli hâle getirilmesinde, spor işlevsel ve sağlam bir yer edinmektedir. Sporun kendine has mahiyeti ile bireyler ruhsal ve sosyal yönden gelişir, topluma uyumlu birer birey olarak toplumsallaşırlar (Küçük ve Koç, 2004).

2.2.2. Beden eğitimi ve sporda değerler

Beden eğitimi ve spor, bireyin bedensel-ruhsal olarak sağlıklı olmasının yanında, toplumla uyumlu sosyal ilişkiler kurabilen, dürüst, ahlaklı, yardımsever, temel hak ve ilkelere uyan fertlerin yetiştirilmesidir (Aracı, 2001). Beden eğitimi ve sporun asıl amacı bireyin beden ve ruh sağlığı gelişimini ve iradesini güçlendirmek olduğu kadar, aynı zamanda kişinin

ortaya çıkarılmamış özelliklerini ve yeteneklerini harekete geçiren önemli bir unsurdur (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1986). Diğer taraftan demokrasiye uygun sosyal bir toplum oluşturma, eşitlik, özgürlük gibi davranışlar kazanmasını sağlayarak eğitimin genel ve özel hedeflerine katkıda bulunur (Yıldıran, 2005).

Beden eğitimi ve spor aktiviteleri, bireylerin kaynaşmasını sağlayarak, toplumsallaşma sürecini hızlandırır, topluluklar arası faaliyetlerle bireyler arası işbirliğini ve dayanışmayı arttırır (İnal, 1998). Beden eğitimi ve sportif etkinliklerin sosyalleşmeye olumlu katkılarını ortaya çıkaran, ayrıca uyum problemi yaşayan çocuk ve gençlerde faydalı etkileri yapılan çalışmalar sonucu ortaya konmuştur (Taşkıran, 2009). Aile içerisinde ve okul yaşantsında iletişim problemi yaşayan, sosyal olamayan çocukların, spora başlamasıyla birlikte arkadaş sayısının arttığı ve sporun doğası gereği getirdiği paylaşımlarla çocukların sosyalleştiği görülmektedir (Otrav, 2005).

Beden eğitimi ve spor dersi öğrencilerin fiziksel aktiviteler aracılığıyla kendilerini ifade edebilecekleri, toplumsal kimliklerinin oluşmasını sağlayabilecekleri ve başka öğrencilerle duygusal bir bağ kurup, kaynaşabilecekleri bir ortam sağlar (Walseth,ve Fasting, 2004). Okul sporları çocukların fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal olarak gelişmelerine olumlu etki yaptığı gibi, hayatları boyunca spor yapma alışkanlıklarının temelini de oluşturur (Wright, 1993). Spor etkinliklerinin, çocukların iyi bir birey olarak ve toplumun saygın fertleri olmaları için gereksinim duydukları önemli nitelikleri arttırdığını belirtmişlerdir (Dunn, Kinney ve Hofferth, 2003).

Beden eğitimi ve spor etkinlikleri çocukların bilişsel, duygusal, ruhsal ve psikomotor olarak gelişmesine katkı sağlamaktadır. Çocukların çok yönlü gelişmesine katkısı, etkin katılımın mecburi olması, birebir uygulamaya yönelik öğrenme ortamı sunması sebebiyle beden eğitimi ve sporun etkisini arttırmaktadır. Dolayısıyla beden eğitimi ve spor dersi etkinliklerinde değerlerin öğrencilere kazandırılmasında önemli ve etkili olacağı düşünülmektedir (Yücekaya, 2017).

2.2.3. Spor ahlakı

Bir toplumun istikbalinin şahsiyet sahibi ve iyi yetişmiş kişilere bağlı olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Toplumsal yapının istikrarı için bireylerin sosyal düzene uygun davranışlar

sergileme mecburiyeti ile uyumun tesis edilmesinde değerler önemlidir. Bireyler doğru ahlakî kişiliğe ancak bir şeylerin etkisiyle sahip olabilir. Her bir bireyin doğru ahlakî tavır ve davranışlar göstermesine rehber olacak değerler ve yeteneklerle donatılması şüphesiz eğitimin temel ilkeleri olarak kabul edildiğinden, spor eğitiminde doğru karar verme, kurallara uyma desteklenmeli ve ahlakla ilgili değerlere özellikle önem verilmelidir.

Değerler, sosyal toplumla bağdaşmayan davranışları engeller. En güçlü sosyal değerler ortaya koyan davranış örüntüsü, hem en yaygın uyulan hem de en çok toplumsal baskı yapılan değerlerdir (Fichter, 2006: 170). Dolayısıyla bu durumda, bilerek ulaşılmak istenen davranışın genel ölçütü olan değerlerin, davranışları düzenleyici bir işlevi olduğunu da göstermektedir (Gökçe, 1994). İnsanlar yaşadığı toplumun kurallarını, yıllarca süre gelen gelenek ve görenekler yoluyla "iyiyle - kötüyü, doğruyla - yanlışı" ayırt etmeyi ve kendi bireysel ahlak kuralları istikametinde bir değer kazanmayı öğrenirler (Beil, 2003: 14).

Spora dair yazılı veya yazılı olmayan kurallara ve ilkelere ne kadar yakın ya da uzak olunduğunun anlaşılmasını sağlayan özellik “spor ahlâkıdır. Sportif değerlerin sosyal değerlerle olan bağlantısı, spor ahlâkına atfedilen manalar ve bu manaların pratikte nasıl bir görüntüye sahip olduğu konusuyla doğrudan doğruya ilgilidir (Abanoz ve Soyer, 2018).

Sporun karakter ve ahlaki tutumların gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğu görüşü yaygındır. Şahin, (1998) spor ahlakı ve sorunları isimli çalışmasında spor ahlâkını şu şekilde ifade etmiştir:

> Spor ahlakının felsefesi ahlaksal spor uygulamalarının bir kuramıdır. Bundan dolayıdır ki temel olarak sporun bütün kültürel hayat içerisindeki konumu araştırılır. Spor faaliyetlerinin ahlaksal itici güce sahip insancıl bir uygulama olduğuna ve sportif davranışın ahlaksal eylemler bakımından kendine uygunluğu doğrultusunda değerlendirilmesi gerektiğinin ciddiyetine dikkat çekilir. Spor ahlak felsefesinin büsbütün değil de sadece göreceli özerk olması, bir yandan genel ahlak (ahlak felsefesi) olmaksızın olamayacağı, öte yandan da temel oluşturmasına rağmen şu veya bu biçimde ahlaksal spor uygulamaları araştırmalarını hedefleyen diğer bilimlerin yargılarını işlemesinden kaynaklanıyor. Spor ahlakı, kaçınılmaz bir biçimde var olma hakkını zedelemeden felsefi ve tekil bilimsel araştırmalara bağımlıdır.

2.2.4. Fair play

İnsanların doğası gereği davranışlarını etkileyen değerler, yargılama ve seçim yapabilmesi amacıyla standart kriterler verir, istenilen veya istenmeyen davranışlar için rehberlik yapar (Feather, 1995: 54).

Fair play, yarışmalar sırasında sporcuların, zorlaşan koşullar altında bile kurallara sabrederek, tutarlı ve şuurlu bir şekilde uymaları, fırsat eşitliğini bozmamak maksadıyla oluşacak haksız avantajları reddetmeleri, rakiplerinin düştüğü haksız dezavantajlı durumlardan yararlanmaya çalışmamaları, rakiplerini düşman gözüyle değil, bilakis spor organizasyonunun gerçekleşmesini sağlayan eşit haklara sahip bir insan ve sporcu olarak görmeleri ve değer verme gayretlerinde kendisini göstermektedir (Yıldıran, 2004).

Spor üzerine düşünme sporun kendi sınırlarının ötesine geçen sorunlarını gündeme getirir. Örneğin, atletizmde rekabetin değeri ve organize sporların çoğunda kazanma vurgusu, pazar yeri gibi diğer alanlarda rekabet etiği üzerine ışık tutabilir. Sporda fair play doğası hakkında soruşturma yapmak, daha geniş bir sosyal ortamda adalet anlayışımıza yardımcı olabilir. Gerçekten de, adalet ve dürüstlük gibi temel değerlerimizin çoğu, genellikle atletik rekabete katılım yoluyla absorbe edildiğinden, spordaki değerlere yönelik sorgulamanın, katılımcılardan ve taraftarlardan duyduğu içsel ilgiye ek olarak önemli genel sonuçları olabilir (Simon, 2018).

Şahin, (1998) sporun kurallarının yalnızca kazanmaya şartlanmış olmasını delil göstererek, günümüzde artık kaybetmeye yüz tutmuş bir değer olduğunu öne sürmektedir. Bundan dolayı sporun amacı değişmiştir ve “her ne olursa olsun kazanmak”, “kaybetmenin her şeyin sonu olması” gerekçesi kabul görmeye başlayarak kazanmak için her türlü olumsuz teşebbüs (şike, rüşvet, şiddet, doping) normal bir hâl almıştır (aktaran Abanoz, ve Soyer, 2018). Bununla birlikte günümüzde sporun gittikçe profesyonelleşip ticarileşmesi ile beraber, kazanmaya odaklı baskının sonucu olarak meydana çıkan çelişki hâli, sporcuların hem dürüst mücadele etme hem de kazanmak için hileye başvurma arasında kalmalarına sebep olmaktadır (Whitehead, Telfer ve Lambert, 2016).

Günlük yaşamda, değerler dünyadaki barış, kişisel kurtuluş ya da dürüstlük arzusu olarak ifade edilebilir. Sporda, sadece kazanma veya iyi oynama gibi başarı kriterlerini değil, aynı

zamanda etkinlik sırasında etkileşimin kalitesiyle ilgili fair play, sporcu, dostluk veya hoşgörü de içerebilirler.

2.2.5. Olimpik değerler

İnsanlar beraber spor yaparken, karşılıklı sportif mücadele eder ve sporun kurallarını idrak ederek, benliğinde hisseder ve yaşar. Aynı kurallar gereğince eğlenceli bir oyun esnasında farklı benliklerle, farklı hislerle, farklı özgürlüklerle ve farklı mutluluklarla birlikte olur. Onları bu birliktelik içinde tanır, dostluk kurup değer verir ve onlarla beraber yaşar. Olimpizmdeki tüm bireylerin kardeşliği ilkesi de bu birliktelikten, doğar. Ortak değerler gereği artık tek tek insanlar birer birey olarak vardırlar; her nevi dil, din, ırk, kültür, vb. niteliklerin üzerinde sadece yapıcı-yaratıcı faaliyetler içinde bir kardeşlik ortaya çıkar (Erdemli, 1997: 174).

Olimpik eğitimin temel gayesi, olimpizm ülküsü doğrultusunda tüm insanların dayanışma, anlayış ve fairplay' e dair karşılıklı saygıyı geliştirme, çevreyi koruma, farklılıklara saygı duyma ve bireylerin karakterlerini zenginleştirmek gibi evrensel değerlerin edinilmesini sağlamaktır (Özbey ve Güzel, 2009). Olimpik eğitim, bireyin farklı yönlerde ve alanlarda gelişmesini amaçlayan birçok disiplinleri içinde barındıran bir sahadır. Olimpik eğitim, olimpiyatları ve sporu etkili bir iletişim aracı olarak kullanarak insanlara gerekli olan değerlerin kazandırılmasıdır (Turhan ve arkadaşları, 2005). Olimpik Eğitim, hedefi yalnızca olimpiyat oyunlarında yarışabilecek potansiyele sahip profesyonel sporcular için değil, ayrıca elinden gelenin en iyisini yapma gayreti içerisinde olan gençlere imkân sağlamak ve onlara olimpizmin temel ikeleri olan disiplin, doğruluk, sportmenlik, kararlılık, cesaret, saygılı olma gibi ahlaki değerleri aşılamaya çalışmaktır (Guttmann, 2002: 3).

Çok kültürlü bir yapıya sahip olan olimpik kültür tüm insanlara ait evrensel değerleri kapsamaktadır. Olimpik kültür sportif eğitimin temelini oluşturan, spor yapan bireylerin, milletlerin beraber ortaya çıkardıkları bir spor kültürüdür. Olimpizmin ülküsü tüm insanların birlikte yaşadığı evrensel bir yapıdır. Tüm insanları kucaklayan olimpizm ülküsü spor yapan bireylerin ulaşmaya çalıştığı hedeflerinde rehberlik yapan motivasyonel bir kaynaktır (Erdemli, 2008).

Olimpik Değerler Eğitim Programı (OVEP)

Fiziksel aktivite ve sporun sağlık, esenlik ve gençlik gelişimi için önemli faydaları vardır. Spor, barış, bütünsel eğitim ve sosyal gelişim gibi sonuçlar için harika bir araç olabilir. Sporun eşsiz bir potansiyelini bir eğitim ve iletişim aracı olarak kabul eden Olimpik Değerler Eğitim Programı (OVEP), gençlerin mükemmellik, saygı ve arkadaşlık gibi yaşam değerlerini yaşamalarına ilham vermek ve bu deneyimleri yaşamak için tasarlanmış pratik bir öğrenme kaynakları kümesidir.

Olimpik Değerler Eğitim Programı (OVEP), amaçları; Program, spor pedagojisini kullanan ve değerlere dayalı öğrenmeye odaklanan bir müfredat ile spor yoluyla daha iyi bir dünya inşa etme olimpiyat idealini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır.

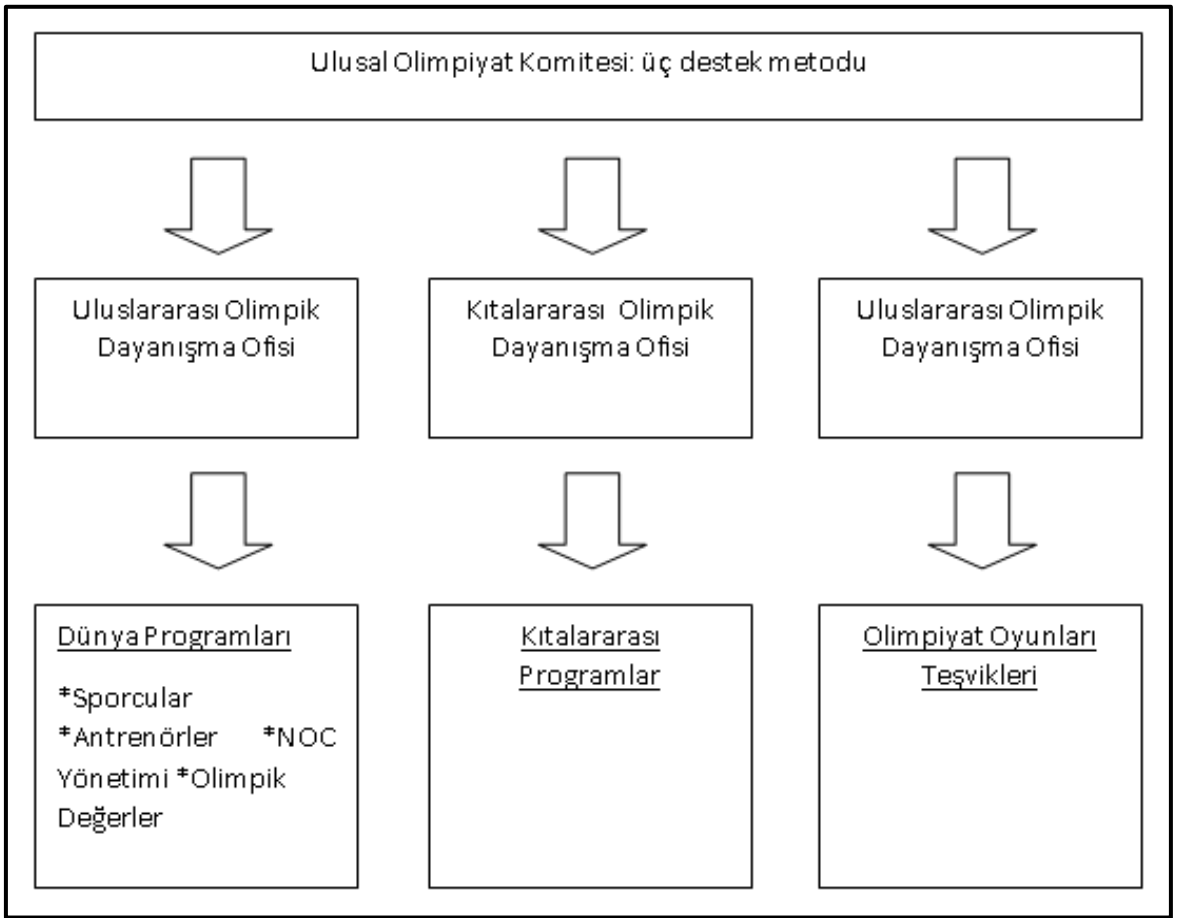
Programın temel taşı, "öğrenmenin sadece zihni değil, tüm bedeni içerdiği" Olimpik idealdir. OVEP, sağlıklı bir yaşam tarzı için yaşam becerilerini, değerleri ve spora yaşam boyu katılımı öğretmek için Olimpik spor geleneklerini ve pozitif spor değerlerini kullanır.

OVEP, faaliyete dayalı yaklaşımı ile mevcut eğitim materyallerini zenginleştirebilir ve sivil sorumluluğa ek olarak akademik performansı geliştirmeye yardımcı olabilir. Kültürel çeşitliliğe ve eğitim sistemlerine saygı, programın ayrılmaz itici güçleridir (International Olympic Committee, 2021).

Program, insanlara gönüllü olma ve okul, spor kulüpleri, yaz kampları ve çok daha fazlası dahil olmak üzere geniş kapsamlı bağlamlarda değerlere dayalı bir eğitimin yayılmasını kolaylaştırma fırsatı sunar. Somut olarak, gönüllülük birçok şekilde olabilir ve gençlerin:

- Değerlere dayalı bir eğitimi
- Toplumsal değerleri ve davranışları kendilerini tatmin olmuş bireyler ve vatandaşlar olarak geliştirmeye zorlamak ve başkalarına saygı, barış ve hoşgörü gibi değerlere dayalı sağlıklı ilişkiler geliştirmek;
- Olumlu bir yaşam gelişimi ve aktif yaşam alışkanlıkları için yetkinlikleri ve yaşam becerilerini güçlendirmek;
- Olimpiyat bilgisini arttırmak;

Olimpik Değerler Eğitim Programı (OVEP), IOC tarafından oluşturulan erişilebilir öğretim kaynağıdır. Olimpik sporların bağlamını ve olimpizmin temel prensiplerini kullanarak, katılımcıların değerlere dayalı öğrenimi deneyimle meleri ve iyi vatandaşlığın sorumluluklarını üstlenmeleri teşvik edilir. Olimpizm anlayışı ve bireysel sağlık, keyif ve sosyal etkileşim üzerindeki etkisi ile spor ve fiziksel aktivitenin faydalarını iletir.

Şekil 2.1. Olimpik dayanışmanın yapılanması (Olympic Solidarity, "Where The Action Is", 2009: 6)

2.3. Değerler ve Davranış

Müşterek değerler ihtivasıyla davranışı mütemadiyen davranışa yeğlemeye mahsus meyletme meziyetine sahiptir.

Sosyal hayatın merkezinde konumlanmış değerler sistemi, göreceli bir bakış açısıyla tercih edilen amaçları gerçekleştirmeye yönelik davranışlar üretip, harekete geçiren asıl kaynaktır. İçinde yaşadığımız sosyal çevre aracılığıyla edindiğimiz değerler, bizi etkileyerek yaşantımızı değiştirmekte ve davranışlarımızı yönlendirip ısrarla

biçimlendirmektedir. Değerlerin davranışları değiştirmeye yönelik potansiyel gücünün etkisi altında, bilinçli veya bilinçsiz olarak sürekli yeşeren davranış örüntüsü, değerlerin kalıcı olabilmesi için önemli bir yer tutar. Değerler kalıcı bu ideal davranış mekanizması sayesinde, bireylere davranışlarını hem değerlendirme hem de pekiştirme imkânı sağlar.

İnsan davranışlarıyla öylesi yakın ilişkisi içerisinde olan değerler, kişilerin davranışlarına olan etkisini farklı yönleriyle ele almada ve olayların tercihi veya değişimi noktasında etkileyen standartlar olarak işlev görürler (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000). Değerler, davranışlarımızı etkileyen, yönlendiren ve prensip olarak rehberlik yapan standartlardır (Hökelekli, 2010). Değerler, insanların diğer bireylere ait niteliklerini, arzu ve niyetlerini, davranışlarını anlamlandırıp saptamak için başvurduğu bir yoldur (Dilmaç, 1999: 12).

Değerler, insanların toplum içerisinde kendisini güvence altına almasını sağlayan ve hayatlarını kolaylaştıran sosyal davranış kalıplarıdır" (Özkan, 2010: 1128). England, (1967)'a göre ise değerler bireylerin davranışlarına biçim veren, zamanla deneyimler sonucu oluşan ve devamlılık gösteren bir yapıdır (Dose, 1997:223). Debbarma (2014) ise değerlerin, genel olarak sosyal toplumlardaki bireylerin davranışlarının etik standartları olarak kabul gördüğünü ifade eder. Değerler, davranışlarını etkisi altına alan unsurlardır. Ortaya çıkan bir durum veya oluşan olaylara karşı sergilenen bir davranış biçiminin veya yaşama amacının bir başkasından daha nitelikli olduğu yönündeki kararlı ve derin inanışlardır (Bilgin, 2007: 81). Özel bir takım amaçları ve eylemleri muhakeme ederken temel bir standarda sahip olan değer, bir topluluğu oluşturan mensupların duygusal kuvvetli bağlarıyla oluşan soyut ve genel davranış kurallarıdır (Theodorson ve Theodorson, 1979: 455).

İnsanın hedefine ulaşmasında yol açan değerler, davranış şeklinde etkili olmaktadır (Çetin, 2004). Bireyin yaşama amacı olan değerler, davranışlar yoluyla ulaşılmak istenen önemli hedeflerdir. Değerlerin bu önemi bireyin sosyal ve ruhsal hayatına, dolayısıyla da davranışlarına şekil vermektedir (Ural, 1996: 52; 1998: 43).

Tüm insanların anlamlı buldukları değerlerin, davranışların ilham kaynağı olduğu anlaşılmaktadır (Doğan, 2002: 341). Davranışlara kaynaklık yapıp sorgulayan değerler, insanların nelere önem verdiklerini açıklayarak, isteklerini, eğilimlerini ve seçimlerini belirleyen unsurlardır (Erdem, 2003: 56). Olanlar ile olması gerekenler arasında kişilerin

seçimlerinde asıl unsur olarak yönlendiren değerler, bireylerin tutum ve davranışlarının belirli bir duruma getirilmesinde ve şekillendirilmesinde önemli rol alırlar. Pozitif ve negatif yüklemelerle bireylerin eylemlerini belirlerler. Toplumun değer verdiği insanların sergilediği davranışlar, bireylerde değer olarak kendini gösterir (Şahin, Arseven ve Kılıç, 2016: 3306).

Değerlerin araştırılması insanların sosyal düşünce ve fikirlerini belirlemeye yardım eder, bireylerde var olan tutum ve davranışları anlamlandırıp, ileride olması gereken davranışlarının önceden belirlenmesine olanak sağlar (Aktay ve Ekşi, 2009). Toplumsal değerler vasıtası ile kişilerin ortak uygun davranışlar göstermeleri sağlanır, böylece sosyal çatışmalar azalır ve toplum yapısının devamlılığının sürdürebilmesi sağlanır (Winter, Newton ve Kirkpatrick, 1998).

Değerler üzerine yapılan araştırmalarda ulaşılmak istenen amaçlarından biriside, bireylerdeki mevcut değerlerin bilincine vararak yönelimlerini saptamak, tutum, davranış ve toplumda üstlendikleri rolleriyle ilgili figürleri ortaya çıkarmaktır (Mehmetoğlu, 2006). Ziyadesiyle rol öğrenme şeklinde bir davranış oluşturma biçimi olan değerler, davranışlara dair etki gösteren bir değişken olarak kabul görür. Genel olarak davranışta serbest bir değişken rolü oynar (Güngör, 1993, 1998). Değerler, bir davranış şeklini diğerine tercih noktasında önemli rol oynamaktadır. Davranışların kaynakları olduğu gibi kriterlerini de tayin eder. Değerler, davranışları tesis ederken etkin olduğu gibi, nasıl olması gerektiğine de karar verir (Sarı, 2005: 76).

İnsan davranışlarının, vazgeçilmez bir biçimde herhangi bir değerle mutlak bir ilişkisi olduğu söylenilmektedir (Uysal, 2008). Davranış, bireyin sahip olduğu değerleri doğrultusunda biçimlenir. Öğrenilen bir değerin kararlı olarak izlenmesi ve davranışa dönüşmesi o değerin kazanıldığının bir göstergesidir (Turan ve Aktan, 2008: 234). Değerler insanın kişiliğini, görüş açısını, davranışlarının doğrultusunu belirler (Yeşil ve Aydın, 2007: 71). Değerler bireylerde bulunan tutum ve davranışlarını, bütün algı ve anlayış şekillerini etkilemektedir (Ayral, 1992).

Schwartz, sosyal bir aktör olarak vasıflandırdığı değerleri, davranışların tercihine, yorumlanmasına, durumların, olayların ve bireylerin değerlendirilmesine yardımcı olduğunu belirtir. Değerler, normlardan, inançlardan, tutumlardan ve uyulması gereken

kurallardan farklı olarak, öz varlığımızın ve kişiliğimizin temel öneme sahip bir bileşkeni, davranışların kritik sebepleridir (Schwartz, 2012). Hangi davranışların ötekilerine göre daha çok sorgulandığı düşünülen değerler, amaca yönelik davranışları etkisi altına almak için gereksinimler gibi işlev görürler. İnsanların doğası gereği davranışlarını etkileyen değerler, yargılama ve seçim yapabilmesi amacıyla standart kriterler verir, istenilen veya istenmeyen davranışlar için rehberlik yapar (Feather, 1999: 54).

Kişisel tutum ve davranışlar, genellikle etik ve dinsel değerlerle, adetleri ve örfleri ihtiva eden normları içeren değerlerden etkilenir. Değerler, davranışları yönlendirme ve farklı davranış seçimlerinin sonuçlarını tespit ederken ve farklı seçenekler türetme bakımından yargılarken istenen iyi kararlar alınmasına yardımcı unsur olur. Davranışa bu denli güçlü etkisi olan değerin, tutumların da içinde yer aldığı bilişle ilgili yapılar üzerinde bilgilendirici işlevini yerine getirmesinden dolayıdır (Keskin, 2014: 133).

Değerler, bireyin değişik olaylar ve durumlar karşısında sergilediği devamlı olarak davranışları yönlendiren kalıcı tutum ve inanışlardır (Oğuzkan, 1981). Değer kişiye aittir, herhangi bir objeye ilişkin duygu, düşünce, görüş ve davranışlarına tutarlı bir bütünlük getirir (Tavşancıl, 2006: 67). Değerler, davranışlara yön veren tutumlar için sınırları içine alan geniş bir çerçeveyi şekillendirir ve bireyin başkalarına karşı olan davranışlarını değerleri doğrultusunda yönlendirir (Demirhan-İşcan, 2007). İlk iş olarak davranışı değiştirmek, değerleri ve tutumları görünüşte etkilemenin en iyi yöntemidir, bu toplumun daha çok ortaklaşa iştirak ettiği bir durumdur (Pancer ve Pratt, 1999). İnsanların büyük bir kısmı tarafından benimsenen, kabullenilen kültürel ve ulusal değerler, toplumun içindeki fertlerin tutum ve davranışlarını en fazla etkisi altına alan değerlerdir (Erden, 1998: 94).

Değerler hem sosyal hem kültürel alanı ilgilendiren, toplumları ve toplumları oluşturan bireylerin davranış örüntüleri belli bir biçimde etkilediği görülmektedir (Dilmaç, 2007: 20-21).

Bununla birlikte değerler, bireylerin birbirlerine destek olmaları yoluyla toplumla bağdaşan ortak davranış biçimlerini belirlerler (Yaman, Taflan ve Çolak, 2009: 107). Değerlerin başlıca sosyal görevi toplumu oluşturan bireylerin davranışlarını isteklendirmek ve denetlemektir (Parsons, 1951). Değerler, sosyal toplumla bağdaşmayan davranışları engeller. En güçlü sosyal değerler ortaya koyan davranış örüntüsü, hem en yaygın uyulan

hem de en çok toplumsal baskı yapılan değerlerdir (Fichter, 2006: 170). Dolayısıyla bu durumda, bilerek ulaşılmak istenen davranışın genel ölçütü olan değerlerin, davranışları düzenleyici bir işlevi olduğunu da göstermektedir (Gökçe, 1994).

Değerler, belirli bir davranışı, başka bir davranışa tercih etmeye ilişkin eğilim göstermektir. Toplumsal yapının istikrarı için bireylerin sosyal düzene uygun davranışlar sergileme mecburiyeti ile uyumun tesis edilmesinde değerler önemlidir. İnsanların davranışları hem çevresindeki kişiler, hem de kişinin içerisinde bulunduğu durum etkiler. Şayet kişinin sistematik düşüncesi ve içinde bulunduğu durum tanımlanırsa, kişinin davranışı da tahmin edilebilir (Hofstede, 1980).

İnsan yaşamında önemli bir yere sahip değerler, bireyin duygu, istek, seçim ve davranışlarına tesir etmekte, toplumsal değişmelerle beraber kendisi de devamlı bu değişimden etkilenmektedir. Sosyal bir kültürün etkisinde olan davranış biçimleri, o kültürün sahip olduğu değerleri yansıtır. Toplumların ve içerisinde yaşayan fertlerinin davranışlarına etki eden değerler, kişinin varlık olarak değerleri doğrultusunda kendini pozitif yönde geliştirmesi ve kendi öz varlığını da sorgulayıp bilmesi noktasında önemlilik arz eder (Karababa, 2014: 1).

Değerler, zihinde yer edinen ve davranışlara yön veren güdülerdir. Değerler yalnızca davranışlar için ölçüt değil, bireylerin duygularına, düşüncelerine ve davranışlarına kaynaklık eden sebeplerdir. İnsanların bütün davranışları dolaylı veya doğrudan değerler aracılığıyla yönlendirilmektedir. Değerlerin bir taraftan kişisel tutum ve davranışları, zihinsel oluşumları etkilediğini, bir taraftan da toplumun sosyokültürel kalıplarıyla karşılıklı etkileşimde olup, aşıladığını kabullenmektedir (Özgüven, 1994: 349; 2003).

Değerlerin oluşmasında toplumsal kabul önemlidir. Toplumda zamanla kabul gören davranışlar bir yargıya varmak için başvurulan ilkeler olarak değerleri oluşturur. Bu nedenle toplumsal öğrenme kuramının temel hipotezleri göz önünde bulundurularak, değer öğretilerinin bireyin yetiştiği çevreden edinerek biçimlendiği tahmin edilebilir (Ünal, 1981). Değer bireyin başkalarını gözlemleyerek edindiği davranış standartlarını, ilerideki nedenlerle kodlanmış bilgi edimi için rehberlik yapar. Yıllarca modellemenin kalıcı olarak değerleri, tutumları ve dolayısıyla da davranış kalıplarını aktarmanın en güçlü yolu olduğu kabul görür (Bandura, 1986: 47).

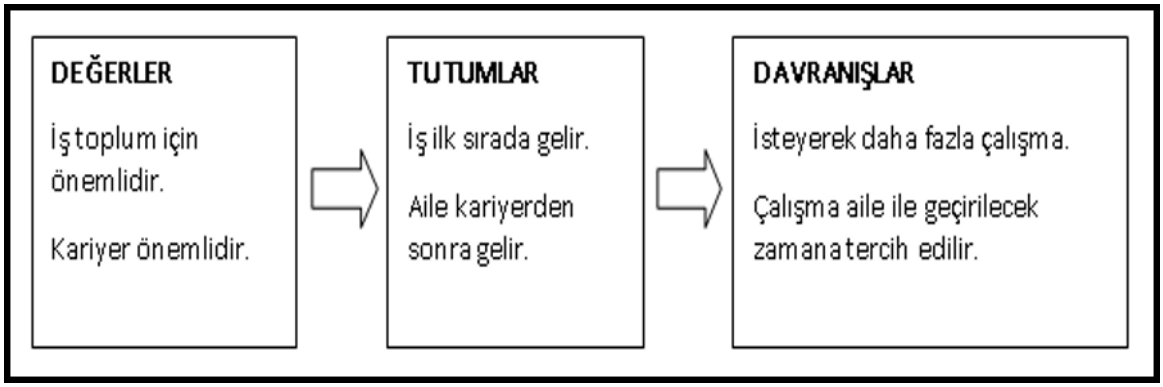
Tüm insanların doğasını oluşturan ve içinde var olunan topluma ilişkin davranışların ne türlü olması gerektiğini değerler tayin etmektedir. Değerler yalnızca sınıf ortamında değil, daha ziyade eğitim kurumları ve buna bağlı genel olarak toplumdaki herkesin davranışlarını ve yargılarını etkiler (Ulusoy, 2007). Değerler eğitiminin asıl gayesi, öğrencilerin var olan değerlerini geliştirmek, okulun eğitim açısından önemli gördüğü evrensel değerlerle öğrencileri yetiştirmek ve öğrencilerin eğitim yoluyla edindikleri bu değerleri davranışa çevirmelerine destek olmaktır (Hooper, 2003). Değerlere ilişkin davranışlar öğrencilere, eğitimin ilk günlerinden başlayarak hissettirilir (Lickona, 1992, aktaran Dilmaç, 1999: 24).

Değerler doğası gereği öğrenilen ve öğretilen davranışlardır. Başka öğrenme biçimlerinde olduğu gibi, değerlerin edinilmesi de kişilerin etkin gayretleriyle oluşmaktadır. Öğrenmenin oluşması için yalnızca bilgi aktarımı kâfi değildir. Aktarılan bu bilgilerin çaba harcayarak kavranması, bunların kişinin bilgi, beceri, duygu, düşünce, tutum ve davranışlarında meydana gelen kalıcı bir değişime yol açması gerekir. Kısaca öğrenme insanın mevcut değerleri yönünde gelişimini ve değişimini sağlamaktadır. İlk olarak zihinde oluşan bu değişimler, daha sonra bireyin tutum ve davranışları doğrultusunda gelişmektedir. Öğrenilenlerin pratikte devamlılığı için, değişimin bireyde yerleşmiş olması gerekir. Böylelikle kişi yaşam boyu durmadan öğrenerek kendini daima geliştirir (Güneş, 2016: 5).

Evrensel ve kültürel değerlerin kazandırılmasında, öğrencilerin öngörülebilir uygun davranışlar sergilemesi için, eğitim sisteminin önemli bir rolü vardır. Eğitim sistemi, evrensel ve kültürel değerleri özümsemiş öğrenciler yetiştirerek gelecek kuşaklara aktarmak ve davranışlarını kalıcı etkilemektir (MEB, 2018: 4). Bu sebeple eğitimin temel amaçlarından biriside ilerideki nesillerin istikbali için toplumun müşterek değerlerini aşılamak ve davranış haline getirerek kişileri geliştirmektir (Turan ve Ulusoy, 2015: 67). Değerler eğitimin, duygu boyutunun bir kısmını oluşturması nedeniyle aile ve okul hayatında değerlerin farkında olan, karakteri oturmuş, davranışları gelişmiş fertler yetiştirmeyi hedeflemektedir (Kantar, 2014).

Küçük yaşlarda edinilen davranışların çoğunlukla yetişkinlik döneminde bireyin, hal, hareket, inanç, tutum, değer yargılarını büyük oranda şekillendirdiği ve karakter yapısını oluşturduğu gözlenmiştir (Oktay, 2010). Değerlerin yaşantı yoluyla çocuklara örnek olunarak kazandırılması, değerlere anlam yüklemelerinde daha da etkili olmaktadır (Çağlar, 2005). Öğretmen değerlerinin öğrenciler üzerindeki önemli etkisi yaşam boyu

devam ettiği göz önünde bulundurulursa, öğretmenlerin tutum ve davranışları ile öğrencilere iyi bir örnek olmaları gerekir (Şahin ve arkadaşları, 2016: 3307). Yapılan birçok araştırma sonucunda, öğretmenlerin değerlerinin dolaylı ya da dolaysız öğrenci davranışlarını etkilediğini göstermektedir (Gözütok, 1995; Halstead ve Taylor, 2000; Yalar, 2010; Yıldırım, 2009; Yiğittir ve Öcal, 2011).

Şekil 2.2. Değer ve tutum arasındaki ilişki

Değerler, tutumlar ve davranışlar arasındaki ilişkiye bir önek (Schermerhorn, 1996, aktaran Hüseyinliklioğlu, 2010: 17).

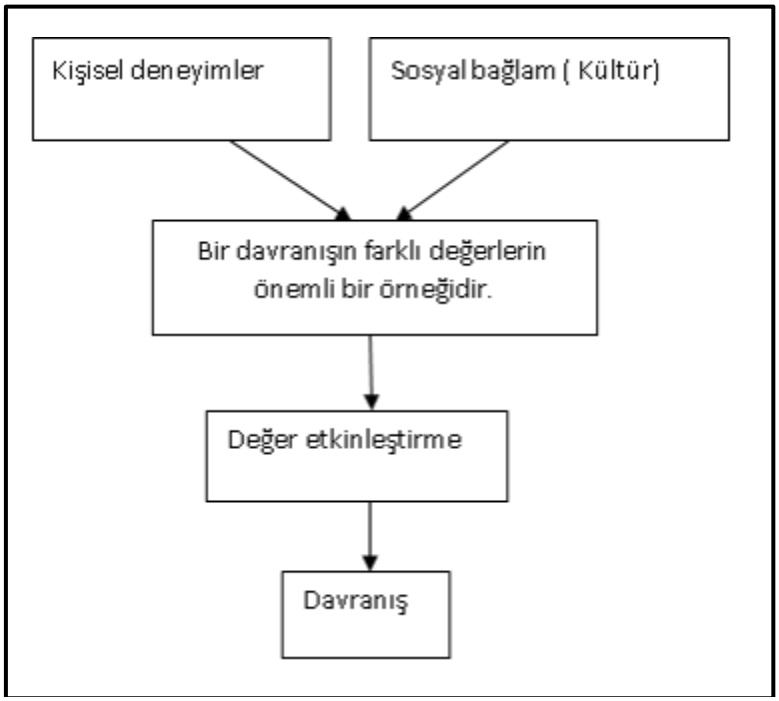
2.3.1. Değerlerin davranışla ilişkisi

Davranışı açıklamak psikolojinin genel amacı olarak kabul edilir. Ancak, bu hedefe ulaşmak, somut ve ulaşılabilir olmaktan daha uzak görünmektedir, çünkü insan davranışı psikolojik bir bilim adamı için hala büyük ölçüde gizemli ve tahmin edilemezdir. Aynı zamanda, davranışın açıklanması, çeşitli psikoloji alanlarında önerilen yapıların kalitesi ve kullanışlılığının bir testidir. Değerler, kuşkusuz, hem sezgisel, ortak anlayışta hem de bilimsel yaklaşımlarda davranışı açıklamaya yardımcı olabilecek bir yapıdır. Değerler ve davranış arasındaki ilişki üzerine birçok çalışma bulunur (Cieciuch, 2017: 237-238).

Motivasyonel yapılar olarak değerlerin davranışı etkileme potansiyeli, tutarlı bir şekilde davranışla ilişkili oldukları bulunmuştur (Bardi ve Schwartz, 2003; Cieciuch, 2017; Daniel ve arkadaşları, 2015; Pozzebon ve Ashton, 2009; Roccas ve Sagiv, 2010). Her bir değerin arka plan, tutum ve davranış gibi diğer değişkenlerle aralarında benzersiz ilişkileri vardır (Schwartz, 2017: 52). Değerler tutumlar üzerindeki etkileri yoluyla davranışlar üzerinde işleyebilir. Böylece tutumlar, değerler-davranış ilişkisine aracılık edebilir (Homer ve Kahle 1988).

İnsanlar bir duruma gelip nasıl davranacaklarına karar vermek zorunda kaldıklarında, hangi değerlerin eylemlerine rehberlik etmesi gerektiğine karar verirler. Değer örneklemelerini tanıtmakta ve değerlerin davranış üzerindeki etkilerini açıklamada kritik bir rol oynadıklarını göstermektedir. Bilişsel ve sosyal psikoloji örneklemelerin önemi konusunda bir miktar farkındalık gösterse de, değerleri ve değer güdümlü davranışı anlama bağlamındaki rolleri önemsizdir. Bireyler değeri zihinsel olarak çok farklı bir şekilde temsil eder. İnsanların değerleriyle en alakalı somut örneklemeleri bilmeden, değerler ve davranış arasındaki ilişkilerin gücü hafife alınabilir. Değerlerin davranışla ilişkilerini değerlendirmek için, davranışın belirli bir sosyal bağlam içindeki herhangi bir hedeflenen değer için ne kadar tipik olduğunu hesaba katmak gerekir (Hanel, Vione, Hahn ve Maiov, 2017: 175-176, 182).

Bu işlemin modelimiz Şekil 2.2'de gösterilmiştir. Kişisel deneyimler ve sosyal bağlam, bir davranışın bir değerin veya bir değer kümesinin somutlaştırılması olarak görülme derecesi olarak algılanır, bu da bağlamda aktive edilen değerleri ve bunların davranıştaki göreceli önemini belirler. Bu yol, burada gösterilmeyen, sosyal normların etkileri ve davranış performansı üzerindeki kontrol gibi diğer bağımsız olayların yanında meydana gelir (Hanel ve arkadaşları, 2017: 176).

Şekil 2.3. Değerleri ve davranışı bağlayan süreçte değer örneklemelerinin rolü

Kaynak: Hanel, P. H., Vione, K. C., Hahn, U., ve Maio, G. R. (2017). Value instantiations: the missing link between values and behavior?. In *Values and behavior*. Springer, Cham, 175-190.

Literatürü gözden geçirdiğimizde davranışa ilişkin değerlerin etkisinin sadece doğrudan ve basit olmadığı ortaya çıkmaktadır. Hep birlikte ele alındığında, literatürün gözden geçirilmesi, değerlerin davranış üzerindeki etkisinin tüm değer sisteminden geçtiğini ve değer türleri arasındaki ortaklıkları ve farklılıkları ortaya koyduğu fikrini desteklemektedir. Schwartz'ın teorisindeki bazı değerlerin birbiriyle ilişkili olduğu davranışı şekillendiren motivasyonel bir süreklilik görevi görür (Arieli, ve Tenne-Gazit, 2017: 128-129).

Değerlerin insanların davranışlarını duygusal deneyimlerle sonuçlanan belirli davranışlara yönelttiği varsayılmaktadır. Bilişsel unsurlar ve değerlendirmeler, davranışsal ve duyuşsal çıkarımlarla değil, daha soyut değer çağrışımlarından kaynaklanabilir. Bu nedenle, bazı günlük yaşam davranışları, farklı ihtiyaçları karşılayabilecekleri için farklı değerlerle yönlendirilebilir (Boer, 2017).

Teorik argüman, kültürel ve çevresel bağlamların hangi tür değer temelli davranışların duygusal deneyimleri kolaylaştırdığını belirlediğini öne sürer. Temel mekanizmalar, bu tür davranışların atfedilen değerleri yoluyla bağlamsal kısıtlamalar ve pekiştirmeleridir. Ayrıca araştırmalar, kültürler arasındaki refahın duygusal ve bilişsel unsurlarının farklı değişkenler tarafından yordandığını göstermiştir (Diener, Oishi ve Lucas, 2003).

Değerler, insanların bilişsel mimarisini yapılandırır ve davranış ve düşünceyi yönlendirir. Bu durumda, davranış - yani bedenin fiziksel ve sosyal çevre ile etkileşimi - ihtiyaçların karşılanmasına veya hayal kırıklığına neden olan nedensel faktör olabilir ve bu nedenle belirli değerlerin diğerlerine göre önemini artırabilir veya azaltabilir (Fischer, 2017).

Motivasyon doğrudan davranışla ilgilidir. O halde "yaşamda yol gösterici ilkeler" olan değer tercihlerini öğrenirsek, davranışı tahmin edebileceğimizi söyleyebiliriz. Değerlerin motivasyonu ifade etmesinin veya motivasyonun değerlerin altında kalmasının anlamı nedir? Bunlar, değerler ve davranış arasındaki ilişki için kilit sorulardır çünkü davranış her zaman bir çeşit motivasyondan kaynaklanır (Cieciuch, 2017:239). Değerlerin insan yaşamında yol gösterici ilkeler olarak önemi, duygusal-bilişsel sistem yoluyla davranışı etkiler. Değer önemli bir şey olarak deneyimlenir ve bu nedenle davranışı yönlendirmeye başlar. Davranışın ihtiyaçların motivasyonel gücü veya değerlerin motivasyonel gücü tarafından yönlendirilip yönlendirilmemesi diğer bağlamsal öğelere bağlı olacaktır. Hedef ne kadar uzak olursa maliyetleri tahmin etmek o kadar zor olur ve düşünmek için daha

fazla zaman gerekli olursa, değerlerin ortaya çıkma şansı o kadar artar (Cieciuch, 2017: 242).

Bireylerin merkezi motivasyonlarını yansıtan istikrarlı değer hiyerarşileri vardır. Değerleri, bilgiyi yorumlama biçimlerini, endişelerini, tutumlarını, seçimlerini ve davranışlarını etkiler. İnsanlar değerlerine göre davranırlar, çünkü inançları ve eylemleri arasında bir tutarlılık duygusu ararlar ve değer ifade eden davranışlar hedeflerine ve arzularına ulaşmalarına izin verir. Sonuç olarak, değerleri ve davranışları arasında tutarlılık hisseden insanlar, daha yüksek düzeyde kendini geliştirme, refah ve benlik saygısı ifade etme eğilimindedir. Davranış üzerindeki değerlerin etkisi, çalışma ortamları ve organizasyonlar da dahil olmak üzere yaşam alanlarında görülebilir. Bu nedenle, çalışanlar karar verirken, belirli bir hareket tarzı seçerken veya davranışlarını haklı gösterdiklerinde değerlerine güveneceklerdir (Arieli ve Tenne-Gazit, 2017: 116).

Değerler ayrıca insanların seçtiği meslekleri de etkiler. Açıkça, insanların yaptıkları profesyonel seçim, işlerini yaparken karşılaşacakları davranış türlerini etkilemektedir (Holland, 1997; Holland ve Gottfredson, 1975). Temel insani değer teorileri, çalışma değerlerini, çalışma ortamındaki temel değerlerin bir ifadesi olarak kavramsallaştırır ve durumsal durumları nedeniyle temel değerlerin çalışma ortamlarındaki davranışı da açıklayabileceğini savunur (Ros, Schwartz ve Surkiss, 1999).

Ebeveynler sadece çocukların değerlerini ve davranışlarını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda ilişkiler karşılıklıdır. Ebeveynler çocuklarının değerlerini ve davranışlarını etkiler, buna karşılık çocukların değerleri ve davranışları ebeveynlerin sosyalleşme sürecinden etkilenir. Ebeveynler çocuklarının özel değerlerini dikkate alabilir (bilinçli veya bilinçsiz olarak) ve sosyalleşme değerlerini buna göre şekillendirebilir (Benish-Weisman, Daniel ve Knafo-Noamv, 2017: 108). Bardi ve Goodwin, (2011) tarafından önerildiği gibi, tekrarlanan davranış değer değişikliğine neden olabilir. Başlangıçta başarı değerlerine düşük önem veren ebeveynler, çeşitli etkinliklere katıldıktan sonra bu değerlere atfettikleri önemi artırabilir.

Değerleri incelemek için en önemli neden, davranışları açıklayabilmeleri ve tahmin edebilmeleri varsayımıdır. Geniş araştırmalar, kişisel değerler ve davranış arasındaki

ilişkiyi araştırmıştır ve şu ana kadar bu araştırma grubu çok çeşitli davranışları kapsamaktadır (Roccas ve Sagiv, 2010).

Değer-davranış ilişkilerini incelemek için iki temel yaklaşım vardır. Kişi belirli davranışları çeşitli değerlerin yardımıyla açıklamaya çalışır. Diğeri, belirli bir değeri ifade eden davranışları belirlemeye çalışır. Her iki araştırma hattı da değer-davranış ilişkileri hakkındaki bilgilerimizi genişleten ilginç sonuçlar vermiştir. Her iki yaklaşım da değerler ve davranışlar arasındaki bağlantıların varlığını göstermektedir. Ancak, herhangi bir sınırlama yoktur (Skimina, Cieciuch, Schwartz, Davidov ve Algesheimer, 2019).

Araştırmalar aynı zamanda değerlerin davranışı etkilemede çeşitli durumsal faktörlerle etkileşime girdiğini göstermiştir. Değerlerin hangi durumlarda davranışa etki etmesinin beklendiği ve hangi durumlarda daha az etkili olması beklendiğini özetlediğinden özellikle önemlidir. Ayrıca, değerlerin davranış üzerindeki herhangi bir doğrudan etkisinin, söz konusu değer türüne ne ölçüde ulaşılabileceğini belirleyen durumsal faktörler tarafından etkilenebilir (Arieli ve Tenne-Gazit, 2017: 129).

Bardi ve Schwartz, (2003) belirttiği, değerler ve davranışlar arasındaki ilişki kısmen normlar biçimde engellenmiştir. Bazen yüksek derecede onaylanmış değerler ve davranışlar daha zayıf değer-davranış ilişkileri gösterir, çünkü normatif baskılar bireyleri davranışlarını kendi değerlerine dayandırmak yerine grup beklentilerine uymaya teşvik edebilir. Yani, durumsal baskılar zayıf olduğunda değerler davranışı daha fazla etkileyebilir. Aksine, insanlar gruba özellikle ağır baskı kuralları altında uymak istediklerinde değerler davranışların tersi olabilir. Örneğin, beden eğitimi alanında beden eğitimi öğretmenleri, okul yönetiminin belirli bir şekilde öğretmek için algılanan okul yönetim baskısının motivasyon stratejileri kullanımını değiştirdiğini ve daha fazla kontrol stratejisi sergilemelerine neden olduğunu belirtmişlerdir (Taylor ve Ntoumanis, 2007).

Değer tercihlerinin sadece davranışı etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda davranışa özel bir anlam verir. Aynı değer farklı davranışlara neden olabilir ve benzer davranış farklı bireylerdeki farklı değerler tarafından motive edilebilir (Cieciuch, 2017: 244). Aynı önem düzeyi bir değere atfedilse bile, farklı insanlar belirli bir değer için farklı somut örnekler üretebilir (Benish-Weisman ve arkadaşları, 2017).

2.3.2. Değerleri davranışa bağlayan mekanizmalar

Schwartz, (2017) Değerleri davranışa bağlayan mekanizmaları dört temel esas alarak sıralamıştır;

Çoğu durumda tutumlar, değerler ve davranışlar arasındaki ilişkilere aracılık eder. Sonuç olarak, değerler ve spesifik davranışlar arasındaki korelasyonlar nadiren çok güçlüdür. Burada, düşüncelere yön veren bağlantı mekanizmaları kısaca açıklanıyor (Schwartz, 2006, 2015). Bir değerin bir tutum ya da davranış üzerinde etkili olabilmesi için önce etkinleştirilmesi gerekir. Erişilebilirlik, bir değerin etkinleştirilme olasılığını artırır ve daha önemli değerlere daha erişilebilirdir (Bardi, 2000). Bu nedenle önemli değerler daha sık aktive edilir ve etkili olur. Aktivasyon deneyleri, değerlerin davranışa neden olabileceğini gösterdiğinden özellikle önemlidir (Sagiv, Sverdlik ve Schwarz, 2011).

İkinci olarak, söz konusu tutum veya davranışla ilgili olarak bir değer yaşanmalıdır. Bir davranış, bu davranışı gerçekleştirmenin o değerin hedeflerine ulaşılmasını teşvik etmek veya engellemek için sonuçları varsa, bir değerle ilgilidir. Soyut değerler daha tutarlı bir şekilde deneyim veya öğrenme yoluyla bir değerin somutlaştırılması haline gelen spesifik davranışlarla ilgilidir (Maio, 2010). İnsanlar daha sonra gerçek yaşamdaki değerleri ifade etmenin özel yollarını bilirler, böylece davranış üzerinde arabulucu bir etkisi bile olabilir.

Üçüncüsü, değerler insanların mevcut eylemlerin algılanan sonuçlarına atadığı değerliliği belirler. Eylemler, değerli hedefleri desteklediklerı veya korudukları ölçüde daha çekicidir. Yüksek öncelikli değerler benlik kavramının merkezinde yer alır. Onlara ulaşma fırsatını algılamak, onlara hizmet edecek eylemlere otomatik, olumlu, duygusal bir yanıt verir. Değer kazanımına yönelik bir tehdit algılamak olumsuz bir duygusal tepkiye yol açar. Bazı davranışlar “değer ifade eder”, yani öncelikle bir değerle uyumludurlar ve karşıt değerlerle bağdaşmazlar (Bardi ve Schwartz, 2003). Değerler, “değer ifade eden davranışları”, “çelişkili değer” olarak adlandırılan, birbiriyle çelişen değerlerle uyumlu davranışlardan daha güçlü bir şekilde öngörür (Lönnqvist ve arkadaşları, 2006).

Dördüncüsü, durumun dikkatini, algısını ve yorumunu etkileyerek etki davranışındaki değerler. İnsanlar, önemli değerleri tehdit eden veya bunlara ulaşmak için fırsatlar sunan durumlara daha fazla katılırlar. İnsanlar bir iş teklifini, değer önceliklerine bağlı olarak,

daha fazla öz yönlendirme veya güvenlik tehdidi olarak algılayabilirler. Böyle bir teklifi, ailelerinin refahını artırmanın bir yolu veya kişisel güç kazanmanın bir yolu olarak yorumlayabilirler. Her algı veya yorum farklı bir eylem çizgisi geliştirir.

Son olarak, planlamayı teşvik ettikleri için etki davranışındaki önemli değerler (Gollwitzer, 1996). İnsanların, daha önemli değerlerin hedeflerine nasıl ulaşılacağı ile ilgili planları formüle etme olasılığı daha yüksektir. Planlamayı teşvik ederek değer önemi, değer tutarlı davranışı artırır. İnsanları eksilerini değil, istenen eylemlerin artılarına odaklar. İnsanların değerli hedeflere ulaşma yeteneklerine ve engeller ve dikkat dağıtıcı unsurlar karşısında kalıcı olmalarına olan inancını arttırır (Schwartz, 2017: 64-65).

2.4. Antrenör Davranışları

Karmaşık ve dinamik bir çaba olan antrenörlük (Cushion, Armour ve Jones, 2003); devamlı gelişen ve değişen çeşitli mesleki becerileri öğrenme ve bunları antreman ortamında sporculara optimal düzeyde uygulayarak öğretme sanatıdır. Antrenörlük, doğası gereği insanların birbirleriyle olan etkileşiminin hem sınırlamaları hem de fırsatlarıyla birlikte ayrılmaz bir biçimde bağlantılı olan hem kişisel hem de toplumsal bir süreçtir (Jones ve arkadaşları, 2004).

Diğer başarı alanlarında olduğu gibi spor bağlamında antrenörlerin önemli bilişsel, psikolojik ve davranışsal sonuçları teşvik etmede etkili ve önemli bir rolü vardır (Whitehead, Telfer ve Lambert, 2013). Bu önemli rol sayesinde antrenörlerin davranışları atletik ortamda sporcuların beceri, performans, eğlenme, grup süreçlerini ve psikososyal gelişimini etkiler (Cumming, Smith ve Smoll, 2006). Özellikle spor alanında, antrenörlerin davranışları ve sporcuların bu davranışlara tepkileri, yüksek kaliteli bir antrenör-atlet ilişkisi kurulmasında kritik öneme sahiptir (Vella, Oades ve Crowe, 2010).

Antrenörler, sporcuların potansiyelini gelecekteki hedeflere bağlayarak ve günlük aktivitelerde anlam ve zorluklar vererek sporcuları motive eder ve ilham verir. Antrenörler ayrıca sporcuları yeni ve eski zorluklarla ve sorunlarla karşılaştıklarında farklı şekillerde düşünmeye teşvik eder (Alvarez, Castillo ve Falco, 2010). Etkili antrenörler, sporcular arasında işbirliğini teşvik ederek ortak bir hedefe doğru birlikte çalışmalarını sağlar ve onları teşvik eder. Antrenörler sporcuların davranışları ve performansları için yüksek

beklentiler belirler ve ayrıca sporcuların takip etmesi için olumlu bir davranış modeli sağlar (Podsakoff ve arkadaşları, 1990; Vella, Oades ve Crowe, 2012).

2.4.1. Coté'nin antrenörlük modeli

Coté'nin, antrenörlük modeli öğretim, pozitif psikoloji ve sporcuların gelişim literatüründe hem spesifik hem de kavramsal olarak temellenen antrenörlük etkinliğinin ve uzmanlığının bütünleştirici bir tanımını sunmaktadır. Bu araştırma antrenörlerin işlerinin karmaşıklığını anlamak için önemli olduğu açıktır, ancak kavramsal çerçevelerin antrenörlüğün belirli bir yönüne odaklanması, bakış açımızı daraltarak antrenörlük konusundaki genel anlayışımızı sınırlar. Bu kavramsal çerçevelerin ortaya çıkmasına rağmen, sporcuların gelişiminde yer alan süreçleri, bilgileri ve davranışları destekleyen tutarlı bir antrenörlük veya antrenörlük uzmanlığı tanımları yoktur (Côté ve Gilbert, 2009).

Yine de, tüm kavramsal antrenörlük modellerinin bir benzerliği, antrenörlerin işlerini etkileyen üç ortak değişkenin tanımlanmasıdır. Bununla birlikte, tüm kavramsal antrenörlük modellerinin bir benzerliği, antrenörlük işlerini etkileyen üç ortak değişkenin belirlenmesidir. Farklı kavramsal modeller antrenörlüğü etkileyen değişkenler için farklı etiketler kullansa da, bu üçünün kullanılması önemlidir (Côté ve Gilbert, 2009).

İlk olarak, bir antrenörün davranışlarının, eğilimlerinin, eğitiminin ve deneyimlerinin antrenörlük başarısının belirleyicileri olduğu kabul edilir. Bu değişkenler, nihayetinde bireysel bir antrenörün bilgi tabanını etkileyen tek bir ortak bileşen altında yeniden gruplandırılabilir - antrenörlük bilgisi. Böyle bir bilgi tanımı, antrenörlerin çeşitli taleplerini etkili ve başarılı bir şekilde karşılamak için antrenörlerin kişisel davranışlarını, deneyimlerini ve stratejilerini içerir.

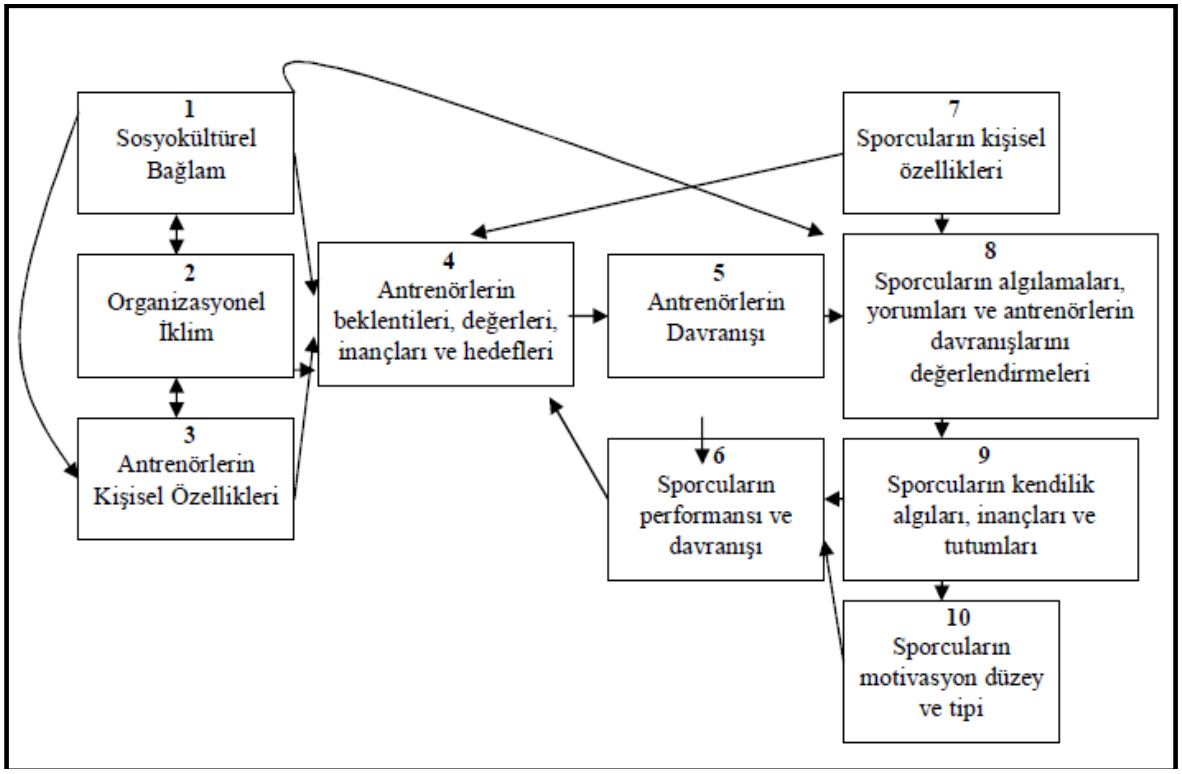
İkinci olarak, tüm modeller, bir antrenörün çalışmasının, ister performans ister sporcuların özsaygı ve memnuniyet gibi kişisel nitelikleri olsun, sporcuların sonuçlarında bir tür değişikliğe çevrilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Bu nedenle, sporcuların sonuçları, farklı antrenörlük türlerinden kaynaklanabilecek sporcuların tutum, davranış veya performansındaki farklılıkları yansıtan ikinci bir bileşendir.

Üçüncüsü, kavramsal antrenörlük modelleri, sporcunun yaşı, gelişim düzeyi, ihtiyaçları ve hedefleri açısından değişen sporcularla farklı bağlamları kabul eder; birleştirildiğinde, bu değişkenler antrenörlük bağlamları terimi altında yeniden gruplandırılabilir.

Özetle, kapsamlı olması için, antrenörlük etkinliği ve uzmanlığının bir tanımı, bir antrenörün bilgisi ile sporcuların belirli antrenörlük bağlamlarındaki sonuçlarının etkileşimini dikkate alarak bu üç bileşeni bütünleştirmelidir (Côté ve Gilbert, 2009).

2.4.2. Horn'un etkili antrenör davranışı modeli

Horn'un modelinde ise, antrenör-sporcu ilişkisinin sonunda hem antrenör hem de sporcu tarafından yapılan algılara yol açtığını öne sürmüştür. Horn ayrıca, bir oyuncunun antrenörün davranışını algılamasının antrenörlük davranışının kendisinden daha büyük bir rol oynadığını öne sürmüştür (Horn, 2002a).

Şekil 2.4. Horn'un etkili antrenör davranışı modeli

Horn (2002a) tarafından önerilen bu model, antrenör davranışının sporcu davranışını nasıl etkilediğini ve nedenlerini tartışırken birkaç noktayla açıklar.

Birinci nokta: Sporcular hem bilişsel hem de davranışsal olarak antrenörlerinden etkilenirler. Horn'un bu modeli, sosyokültürel bağlamı, organizasyonel iklimi ve antrenörlerin davranışlarının öncülleri olarak antrenörlerin kişisel özelliklerini tanır. Bu üç öncül, antrenörlerin kendi formüle edilmiş değerleri, inançları ve takımın beklentileri aracılığıyla antrenörlerin davranışını etkiler.

İkinci nokta: Antrenörlerin davranışlarının sporcuların performansı ve davranışları üzerindeki etkisine odaklanır. Bu çalışmada, antrenörlerin davranışlarının sporcuların performansını etkilediği varsayımında bulunur. Bu model aynı zamanda antrenörün pratikte davranış biçimi ve rekabetçi bağlamlar ile sporcuların performansı ve davranışları arasındaki teoriye dayalı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, antrenörlerin davranışlarının sporcuların performansı ve davranışları üzerinde doğrudan etkisi olan belirli yönleri olduğunu da önermektedir. Sporcular antrenörün davranışını farklı bir şekilde algıladıklarında, karşılığında bu, her bir sporcunun kendini algılamasını, performansını ve davranışını farklı şekilde etkiler.

Üçüncü nokta: Bu model, antrenörlerin spor alanındaki etkinliğinin hem durumsal hem de bireysel değişkenlerdeki farklılıklardan kaynaklandığını ve antrenörlerin davranışları ile performans arasındaki dolaylı ilişkiyi inceler. Her bir sporcu antrenörlerin davranışını farklı şekilde algılayıp yorumlamakla kalmaz, aynı zamanda farklı antrenörlük davranışlarının etkinliği de spora (örneğin; beceri, yaş) ve sporcuların değişkenlerine göre değişir. Modelin gösterdiği gibi, sporcuların antrenörlerinin davranışına ilişkin yorumlarına sosyokültürel bağlamın, organizasyonel iklimin ve kişisel özelliklerin (Yaş, cinsiyet, vb. özellikler) öncül faktörleri aracılık eder. Sonuç olarak bu, duygusal antrenörlüğün birey tarafından belirlendiğini ve spor ve kişisel özellikler gibi bireysel özelliklerin bir işlevi olduğunu gösterir (Horn, 2002a).

Mevcut araştırma çalışmasının, sporcuların antrenörlerinin davranışları konusundaki algısı ile memnuniyetleri arasındaki bağlantıya odaklandığı göz önüne alındığında, bu model daha çok kişisel özellikleri ve durumları ifade etmek için uygundur.

2.4.3. Antrenör sporcu ilişkisi

İki yönlü bir etkileşim süreci anlamına gelen antrenör-sporcu ilişkisi optimal düzeyde gerçekleştiği zaman sportif başarıya ulaşma potansiyeli kaçınılmazdır.

Antrenör-atlet ilişkisinin bir sporcunun spor deneyiminin merkezi bir özelliği olduğu belirlenmiştir (Bartholomew, Ntoumanis ve Thøgersen-Ntoumani, 2009). Bazı araştırmacılar, sporcunun spor deneyimindeki en etkili bireylerden birinin antrenörü ve antrenörün takım veya antrenman ekibi için oluşturduğu bağlamsal ortam olduğunu iddia etmiştir (Gagne, Ryan ve Bargmann, 2003; Bartholomew, Ntoumanis ve Thøgersen-Ntoumani, 2010). Jowett, (2007) ise antrenör-atlet ilişkisini, atletlerin ve antrenörlerin duygularının, düşüncelerinin ve davranışlarının karşılıklı ve nedensel olarak birbirine bağlı olduğu eşsiz bir kişilerarası ilişki olarak tanımlar.

Antrenman ortamlarında sporcuların antrenörleriyle ilişkileri hem fiziksel, hem de psikososyal gelişimleri bakımından büyük önem taşıdığını ifade etmişler ve antrenör ile sporcu arasında etkili ilişkiler geliştirecek yardımcı eğitim programlarının antrenörlere sağlamasını önerirler (Jowett ve Cockerill, 2003).

Carron ve Bennett, (1977), antrenör-atlet uyumluluğunu belirlerken, sadece antrenörün kişiliğini ve davranışını değil, aynı zamanda sporcunun antrenörlerindeki bu tür özellik ve davranışlara olan arzusunu değerlendirmek gerektiğini önerirler (Kenow ve Williams, 1999).

Spor bağlamında sporcuların motivasyonunu etkileyebilecek çeşitli sosyal faktörler bulunmaktadır (Vallerand ve Losier, 1999). Bunlardan belki de en önemlilerinden biri hiç şüphesiz antrenörün etkisidir (Horn, 2002b; Amorose ve Anderson-Butcher, 2007). Bir antrenör, sporcuların spor katılımlarından kaynaklanan psikolojik deneyimleri şekillendirmede önemli bir rol oynar (Mageau ve Vallerand, 2003).

Önceki çalışmalarda, antrenör atlet uyumluluğunun sporcuların antrenör davranışlarını algılaması ve değerlendirmesi ile anlamlı bir ilişkisiydi. Antrenörleriyle daha az uyumlu olana kıyasla daha fazla hisseden sporcular, Antrenörlerinin oyun durumlarındaki davranışlarından daha az olumsuz bilişsel/dikkat ve somatik etki yaşadılar. Kendini daha

uyumlu hisseden sporcular antrenörleri tarafından daha çok desteklendiğini ve iletişim yeteneklerini daha olumlu değerlendirdiklerini hissettiler. Eğer sporcuların hedefleri, kişilikleri ve inançları antrenörlerininkilerle tutarlıysa, bireylerin etkileşimi olumlu bir kişilerarası atmosfer üreten her iki taraf için de tatmin edici olacaktır. Aksine, eğer sporcu antrenörle uyumsuzsa (yani sporcunun hedefleri, kişiliği ve inançları antrenörünkileri ile tutarsızsa), sporcunun bazı psikolojik ihtiyaçları karşılanmayabilir. Bu duygular daha sonra sporcuların antrenör davranışlarını algılamaları ve hatırlamalarını etkileyebilir (Kenow ve Williams, 1999).

Smoll ve Smith‟in çalışmalarında antrenör davranışlarının ve sporcuların bu davranışlara gösterdiği tepkilerin, aracılık ettiği varsayılan kişisel değişiklikleri, durumsal etkenleri ve bilişsel süreçleri belirlediğini söylemişlerdir. Antrenörlüğü etkileyen yaş, cinsiyet benlik saygısı gibi kişisel farklılık özelliklerinin önemini belirleyen bir model geliştirmişlerdir. Antrenör-Sporcu ilişkisinin elde edilen başarıya etkisi, eski sporcuların geçmişte tecrübe ettikleri hatıraları ve ifadeleri ile belirginleşmiştir. Antrenör-Sporcu ilişkisinin kalitesi, sporcu gelişiminde hem sporcu hem de bir birey olarak önemli bir role sahiptir (aktaran Zengin, 2019).

2.4.4. Değerleri şekillendirmede antrenörün rolü

Değerler, bireyin ihtiyaçlarının, özelliklerinin, mizacının, kültürünün, sosyalleşmesinin ve kişisel deneyiminin ortak bir ürünü olarak geliştikçe (Bardi ve Goodwin, 2011), ebeveynler gençlerin spor değerleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Nitekim çocukların kendileriyle ilgili belirli beklentilere sahip oldukları ve büyük ölçüde ebeveynlerinin tutum ve davranışlarına dayalı sporla ilgili değerler sistemleri geliştirdikleri ileri sürülmüştür (Welk, Babkes ve Schaben, 2004). Araştırmacılar, kişisel değerlerin çocukluk sosyalleşmesi sırasında etkileşim ve deneyim yoluyla geliştirildiğini, böylece çocukların çevrelerini ve önemli başkalarının davranışlarını gözlemleyerek değerleri öğrenebileceklerini ileri sürmüşlerdir (Knafo ve Schwartz, 2003; Rokeach, 1973).

Sosyal öğrenme teorisinden yararlanarak (Bandura ve Walters, 1977), beden eğitimi öğretmenleri, kolaylıkla gözlemlenebilen ve otoriter figürler olarak, öğrencilerinin spor değerlerini öğrendikleri anahtar kaynaklar olabilir. Böylece, beden eğitimi öğretmenlerinin

nasıl davrandığı ve sergiledikleri değerler öğrencileri tarafından gözlemlenecek ve daha sonra değerleri içselleştirebilecektir öğrenciler.

Yetenekli gençler üzerine yaptıkları çalışmada (Csikszentmihalyi, Rathunde ve Whalen, 1997), yeteneğin ya hep ya hiç olmaktan ziyade gelişimsel bir süreç olarak görülmesi gerektiğini ve toplum tarafından değer görmedikçe ebeveynler, öğretmenler ve antrenörler tarafından tanınıp beslenmedikçe geliştirilemeyeceği sonucuna varmışlardır. Olimpiyat Şampiyonları üzerine yaptıkları çalışmada (Gould, Dieffenbach ve Moffett, 2002), sporcu gelişiminde ebeveynlerin ve antrenörlerin rolünü araştırmışlar ve ebeveynler gibi antrenörlerin de sporcunun psikolojik gelişimi üzerinde birincil etkiye sahip olduğunu bulmuşlar, çocuklarını uzun vadeli atletik başarıya hazırlayan temel değerleri, alışkanlıkları ve eğilimleri yerleştirmeye yardımcı olmalarını da önerilmişlerdir. Benzer şekilde spor koçluğunda, Smith ve Smoll, (1991) antrenör davranışlarının çocukların tutumları üzerindeki etkisine aracılık etmede çocukların algılarının önemini özetlemişler ve ayrıca çocukların algılarının genellikle çok doğru olduğu sonucuna varmışlardır.

Phillips, (2007) ve Paling, (2004), antrenörlerin mesleklerinde çeşitli roller oynadıkları sonucuna varmışlardır. Örneğin, antrenörlerin mentor, öğretmen, organizatör, motivatör, lider ve danışman olmaları istenir. Sporda antrenörün rolü kaliteli sporcuların rekabette olmasını sağlamak için önemlidir (William, Jerome, Kenow, Roger ve Sartin, 2003).

Mesquita ve arkadaşları, (2008) müsabaka kategorileri ve seviyeleri ne olursa olsun antrenörlerin hem sözleri, eylemleri, tavırları ve davranışları ile sporcular arasında rol model olduğunu, hem de sporcuların potansiyelini ortaya çıkaran ana karakterler olduğunu ifade etmişlerdir (aktaran Çetin, 2020). Nihayetinde, antrenörlerin canlandırmayı seçtikleri roller, antrenörlük çabasını bireysel olarak nasıl algıladıklarına (Owings, 2013) ve kendi antrenörlük felsefelerini oluşturan kişisel ilke ve değerlere göre belirlenir (Cassidy, Jones ve Potrac, 2008).

Motive etme, taktik geliştirme konusunda güçlü inancı olan antrenörler seçimler, teknik becerileri iletmenin yanı sıra iyinin önemini sportmenlik, kişinin kendi motivasyonu ve davranışı üzerinde bir etkiyi fark edecektir ve bu da sporcuların düşünce kalıplarını, duygularını ve davranışlarını etkiler (Feltz, Chase, Moritz ve Sullivan, 1999; Mageau ve

Vallerand, 2003). Dolayısıyla sporcuları etkileme konusunda büyük potansiyele sahip olan antrenörler, davranışlarıyla sporcuların değerlerini şekillendirmede önemli bir rol oynar.

2.4.5. Antrenör davranışları ile sporcu değer ilişkisi

Sporcu değerlerindeki farklılıklar ile ilişkili olması muhtemel antrenman ortamının temel yönünü, antrenörün vurguladığı değerler ve antrenörün davranış tarzı etkiler.

Antrenör davranışlarına, antrenörün beklentileri, değerleri, inançları ve hedefleri aracılık eder. Antrenör davranışı, bir sporcunun antrenörlerine ilişkin algılarına tesir eder, bu da kendi kendine algı ve inançları ve motivasyonlarını etkileyecektir. Bunların her biri sporcu performansının ve davranışının sonuçlarına etki eder (Vella ve arkadaşları, 2010: 427).

Sadece mesleki bilgi etkili bir antrenör olmak için yetersizdir. Bununla birlikte, profesyonel bilginin etkili bir antrenörolmak için tek başına yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır (Cassidy ve arkadaşları, 2008; Becker, 2009; Rieke, Hammermeister ve Chase, 2008). Aslında, etkili antrenörler sadece spora özgü becerilerin değil sporcuların genel gelişiminde etkili olarak görülmelidir (Smoll ve Smith, 2002). Yapılan çalışmalarda, spor ortamlarının bedensel ve ruhsal belirleyici özelliklerinin, sporcuların bütüncül ve bireysel gelişimini, performanslarını ve katılımlarını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir (Balish ve Côté, 2014; Henriksen, Stambulova ve Roessler, 2011; Stachan, Côté ve Deakin, 2011).

Antrenörler, öğretmenler gibi, tek başlarına çalışmazlar; etkinliği bireysel ve grup etkileşimlerine bağlıdır. Başarılı olmak için antrenörler, antrenör yardımcıları, sporcular, veliler ve diğer profesyonellerle düzenli olarak etkileşim kurmak zorundadır. Antrenör-sporcu etkileşimlerinin çok yönlü bir kavramsallaştırılması son zamanlarda yapılan teorik çalışmalarda (Bowes ve Jones, 2006; Jones ve Wallace, 2006) tarafından savunulmaktadır.

Antrenörlüğün sosyal etkileşim sistemlerine dayanan karmaşık, karşılıklı olarak etkili bir süreç olduğunu göstermektedir. Antrenörlerin kişilerarası bilgi tabanlarını sürekli geliştirmeleri önemlidir, böylece kendi sporcuları ve diğer insanlarla uygun ve etkili iletişim kurabilirler. Ayrıca, farklı yaşlardaki ve rekabetçi seviyedeki sporcular,

antrenörlerin bu sporcularla ve kendi sosyal bağlamlarıyla farklı ilişki kurmasını gerektirir (Côté ve Gilbert, 2009).

Spor, sporcuların güven, başkalarıyla bağlantı ve karakter geliştirmeleri için muazzam bir araç olabilir. Bu nedenle, antrenörler sporcularla etkileşimleri yoluyla sporcuların psikolojik büyümelerini etkilemek için eşsiz fırsatlara sahiptir (Horn, 2008). Gençler için olumlu neticeler geliştirmek için fırsatlar bahşeden spor (Eccles ve Barber, 1999) bir araç olarak gençliğin pozitif gelişimini sağlamak için kullanılmıştır (Fraser-Thomas, Côté ve Deakin, 2005). Yapılandırılmış bir etkinlik olarak sporun, gençler için pozitif yönde ilerlemeyi teşvik etme kapasitesi olduğu bulunmuştur (Fredricks ve Eccles, 2006).

Antrenör Davranışı Değerlendirme Sistemi (CBAS) (Smith, Smoll ve Hunt, 1977) antrenörlerin çocukların psikolojik gelişimini spor yoluyla etkilerini incelemek için çeşitli çalışmalarda kullanılmıştır Antrenörlerin Sporda Liderlik Ölçeği (LSS) tarafından ölçülen davranışları ile sporcuların memnuniyeti arasındaki bağlantı (Chelladurai, 2007). CBAS veya LSS kullanan çalışmalar antrenörlerin bilgi ve davranışlarının bir sporcunun psikolojik profili üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ve benlik saygısı gibi özellikleri etkilediğini göstermiştir. Etkili bir spor ortamı, her sporcunun, üyeleri karşılıklı olarak destekleyici olan bir sosyal gruba ait olma temel ihtiyacını da destekler.

Nash, Sproule ve Horton, (2008), antrenörler spor ortamında çalışma deneyimi kazandıkça antrenörlük felsefelerinin daha karmaşık hale geldiğini göstermektedir. Daha deneyimli antrenörler, hem sporla hem de antrenörlükle ilgili temel fikirlerin kavramsal farkında lığını ve aynı zamanda antrenörlük uygulamasına bağlı sosyal ve kültürel değerlerin takdirini gösterebilirler. Öte yandan, acemi antrenörler, kendi inanç sistemlerini (Cothran ve arkadaşları, 2005) ve bunun kendi antrenörlük uygulamalarına nasıl uyduğunu düşünmek yerine organizasyonel lojistik ve spor içeriğine odaklanma eğilimindedir.

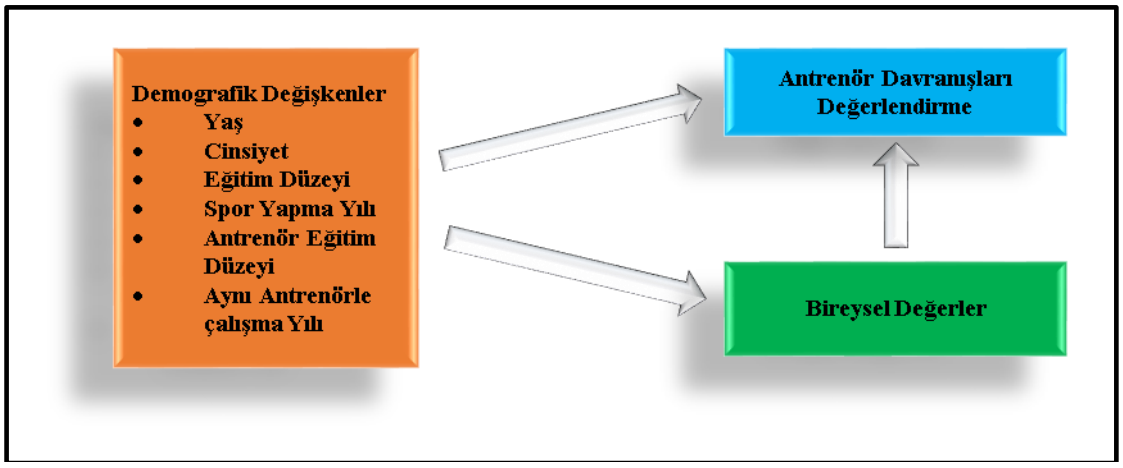
Sonuç olarak, etkili antrenörler farklı sporcu türünün sonuçlarında da olumlu değişikliklere yol açmalıdır. Sporcu geliştirme literatürünün gözden geçirilmesi, antrenörlerin sporcuların yeterlilik, güven, bağlantı ve karakterini geliştirme konusunda uzmanlığa sahip olması gerektiğini göstermektedir (Côté ve Gilbert, 2009; Côté ve arkadaşları, 2010). Geniş bir araştırma grubu olan spor ortamlarında, antrenörlerin sporcuların değerlerini geliştirmelerine, bir spor takımının yapıcı ve ilgili bir üyesi olmalarına ve nihayetinde

toplumun üretken bir üyesi olmalarına önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Shields, Bredemeier ve Power, 2002; Côté ve Gilbert, 2007). Bir antrenörün felsefesi, "yaptığınız şeyi neden yaptığınızı ve antrenörlük rolünüz bağlamında nasıl davrandığınızı belirleyen bir dizi değer, yönetim ilkeleri ve inançlarıdır" (Hanson, 2012).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

İlişkisel tarama modelinde tasarlanan bu araştırmada, bireysel değerler ile antrenör davranışlarını değerlendirme arasındaki ilişkiler incelenmiştir. "Bu modelde, iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişimin varlığının ve/veya derecesinin belirlemesi amaçlanır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012; Creswell ve Creswell, 2017)." Araştırma modeli Şekil 3.1.'de sunulmuştur.

Şekil 3.1. Araştırmanın modeli

3.2. Araştırma Grubu

Kolay ulaşılabilirlik ve ekonomiklik göz önünde bulundurularak uygun örnekleme yöntemi ile seçilen araştırmaya farklı olimpik branşlarda *(Atletizm, Boks, Güreş, Hokey Taekwondo, Voleybol)* spor hayatına devam eden 147'si erkek (55,1), ($\overline{X}_{yaş}$=21,44±4,78), 120'si kadın (44,9), ($\overline{X}_{yaş}$=19,72±2,70) olmak üzere toplam 267 milli sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Erkek katılımcıların ortalama spor yapma yılı ($\overline{X}_{yıl}$=8,46±5,44), kadın katılımcıların ortalama spor yapma yılı ise ($\overline{X}_{yıl}$=6,72-6±3,07) olarak tespit edilmiştir. Araştırmanın katılımcılarına ilişkin tanımlayıcı istatistiki bilgiler Çizelge 3.1 'de verilmiştir.

Çizelge 3.1 Araştırmaya katılan bireylerin tanımlayıcı istatistiki bilgileri

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek	147	55,1
	Kadın	120	44,9
	Toplam	267	100,0
Eğitim Düzeyi	Lise	153	57,3
	Lisans	114	42,7
	Toplam	267	100,0
Branş	Boks	44	16,5
	Atletizm	45	16,9
	Güreş	34	12,7
	Hokey	37	13,9
	Taekwondo	77	28,8
	Voleybol	30	11,2
	Toplam	267	100,0
Antrenör Eğitim Düzeyi	Lise	68	25,5
	Lisans	146	54,7
	Yüksek Lisans	53	19,9
	Toplam	267	100,0
Aynı Antrenörle Çalışılan Yıl	1-2 Yıl	56	21,0
	3-4 Yıl	57	21,3
	5-6 Yıl	51	19,1
	7-8 Yıl	35	13,1
	9 +	68	25,5
	Toplam	267	100,0

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırma kapsamına alınan bireylerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, branş, spor yapma yılı, aynı antrenörle çalışma yılı ve antrenör eğitim düzeyi ile ilgili demografik bilgilerini içeren sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2. Sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeği

Côté ve arkadaşları, (1999) tarafından geliştirilen ölçek Türkçe uyarlaması Yapar ve İnce (2014) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin orijinal hali toplam 47 madde ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin altı alt boyutunu olumlu kişisel anlayış boyutları oluştururken bir alt boyutunu ise olumsuz kişisel anlayış boyutu oluşturmaktadır. *Olumlu kişisel anlayış;* 1) antrenman ve kondisyon, 2) teknik beceri öğretimi, 3) zihinsel hazırlık, 4) hedef belirleme, 5) yarışma stratejileri ve 6) olumlu antrenör davranışları boyutlarını içerirken; 7) olumsuz antrenör davranışları boyutu antrenörün sporcular üzerinde yarattığı olumsuz davranışları

içermektedir. Ölçek, 1 (hiçbir zaman) ile 7 (her zaman) arasında değişen 7'li Likert ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçeğin uyarlama çalışmasında alt boyutlar için hesaplanan Cronbach alpha (α) iç tutarlık katsayısı Fiziksel Antrenman ve Planlama için .86, Teknik Beceri için .85, Zihinsel Hazırlık için .84, Hedef Belirleme için .87, Yarışma Stratejisi için .85, Olumlu Antrenör Davranışı için .81 ve Olumsuz Antrenör Davranışı değeri için ise .79 olarak tespit edilmiştir. Bu araştırmada ise hesaplanan genel iç güvenirlik katsayısı .94 olarak tespit edilmiştir.

3.3.3. Bireysel değerler envanteri

Roy (2003) tarafından geliştirilen ölçek Türkçe uyarlaması Asan, Ekşi, Doğan ve Ekşi (2008) tarafından yapılmıştır. Ölçek toplam 47 madde ve disiplin ve sorumluluk, güven ve bağışlama, dürüstlük ve paylaşım, saygı ve doğruluk, paylaşım ve saygı olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, 1 (beni hiç tanımlamaz) ile 5 (beni her zaman tanımlar) arasında değişen 5'li Likert tipinde üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçeğin uyarlama çalışmasında alt boyutlar için hesaplanan Cronbach alpha (α) iç tutarlık katsayısı, disiplin ve sorumluluk için .61 güven ve bağışlama için .71 dürüstlük ve paylaşım için .60 saygı ve doğruluk için .68 paylaşım ve saygı için ise .65 olarak tespit edilmiştir. Bu araştırmada ise hesaplanan genel iç tutarlılık katsayısı .87 olarak tespit edilmiştir.

3.4. Ölçeklerin Uygulama Aşaması

Çalışmaya başlamadan önce araştırmada kullanılacak verilerin toplanması için, ölçek sahiplerinden e-posta yoluyla izin alınmıştır. Araştırma kapsamı içerisinde yer alan Atletizm, Boks, Güreş, Hentbol, Taekwondo ve Voleybol federasyonlarından gerekli yasal izinler alınmıştır. Ölçek antrenman öncesinde antrenörlerinden gerekli izinler alınarak uygulanmıştır. İlk olarak çalışmanın amacı hakkında sporculara bilgi verilmiş ve elde edilen verilerin sadece bilimsel bir araştırma için kullanılacağı belirtilmiştir. Bu doğrultuda isteyen katılımcılara araştırma sonucu hakkında bilgi verileceği ifade edilerek istek doğrultusunda katılımcıların mail adresi alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak elektronik posta 'Google Forms' aracılığıyla online ölçekler kullanılmıştır. Araştırmada kapsamında sporculara birinci bölümde kişisel bilgi formu, ikinci bölümde ''Sporcular için Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği (SADDÖ)'' ve üçüncü bölümde ise ''Bireysel Değerler Ölçeği'' uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Ölçeklerden elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 bilgisayar programı kullanılmıştır. Araştırmada ilk olarak Mahalanobis uzaklığı göz önünde bulundurularak uç değer analizlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Uç değer analizi analiz neticesinde 12 kişinin verileri analiz dışı bırakılarak kalan 267 kişinin verileri üzerinden analizler yapılmıştır.

Bu aşamadan sonra ilk olarak normallik testi için çarpıklık basıklık değerlerine bakıldığında, antrenör davranışları değerlendirme ölçeği alt boyutlarına ilişkin değerlerin -1,84 – 3,81 arasında olduğu, bireysel değerler envanteri alt boyutlarına ilişkin değerlerin ise, -,366 – 3,87 arasında olduğu tespit edilmiştir. İlgili referanslar incelendiğinde, (Kim, 2013) bu değerlerin normal dağılıma işaret ettiğini ifade etmektedir. Bu aşamadan sonra demografik değişkenler arasındaki farkları belirlemek için T-Testi ve One-Way Anova analizi kullanılmıştır. Anova analizi sonucunda gruplararası farklılığı belirlemek için ise Post-Hoc Tukey testi kullanılmıştır. Bununla birlikte araştırma kapsamında değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Çizelge 4.1. Araştırma kapsamında kullanılan ölçek alt boyutlarına ilişkin ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri

Ölçekler	Alt Boyutlar	N	$\overline{X}$	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Sporcular için Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği	Fiziksel Antrenman ve Planlama	267	28,348	4,766	-,891	1,201
	Teknik Beceri	267	35,719	5,636	-1,820	3,583
	Zihinsel Hazırlık	267	20,839	4,739	-1,190	,848
	Hedef Belirleme	267	25,307	5,019	-1,479	2,563
	Yarışma Stratejisi	267	30,846	5,842	-1,847	3,814
	Olumlu Antrenör Davranışı	267	25,397	5,573	-1,579	2,382
	Olumsuz Antrenör Davranışı	267	18,610	6,782	1,018	,902
Bireysel Değerler Envanteri	Disiplin ve Sorumluluk	267	68,183	7,100	-,802	3,871
	Güven ve Bağışlama	267	36,206	4,743	,612	3,317
	Dürüstlük ve Paylaşım	267	35,955	3,888	-,818	3,362
	Saygı ve Doğruluk	267	20,846	2,296	,758	2,936
	Paylaşım ve Saygı	267	16,996	1,976	-,366	-,126

4.1. Sporcular İçin Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeğine İlişkin Bulgular

Çizelge 4.2. Cinsiyet değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin T-Testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\overline{X}$	Ss	f	t	df	p
Fiziksel Antrenman ve Planlama	Erkek	147	29,551	4,463	,036	4,745	265	**,000***
	Kadın	120	26,875	4,728				
Teknik Beceri	Erkek	147	36,176	5,314	3,186	1,472	265	,142
	Kadın	120	35,158	5,983				
Zihinsel Hazırlık	Erkek	147	21,000	4,619	1,166	,614	265	,540
	Kadın	120	20,641	4,895				
Hedef Belirleme	Erkek	147	25,360	5,062	,047	,192	265	,848
	Kadın	120	25,241	4,987				
Yarışma Stratejisi	Erkek	147	30,950	6,052	,151	,348	265	,728
	Kadın	120	30,708	5,596				
Olumlu Antrenör Davranışları	Erkek	147	26,034	5,262	3,313	2,080	265	**,038***
	Kadın	120	24,616	5,859				
Olumsuz Antrenör Davranışları	Erkek	147	19,088	7,312	3,866	1,276	265	,203
	Kadın	120	18,025	6,049				

Çizelge 4.2'de sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, Teknik Beceri ($t_{(265)}$=1,472, p>.05), Zihinsel Hazırlık ($t_{(265)}$=,614, p>.05), Hedef Belirleme ($t_{(265)}$=,192, p>.05), Yarışma Stratejisi ($t_{(265)}$=,348, p>.05), Olumsuz Antrenör Davranışı ($t_{(265)}$=1,276, p>.05) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Fiziksel Antrenman ve Planlama ($t_{(265)}$=4,745, p<.05) Olumlu Antrenör Davranışı ($t_{(265)}$=2,080, p<.05) alt boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde, bu boyutlarda erkek sporcuların puan ortalamalarının kadın sporculara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.3. Eğitim düzeyi değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin T-Testi sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Düzeyi	N	$\overline{X}$	Ss	f	t	df	p
Fiziksel Antrenman ve Planlama	Lise	153	28,032	4,816	,222	-1,255	265	,211
	Lisans	114	28,771	4,684				
Teknik Beceri	Lise	153	35,542	5,868	,950	-,592	265	,554
	Lisans	114	35,956	5,327				
Zihinsel Hazırlık	Lise	153	20,719	4,950	1,212	-,479	265	,633
	Lisans	114	21,000	4,458				
Hedef Belirleme	Lise	153	25,274	4,885	,057	-,123	265	,902
	Lisans	114	25,350	5,215				
Yarışma Stratejisi	Lise	153	30,777	5,736	,773	-,222	265	,824
	Lisans	114	30,938	6,004				
Olumlu Antrenör Davranışları	Lise	153	25,620	5,212	1,685	,760	265	,448
	Lisans	114	25,096	6,033				
Olumsuz Antrenör Davranışları	Lise	153	17,790	6,481	,892	-2,306	265	**,022***
	Lisans	114	19,710	7,046				

Çizelge 4.3'te sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Fiziksel Antrenman ve Planlama ($t_{(265)}$=-1,255, p>.05) Teknik Beceri ($t_{(265)}$=-,592, p>.05), Zihinsel Hazırlık ($t_{(265)}$=-,479, p>.05), Hedef Belirleme ($t_{(265)}$=-,123, p>.05), Yarışma Stratejisi ($t_{(265)}$=-,222, p>.05), p>.05) Olumlu Antrenör Davranışı ($t_{(265)}$=,760, p>.05) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Olumsuz Antrenör Davranışı ($t_{(265)}$=-2,306) alt boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde, lisans eğitim düzeyine sahip sporcuların puan ortalamalarının lise eğitim düzeyine sahip sporculara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.4. Antrenörün eğitim düzeyi değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin One-Way Anova sonuçları

Alt Boyutlar	Antrenör Eğitim Düzeyi	N	$\overline{X}$	Ss	sd	F	p	Fark Tukey
Fiziksel Antrenman ve Planlama	Lise	68	27,764	5,322	2			
	Lisans	146	28,595	4,494	264	,710	,492	
	Yüksek Lisans	53	28,415	4,769	266			
	Toplam	267	28,348	4,766				
Teknik Beceri	Lise	68	34,926	6,984	2			
	Lisans	146	36,000	5,152	264	,902	,407	
	Yüksek Lisans	53	35,962	4,953	266			
	Toplam	267	35,719	5,636				
Zihinsel Hazırlık	Lise	68	20,617	5,361	2			
	Lisans	146	21,137	4,426	264	,701	,497	
	Yüksek Lisans	53	20,301	4,757	266			
	Toplam	267	20,839	4,739				
Hedef Belirleme	Lise	68	24,500	5,870	2			
	Lisans	146	25,390	4,854	264	1,589	,206	
	Yüksek Lisans	53	26,113	4,154	266			
	Toplam	267	25,307	5,019				

Çizelge 4.4. (devam) Antrenörün eğitim düzeyi değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin One-Way Anova sonuçları

Alt Boyutlar	Antrenör Eğitim Düzeyi	N	$\overline{X}$	Ss	sd	F	p	Fark Tukey
Yarışma Stratejisi	Lise	68	30,220	7,039	2			
	Lisans	146	31,068	5,331	264	,522	,594	
	Yüksek Lisans	53	31,037	5,550	266			
	Toplam	267	30,846	5,842				
Olumlu Antrenör Davranışları	Lise	68	25,323	5,931	2			
	Lisans	146	25,363	5,583	264	,038	,962	
	Yüksek Lisans	53	25,584	5,156	266			
	Toplam	267	25,397	5,573				
Olumsuz Antrenör Davranışları	Lise	68	17,617	6,195	2			
	Lisans	146	19,383	7,076	264	2,116	,123	
	Yüksek Lisans	53	17,754	6,521	266			
	Toplam	267	18,610	6,782				

Çizelge 4.4'de sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri antrenör eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Fiziksel Antrenman ve Planlama ($F_{(2-266)}$=,710; p>.05), Teknik Beceri ($F_{(2-266)}$=,902; p>.05), Zihinsel Hazırlık ($F_{(2-266)}$=,701; p>.05), Hedef Belirleme ($F_{(2-266)}$=1,589; p>.05), Yarışma Stratejisi ($F_{(2-266)}$=,522; p>.05), Olumlu Antrenör Davranışı ($F_{(2-266)}$=,038; p>.05) ve Olumsuz Antrenör Davranışı ($F_{(2-266)}$=2,116; p>.05) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Çizelge 4.5. Aynı antrenörle çalışma süresi değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin One-Way Anova sonuçları

Alt Boyutlar	Çalışma Yılı	N	$\overline{X}$	Ss	sd	F	p	Fark Tukey
Fiziksel Antrenman ve Planlama	1-2 Yıl	56	27,339	4,509	2			
	3-4 Yıl	57	28,964	5,137	264	1,005	,406	
	5-6 Yıl	51	28,588	4,763	266			
	7-8 Yıl	35	28,028	4,314				
	9 +	68	28,647	4,867				
	Toplam	267	28,348	4,766				
Teknik Beceri	1-2 Yıl	56	34,178	6,347	2			
	3-4 Yıl	57	35,684	6,673	264	1,633	,166	
	5-6 Yıl	51	36,333	4,207	266			
	7-8 Yıl	35	36,914	3,799				
	9 +	68	35,941	5,677				
	Toplam	267	35,719	5,636				
Zihinsel Hazırlık	1-2 Yıl	56	19,857	5,068	2			
	3-4 Yıl	57	20,964	5,014	264	1,010	,403	
	5-6 Yıl	51	21,352	4,426	266			
	7-8 Yıl	35	21,628	3,540				
	9 +	68	20,750	4,975				
	Toplam	267	20,839	4,739				

Çizelge 4.5. (devam) Aynı antrenörle çalışma süresi değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin One-Way Anova sonuçları

Alt Boyutlar	Çalışma Yılı	N	$\overline{X}$	Ss	sd	F	p	Fark Tukey
Hedef Belirleme	1-2 Yıl	56	24,089	5,454	2			
	3-4 Yıl	57	25,421	5,447	264	1,484	,207	
	5-6 Yıl	51	26,431	3,500	266			
	7-8 Yıl	35	25,314	4,561				
	9 +	68	25,367	5,375				
	Toplam	267	25,307	5,019				
Yarışma Stratejisi	1-2 Yıl	56	29,035	6,327	2			
	3-4 Yıl	57	31,035	6,483	264	2,047	,088	
	5-6 Yıl	51	32,098	4,313	266			
	7-8 Yıl	35	30,885	4,812				
	9 +	68	31,220	6,144				
	Toplam	267	30,846	5,842				
Olumlu Antrenör Davranışları	1-2 Yıl	56	24,178	6,617	2			
	3-4 Yıl	57	25,526	5,590	264	1,138	,339	
	5-6 Yıl	51	26,392	4,313	266			
	7-8 Yıl	35	25,171	5,349				
	9 +	68	25,661	5,543				
	Toplam	267	25,397	5,573				
Olumsuz Antrenör Davranışları	1-2 Yıl	56	18,428	6,443	2			
	3-4 Yıl	57	19,193	6,895	264	,841	,500	
	5-6 Yıl	51	17,196	5,762	266			
	7-8 Yıl	35	18,685	6,420				
	9 +	68	19,294	7,797				
	Toplam	267	18,610	6,782				

Çizelge 4.5'te sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri aynı antrenör ile çalışma süresi değişkenine göre incelendiğinde, Fiziksel Antrenman ve Planlama ($F_{(2–266)}$=1,005; p>.05), Teknik Beceri ($F_{(2–266)}$=1,633; p>.05), Zihinsel Hazırlık ($F_{(2–266)}$=1,010; p>.05), Hedef Belirleme ($F_{(2–266)}$=1,484; p>.05), Yarışma Stratejisi ($F_{(2–266)}$=2,047; p>.05), Olumlu Antrenör Davranışı ($F_{(2–266)}$=1,138; p>.05) ve Olumsuz Antrenör Davranışı ($F_{(2–266)}$=,841; p>.05) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Çizelge 4.6. Yaş değişkenine göre sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinden alınan puanlara ilişkin pearson-korelasyon analiz sonuçları

(n=267)		Fiziksel Antrenman ve Planlama	Teknik Beceri	Zihinsel Hazırlık	Hedef Belirleme	Yarışma Stratejisi	Olumlu Antrenör Davranışları	Olumsuz Antrenör Davranışları
Yaş	**r**	,143*	,043	,021	,026	-,033	,018	,087
	p	**,019***	,482	,729	,673	,587	,764	,156

Çizelge 4.6'da sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri yaş değişkenine göre incelendiğinde, yaş ile Teknik Beceri arasında (r=,043; p>.05) pozitif yönde düşük

düzeyde, Zihinsel Hazırlık (*r*=,021; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Hedef Belirleme (*r*=,026; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi (*r*=-,033; *p*>.05) negatif yönde düşük düzeyde, Olumlu Antrenör (*r*=,018; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde ve Olumsuz Antrenör Davranışı arasında ise (*r*=,087; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişki tespit edilmiştir.

Yaş ile Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında ise (*r*=,143;p<.05) pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu alt boyutta elde edilen sonuçlar, sporcuların yaşları arttıkça Fiziksel Antrenman ve Planlamaya ilişkin değerlendirmelerinin artacağı şeklinde yorumlanabilir.

4.2. Bireysel Değerler Envanterine İlişkin Bulgular

Çizelge 4.7. Cinsiyet değişkenine göre bireysel değerler envanterinden alınan puanlara ilişkin T-Testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\overline{X}$	Ss	f	t	df	p
Disiplin ve Sorumluluk	Erkek	147	69,224	7,310	,089	2,682	265	**,008***
	Kadın	120	66,908	6,643				
Güven ve Bağışlama	Erkek	147	36,748	5,317	5,348	2,080	265	**,038***
	Kadın	120	35,541	3,847				
Dürüstlük ve Paylaşım	Erkek	147	36,224	4,033	,147	1,255	265	,211
	Kadın	120	35,625	3,692				
Saygı ve Doğruluk	Erkek	147	21,170	2,382	1,610	2,576	265	**,011***
	Kadın	120	20,450	2,129				
Paylaşım ve Saygı	Erkek	147	17,068	1,960	,337	,656	265	,512
	Kadın	120	16,908	1,999				

Çizelge 4.7'de sporcuların bireysel değerleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, Dürüstlük ve Paylaşım ($t_{(265)}$=1,255, *p*>.05), Paylaşım ve Saygı ($t_{(265)}$=,656, *p*>.05) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Disiplin ve Sorumluluk ($t_{(265)}$=2,682, *p*<.05), Güven ve Bağışlama ($t_{(265)}$=2,080, *p*<.05), Saygı ve Doğruluk ($t_{(265)}$=2,576, *p*<.05) alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde, bu boyutlarda erkek sporcuların puan ortalamalarının kadın sporculara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.8. Eğitim düzeyi değişkenine göre bireysel değerler envanterinden alınan puanlara ilişkin T-Testi sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Düzeyi	N	$\overline{X}$	Ss	f	t	df	p
Disiplin ve Sorumluluk	Lise	153	68,026	7,611	1,252	-,419	265	,676
	Lisans	114	68,394	6,376				
Güven ve Bağışlama	Lise	153	35,973	4,901	,384	-,926	265	,355
	Lisans	114	36,517	4,525				
Dürüstlük ve Paylaşım	Lise	153	36,143	4,165	1,332	,919	265	,359
	Lisans	114	35,701	3,484				
Saygı ve Doğruluk	Lise	153	20,797	2,409	,098	-,404	265	,687
	Lisans	114	20,912	2,143				
Paylaşım ve Saygı	Lise	153	17,052	2,028	,009	,536	265	,592
	Lisans	114	16,921	1,910				

Çizelge 4.8'de sporcuların bireysel değerleri eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Disiplin ve Sorumluluk ($t_{(265)}$=-,419, p>.05), Güven ve Bağışlama ($t_{(265)}$=-,926, p>.05), Dürüstlük ve Paylaşım ($t_{(265)}$=,919, p>.05), Saygı ve Doğruluk ($t_{(265)}$=-,404, p>.05) ve Paylaşım ve Saygı ($t_{(265)}$=,536, p>.05) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Çizelge 4.9. Antrenörün eğitim düzeyi değişkenine göre bireysel değerler envanterinden alınan puanlara ilişkin One-Way Anova sonuçları

Alt Boyutlar	Antrenör Eğitim Düzeyi	N	$\overline{X}$	Ss	sd	F	p	Fark Tukey
Disiplin ve Sorumluluk	Lise	68	66,705	8,558	2			
	Lisans	146	68,863	6,184	264	2,160	,117	
	Yüksek Lisans	53	68,207	7,259	266			
	Toplam	267	68,183	7,100				
Güven ve Bağışlama	Lise	68	36,102	4,694	2			
	Lisans	146	36,123	4,751	264	,190	,827	
	Yüksek Lisans	53	36,566	4,857	266			
	Toplam	267	36,206	4,743				
Dürüstlük ve Paylaşım	Lise	68	35,558	4,313	2			
	Lisans	146	36,006	3,388	264	,599	,550	
	Yüksek Lisans	53	36,320	4,581	266			
	Toplam	267	35,955	3,888				
Saygı ve Doğruluk	Lise	68	20,676	1,973	2			
	Lisans	146	20,883	2,370	264	,271	,763	
	Yüksek Lisans	53	20,962	2,495	266			
	Toplam	267	20,846	2,296				
Paylaşım ve Saygı	Lise	68	16,705	1,977	2			
	Lisans	146	17,054	1,925	264	1,102	,334	
	Yüksek Lisans	53	17,207	2,106	266			
	Toplam	267	16,996	1,976				

Çizelge 4.9'da sporcuların bireysel değerleri antrenör eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Disiplin ve Sorumluluk ($F_{(2–266)}$=2,160; p>.05), Güven ve Bağışlama ($F_{(2–266)}$=,190; p>.05), Dürüstlük ve Paylaşım ($F_{(2–266)}$=,599; p>.05), Saygı ve Doğruluk

($F_{(2–266)}$=,271; p>.05), Paylaşım ve Saygı ($F_{(2–266)}$=1,102; p>.05) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Çizelge 4.10. Aynı antrenör ile çalışma süresi değişkenine göre bireysel değerler envanterinden alınan puanlara ilişkin One-Way Anova sonuçları

Alt Boyutlar	Çalışma Yılı	N	$\overline{X}$	Ss	sd	F	p	Fark Tukey
Disiplin ve Sorumluluk	A: 1-2 Yıl	56	66,857	6,177	2			
	B: 3-4 Yıl	57	68,140	8,856	264	2,817	**,026***	E>D
	C: 5-6 Yıl	51	69,235	6,927	266			
	D: 7-8 Yıl	35	65,685	6,328				
	E: 9 +	68	69,808	6,234				
	Toplam	267	68,183	7,100				
Güven ve Bağışlama	A: 1-2 Yıl	56	35,857	3,965	2			
	B: 3-4 Yıl	57	37,087	5,542	264	1,678	,155	
	C: 5-6 Yıl	51	35,039	4,634	266			
	D: 7-8 Yıl	35	35,857	4,073				
	E: 9 +	68	36,808	4,905				
	Toplam	267	36,206	4,743				
Dürüstlük ve Paylaşım	A: 1-2 Yıl	56	35,464	3,286	2			
	B: 3-4 Yıl	57	36,087	4,630	264	,988	,414	
	C: 5-6 Yıl	51	36,058	4,036	266			
	D: 7-8 Yıl	35	35,200	3,122				
	E: 9 +	68	36,558	3,903				
	Toplam	267	35,955	3,888				
Saygı ve Doğruluk	A: 1-2 Yıl	56	20,214	1,522	2			
	B: 3-4 Yıl	57	21,031	2,622	264	6,455	**,000***	E>D
	C: 5-6 Yıl	51	21,039	2,505	266			
	D: 7-8 Yıl	35	19,571	1,753				
	E: 9 +	68	21,220	2,271				
	Toplam	267	20,846	2,296				
Paylaşım ve Saygı	A: 1-2 Yıl	56	16,857	1,600	2			
	B: 3-4 Yıl	57	16,982	2,039	264	1,134	,341	
	C: 5-6 Yıl	51	17,196	2,262	266			
	D: 7-8 Yıl	35	16,457	1,975				
	E: 9 +	68	17,250	1,965				
	Toplam	267	16,996	1,976				

Çizelge 4.10'da sporcuların bireysel değerleri aynı antrenör ile çalışma süresi değişkenine göre incelendiğinde, Güven ve Bağışlama ($F_{(2–266)}$=1,678; p>.05), Dürüstlük ve Paylaşım ($F_{(2–266)}$=,988; p>.05), Paylaşım ve Saygı ($F_{(2–266)}$=1,134; p>.05) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Disiplin ve Sorumluluk ($F_{(2–266)}$=2,817; p<.05), Saygı ve Doğruluk ($F_{(2–266)}$=6,455; p<.05) alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın kaynağını belirlemek adına yapılan post-hoc tukey analiz sonuçları incelendiğinde, 9 ve üzeri yıl antrenörü ile çalışan sporcuların 7 ve 8 yıl çalışan bireylere göre bireysel değerlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.11. Yaş değişkenine göre bireysel değerler envanterinden alınan puanlara ilişkin Pearson-Korelasyon analiz sonuçları

(n=267)		Disiplin ve Sorumluluk	Güven ve Bağışlama	Dürüstlük ve Paylaşım	Saygı ve Doğruluk	Paylaşım ve Saygı
Yaş	**r**	,064	,025	-,077	,037	,050
	p	,300	,682	,212	,552	,420

Çizelge 4.11'de sporcuların bireysel değerleri yaş değişkenine göre incelendiğinde, yaş ile Disiplin ve Sorumluluk arasında (*r*=,064; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Güven ve Bağışlama (*r*=,025; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Dürüstlük ve Paylaşım (*r*=-,077; *p*>.05) negatif yönde düşük düzeyde, Saygı ve Doğruluk (*r*=,037;>.05) pozitif yönde düşük düzeyde ve Paylaşım ve Saygı arasında ise (*r*=,050; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişki tespit edilmiştir.

Çizelge 4.12. Araştırma kapsamında kullanılan bireysel değerler envanteri ile antrenör davranışları değerlendirme ölçeği arasındaki sonuçlara ilişkin pearson-korelasyon analiz sonuçları

(n=267)		Fiziksel Antrenman ve Planlama	Teknik Beceri	Zihinsel Hazırlık	Hedef Belirleme	Yarışma Stratejisi	Olumlu Antrenör Davranışı	Olumsuz Antrenör Davranışı
Disiplin ve Sorumluluk	***r***	,255**	,232**	,309**	,241**	,300**	,149*	-,092
	p	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,015**	,135
Güven ve Bağışlama	***r***	,059	,062	,043	,036	,053	,049	,192**
	p	,337	,310	,485	,556	,386	,428	**,002**
Dürüstlük ve Paylaşım	***r***	,199**	,157*	,277**	,213**	,233**	,152*	-,059
	p	**,001**	**,010**	**,000**	**,000**	**,000**	**,013**	,336
Saygı ve Doğruluk	***r***	,075	,018	,144*	,126*	,144*	,076	,127*
	p	,222	,768	**,019**	**,040**	**,018**	,213	**,038**
Paylaşım ve Saygı	***r***	,196**	,157**	,239**	,149*	,209**	,150*	-,108
	p	**,001**	**,010**	**,000**	**,015**	**,001**	**,014**	,078

Çizelge 4.12'de bireysel değerler ve antrenör davranışlarını değerlendirme arasındaki ilişkiler incelendiğinde, Disiplin ve Sorumluluk ile Olumsuz Antrenör Davranışı arasında (*r*=-,092; *p*>.05) negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte Disiplin ve Sorumluluk ile Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında (*r*=,255; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Teknik Beceri (*r*=,232; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Zihinsel Hazırlık (*r*=,309; *p*<.05) pozitif yönde orta düzeyde, Hedef Belirleme (*r*=,241; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi (*r*=,300; *p*<.05) pozitif yönde orta düzeyde ve Olumlu Antrenör Davranışı arasında ise (*r*=,149; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, sporcuların disiplin ve sorumluluğa ilişkin bireysel değerleri arttıkça bu alt boyutlardaki antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Güven ve Bağışlama alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde, Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında (*r*=,059; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Teknik Beceri (*r*=,062; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Zihinsel Hazırlık (*r*=,043; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Hedef Belirleme (*r*=,036; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi (*r*=,053; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde ve Olumlu Antrenör Davranışı arasında ise (*r*=,049; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte Güven ve Bağışlama ile Olumsuz Antrenör Davranışı arasında ise (*r*=,192; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, sporcuların güven ve bağışlamaya ilişkin bireysel değerleri arttıkça olumsuz antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Dürüstlük ve Paylaşım alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde, Olumsuz Antrenör Davranışı arasında (*r*=-,059; *p*>.05) negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte Dürüstlük ve Paylaşım ile Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında (*r*=,199; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Teknik Beceri (*r*=,157; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Zihinsel Hazırlık (*r*=,277; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Hedef Belirleme (*r*=,213; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi (*r*=,233; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde ve Olumlu Antrenör Davranışı arasında ise (*r*=,152; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, sporcuların dürüstlük ve paylaşıma ilişkin bireysel değerleri arttıkça bu alt boyutlardaki antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Saygı ve Doğruluk alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde, Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında (*r*=,075; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Teknik Beceri (*r*=,018; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Olumlu Antrenör Davranışı arasında ise (*r*=,076; *p*>.05) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir.

Bununla birlikte Saygı ve Doğruluk ile Zihinsel Hazırlık (*r*=,144; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Hedef Belirleme (*r*=,126; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi (*r*=,144; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Olumsuz Antrenör Davranışı arasında (*r*=,127; *p*<.05) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki

tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, sporcuların dürüstlük ve paylaşıma ilişkin bireysel değerleri arttıkça bu alt boyutlardaki antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Paylaşım ve Saygı alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde, Olumsuz Antrenör Davranışı arasında (r=-,108; p>.05) negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte Paylaşım ve Saygı ile Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında (r=,196; p<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Teknik Beceri (r=,157; p<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Zihinsel Hazırlık (r=,239; p<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Hedef Belirleme (r=,149; p<.05) pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi (r=,209; p<.05) pozitif yönde düşük düzeyde ve Olumlu Antrenör Davranışı arasında ise (r=,150; p<.05) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, sporcuların dürüstlük ve paylaşıma ilişkin bireysel değerleri arttıkça bu alt boyutlardaki antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

5. TARTIŞMA

5.1. Araştırma Bulgularının Genel Değerlendirmesi

Bu araştırma, olimpik spor branşlarındaki antrenör davranışları ile sporcuların değer gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın amacı olimpik spor branşlarındaki farklı kategorilerdeki elit milli sporcuların antrenör davranışlarını, değerler açısından nasıl algıladıklarını ve nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymaktır. Dolayısı ile sporcular tarafından algılanan antrenör davranışları ile sporcuların değer gelişimi arasındaki ilişkiler bazı değişkenlere göre incelenmiştir.

Araştırma kapsamında kolay ulaşılabilirlik ve ekonomiklik göz önünde bulundurularak uygun örnekleme yöntemi ile seçilen araştırmaya farklı olimpik branşlarda *(Atletizm, Boks, Güreş, Hokey Taekwondo, Voleybol)* spor hayatına devam eden 147'si erkek (%55,1), 120'si kadın (%44,9), olmak üzere toplam 267 milli sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmanın katılımcılarına ilişkin tanımlayıcı istatistiki bilgiler Çizelge 3.1'de verilmiştir.

5.2. Sporcular için Antrenör Davranışlarının Değerlendirilmesi

5.2.1. Cinsiyet değişkenine göre antrenör davranışlarını değerlendirme

Sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, fiziksel antrenman ve planlama ile olumlu antrenör davranışı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilirken diğer alt boyutlarda anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Ortalama puanlar incelendiğinde, bu boyutlarda erkek sporcuların puan ortalamalarının kadın sporculara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Çizelge 4.2).

Sporcuların antrenörlük davranışları algılarını etkileyebileceğinden, dikkate alınması gereken bir başka faktör de cinsiyettir (Horn, 2002a). Fiziksel antrenman ve planlama antrenman, kondisyon ve performans gibi sporcuların fiziksel zorlayıcı becerilerini geliştirmeyi amaçladığından, önemli bir boyuttur. Nitekim ilgili literatür ışığında, Satıcı ve arkadaşları, (2017) adelosan sporcuların antrenörlerinin davranışlarını algılama düzeyinin

araştırılması, Dilek, (2017) nin' antrenör davranışları ile ilgili araştırması (Bosna-Hersek'li sporcular) örnekleminde yapılan araştırmalarda, fiziksel antrenman ve planlama alt boyutunda anlamlı bir fark tespit etmişler, erkek sporcuların puanlarının kadın sporculara kıyasla daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu araştırmalarda elde edilen sonuçlar çalışma bulgularımızla örtüşmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda cinsiyetle ilgili olarak bu alt boyutta bulunan anlamlı farkın nedeni, erkek sporcuların kadın sporculara göre daha performans odaklı olmalarından kaynaklanabilir.

Olumlu antrenör davranışı alt boyutunda ise, Yapar ve Serbes, (2020) atletizm sporcularının algıladıkları antrenör davranışlarını inceledikleri bir çalışmada, bu alt boyutta anlamlı bir fark tespit etmişler, kadın atletlerin antrenör davranışlarını erkek atletlere göre daha olumlu değerlendirdiklerini bulmuşlardır. Bu araştırma bulguları çalışmamızla örtüşmemektedir. Dilek, (2017) ise olumlu antrenör davranışı alt boyutunda anlamlı bir farklılık gösterdiğini tespit etmiş Türk erkek sporcuların değerlendirmelerinin Türk kadın sporculara göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Uzun ve arkadaşları, (2017) bireysel ve takım sporlarda antrenör davranışlarını inceledikleri çalışmada, olumlu antrenör davranışları alt boyutunda erkek sporcuların puanlarının kadın sporculara göre daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Yine, Çebi ve arkadaşları, (2019) sporcuların antrenör davranışlarını algılama düzeyini inceledikleri bir çalışmada, olumlu antrenör davranışları alt boyutunda anlamlı fark tespit etmişler, erkek sporcuların kadın sporculara göre antrenörlerinin olumlu yönlerinden daha fazla etkilendiğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla bu araştırma sonuçları 'da çalışma bulgularımızı destekler niteliktedir.

Literatür incelendiğinde bazı çalışmalarda antrenör davranışlarında cinsiyet değişkenine göre diğer alt boyutlarda anlamlı farklılıklar görülmektedir. Çetin, (2020) karate sporcularının algılanan antrenörlük davranışlarını incelediği çalışmada teknik beceriler alt boyutunda anlamlı bir fark tespit etmiş, erkek sporcuların puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Cinsiyetin teknik beceriler üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Tutar, (2018) yüzme antrenörlerinin sporcularına karşı davranış tarzlarının incelediği araştırmada olumsuz antrenör davranışları alt boyutunda anlamlı bir fark bulmuş, erkek sporcuların değerlendirmelerinin kadınlardan yüksek olmasını sporcuların yaş ve cinsiyet gereği bireysel davranma isteklerinin daha yüksek olduğunu göz önünde bulundurarak antrenör davranışlarının olumsuz karşılanmasıyla açıklayıcı olacağını söylemiştir. Çetin ve Tutar'ın elde ettikleri bulgular erkek sporcuların

ortalama puanlarının bu iki boyutta kadınlara göre yüksek olması nedeniyle bu araştırmanın bulgusu ile tutarlıdır. Güven ve Önce, (2012) ise, Antrenörlerin etik davranışları ile ilgili yapmış oldukları çalışmada kadın ve erkek sporcular arasında, antrenörlerinin etik olmayan davranışları ile ilgili algılarında anlamlı bir farklılık olmadığını bulmuşlardır.

Araştırmalarda farklı sonuçlar bulunmakla birlikte, erkek sporcuların puanlarının yüksek olması potansiyel olarak kazanma arzusu dolayısıyla başarmak için performans, beceri ve tekniğini geliştirecek antrenman faaliyetlerine ve antrenöre daha fazla odaklanması olabilir. Genel olarak araştırmadan elde edilen bulgular, sporcu cinsiyeti bakımından incelendiğinde, erkek sporcuların kadın sporculara göre antrenör davranışlarını daha olumlu algıladıkları görülmektedir.

5.2.2. Eğitim düzeyi değişkenine göre antrenör davranışlarını değerlendirme

Sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, olumsuz antrenör davranışı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilirken diğer alt boyutlarda anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Ortalama puanlar incelendiğinde, lisans öğrenim düzeyine sahip sporcuların puan ortalamalarının lise öğrenim düzeyine sahip olan sporculara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Çizelge 4.3).

Literatür incelendiğinde, yapılan araştırmalarda olumsuz antrenör davranışları ile birlikte sporcuların kaygı düzeylerinin gittikçe artırdığını ve sporcuların bu davranışları daha da olumsuz algıladıklarını (Côté ve arkadaşları, 1999), antrenör davranışları ve spor kaygısı arasında nedensel bir bağlantı olduğunu (Smith, Smoll ve Barnett, 1995) antrenör ve sporcu arasındaki olumsuz ilişkinin sporcuda endişe ve korku yarattığını (Baker, Côté ve Hawes, 2000) öne sürmüşlerdir.

Dolaşır, (2005) antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini incelediği bir çalışmada, sporcuların öğrenim seviyesine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini bulmuş, üniversite eğitimi almamış sporcuların, üniversite eğitimi almış sporculara oranla antrenörlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu araştırma sonuçları çalışma bulgularımızla örtüşmemektedir. Nakit, (2019) ise' Türkiye

Olimpiyatlara Hazırlık Merkezlerine (TOHM) devam eden sporcuların, antrenörlerinin davranışlarını değerlendirme algıları arasındaki farklılıkları incelediği araştırmada, sporcuların antrenör davranışlarını değerlendirmeleri eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılığın olmadığını bulmuştur.

Çalışmamızla paralellik gösteren başka bir çalışmada, Özbey ve Ünal (2020) antrenör davranışları ile ilgili yapmış oldukları bir çalışmada olumsuz antrenör davranışı alt boyutuyla eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuşlar, eğitim düzeyi arttıkça ortalama puanlarında arttığını gözlemlemişlerdir. Yine Abakay (2010) ın' futbolculara yapmış olduğu bir araştırmada, eğitim düzeyi ile antrenör-futbolcu iletişim düzeyi arasında anlamlı bir fark bulmuş, öğrenim durumunun antrenör-futbolcu iletişiminin sağlanabilmesinde etkili olabileceğini söylemiştir. Ayrıca eğitim düzeyi arttıkça başarı motivasyonlarının daha yüksek olacağı ve antrenörleriyle olan iletişim düzeylerinin de artacağını ifade etmiştir. Bu çalışmanın sonuçları araştırma bulgularımızı desteklemektedir. Eğitim kavramı sporcuların antrenörleriyle daha iyi ilişkiler kurmaları, kendi öz düzenlemelerini yönetmeleri ve kişisel gelişimleri bakımından önem arz etmektedir.

5.2.3. Antrenörün eğitim düzeyi değişkenine göre antrenör davranışlarını değerlendirme

Sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri antrenör eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Fiziksel Antrenman ve Planlama, Teknik Beceri, Zihinsel Hazırlık, Hedef Belirleme, Yarışma Stratejisi, Olumlu Antrenör Davranışı ve Olumsuz Antrenör Davranışı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Çizelge 4.4).

İlgili literatür incelendiğinde, (Dilek, 2017) antrenör davranışları ile ilgili Türkiye ve Bosna-Hersek karşılaştırılması örnekleminde yapılan araştırmada antrenör eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde Türk sporcuların teknik beceri, Bosna-Hersek'li sporcuların ise hedef belirleme ve olumlu antrenör davranışı alt boyutları hariç diğer bütün alt boyutlarda anlamlı bir farklılık gösterdiğini tespit etmiş, eğitim seviyesi daha yüksek olan antrenörlerin davranışları sporcular tarafından daha olumlu algılandığını belirtmiştir. Ayrıca antrenörün geçmişte yetenekli ve başarılı bir sporcu olmasının onu iyi bir antrenör yapmayacağını, antrenörün eğitim düzeyinin de iyi olması gerektiğinin önemine vurgu

yapmıştır. Dolaşır, (2005) ise' antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini eğitim düzeyi değişkenine göre incelediğinde anlamlı bir farklılık tespit edememiştir. Aynı şekilde, (Çik, 2019) de' sporcuların algıladıkları antrenör davranışlarının antrenörlerin yeterliği ile ilişkisini incelediği bir çalışmada eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Her iki çalışma bulguları da araştırma bulgularımı destekler niteliktedir.

5.2.4. Aynı antrenörle çalışma süresine göre antrenör davranışlarını değerlendirme

Sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri aynı antrenör ile çalışma süresi değişkenine göre incelendiğinde, Fiziksel Antrenman ve Planlama, Teknik Beceri, Zihinsel Hazırlık, Hedef Belirleme, Yarışma Stratejisi, Olumlu Antrenör Davranışı ve Olumsuz Antrenör Davranışı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Çizelge 4.5).

Araştırmada tespit edilen bulgular literatürdeki bazı çalışmalarla farklılık göstermektedir. Nitekim, Selağzı ve Çepikkurt (2015) antrenör ve sporcu iletişim düzeylerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada sporcuların antrenörleriyle çalışma süresi "bağlılık" alt boyutu ile iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit etmişler, katılımcıların spor ortamında antrenör ile geçirdikleri sürenin artmasına bağlı olarak antrenör ve sporcu arasındaki bağlılığın da artacağını ifade etmişlerdir. Gönen, (2019) ise' antrenör ile sporcu ilişkisini araştırdığı bir çalışmada antrenör-sporcu ilişkisi aynı antrenörle çalışma süresi değişkenine göre incelendiğinde, anlamlı bir fark bulmuştur. Aynı antrenör ile çalışma süresi daha fazla olan sporcuların ortalama puanları, aynı antrenör ile çalışma süresi daha az olan sporculara göre daha yüksek çıkmıştır. Tutar, (2018) yüzme antrenörlerinin sporcularına karşı davranış tarzlarının incelediği araştırmada antrenör davranışları ölçeği tüm alt boyutlarında anlamlı fark bulmuş, sporcuların uzun süre beraber çalıştıkları antrenörleri ile iyi ilişkiler kurduklarını ve dolayısıyla antrenör davranışlarını da yüksek düzeyde olumlu değerlendirdikleri sonucuna varmıştır.

Başka bir çalışmada, (Yılmaz, 2008) aynı antrenör ile çalışma süresi 3 yıl ve altında olan sporcuların, 5 yıl ve üzeri olan sporculara göre ortalama puanlarının daha fazla olduğunu saptamıştır. Bu durumu araştırmaya katılan antrenör veya sporcuların kişilik özelliklerinden kaynaklanabileceğini ifade etmiştir. Bülbül, (2019) ise sporcuların

antrenörü ile çalışma süresine göre antrenör-sporcu ilişkisine yönelik yapılan analiz sonuçları incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulamamış, sporcuların antrenörleri ile olan ilişkilerinin benzerlik gösterdiği belirtmiştir. Bu araştırma bulguları çalışma bulguları ile örtüşmektedir.

5.2.5. Yaş değişkenine göre antrenör davranışlarını değerlendirme

Sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri yaş değişkenine göre incelendiğinde, yaş ile Teknik Beceri arasında pozitif yönde düşük düzeyde, Zihinsel Hazırlık pozitif yönde düşük düzeyde, Hedef Belirleme pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi negatif yönde düşük düzeyde, Olumlu Antrenör Davranışı pozitif yönde düşük düzeyde ve Olumsuz Antrenör Davranışı arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişki tespit edilmiştir. Yaş ile Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu alt boyutta elde edilen sonuçlar, sporcuların yaşları arttıkça Fiziksel Antrenman ve Planlamaya ilişkin değerlendirmelerinin artacağı şeklinde yorumlanabilir (Çizelge 4.6).

İlgili literatür incelendiğinde bazı araştırmalarla çalışmada tespit edilen bulgular farklılık göstermektedir. Basketbolculara uygulanan bir çalışmada (Barut, 2018) antrenör davranışlarını değerlendirmeleri yaş değişkenine göre incelendiğinde, fiziksel antrenman ve planlama boyutunda basketbolcuların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Sporcuların yaşları birbirine yakın olsa da alt kategorideki sporcuların fiziksel antrenman ve planlama değerlendirmeleri üst kategorideki sporculara göre daha çok gelişmiş olan antrenörü tercih ettiğini ifade etmiştir. Yine başka bir çalışmada (Gül, 2015) güreş antrenörlerinin sporcularına karşı davranış tarzlarının analiz ettiği çalışmasında sporcuların antrenman ve müsabakanın temel etmenleri değerlendirmeleri ortalamaları yaş değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulmuş, 14- 17 yaş grubundaki sporcularının 18-20 yaş ile 21 yaş ve üzeri yaş grubundaki sporcularına göre ortalama değerlerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu durumu yaşı daha küçük olan sporcuların yaptıkları sporla ilgili yeterince bilgi ve tecrübe sahibi olamadıkları için, antrenörlerinin davranış tarzlarının yaptıkları sporun doğası gereği olduğuna inanmalarından kaynaklanabileceğini ifade etmiştir. Bu bulgular araştırma bulgularıyla tezatlık göstermektedir.

Araştırmalarda farklı sonuçlar bulunmakla birlikte, Chelladuari ve arkadaşlarının sporcular tarafından algılanan antrenör davranışlarını incelemek amacıyla yaptıkları bir araştırmada, yaşı küçük olan sporculara göre yaşı büyük olan sporcuların antrenör davranışlarını daha yüksek düzeyde olumlu algıladıklarını tespit etmişlerdir (aktaran Dilek, 2017). Benzer bir çalışmada (Hazar, Hazar ve Zopalı, 2019) tarafından güreşçiler üzerinde yapılan çalışma sonuçları incelendiğinde, küçük yaştaki sporcuların yaşı daha büyük olan sporculara göre, antrenörlerinden ve ailelerinden uzaklaşarak farklı bir ortamda ve farklı bir antrenörle çalışması, dolayısıyla bu farklılığın sonucu olarak sporcular için yeni ortama ve yeni antrenöre uyum sağlama noktasında birtakım zorlukları da beraberinde getirdiğini belirtmişlerdir. Kolayiş ve Çelik, (2018) antrenör sporcu arasındaki ilişkiyi inceledikleri bir çalışmada, ölçeğin yakınlık alt boyutunda pozitif bir anlamlı ilişki tespit etmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında, sporcuların yaşlarının artmasına bağlı olarak antrenörlerini kendilerine dahada yakın hissettiklerini tespit etmişlerdir. Bu çalışmaların sonuçları araştırma bulgularımızla örtüşmektedir.

Literatürde var olan benzer çalışmalarda, (Bensiz, 2016) futbolcuların antrenörlerinin liderlik davranışlarıyla ilgili algıları, (Bülbül, 2019) antrenör-sporcu ilişkisine yönelik çalışma, (Çeviker, 2013) futbolcularının antrenörlerinde gözledikleri etik ve etik dışı davranışlar, (Dolaşır, 2005) antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini inceledikleri araştırmalarda, sporcuların antrenör davranışları değerlendirmeleri yaş değişkenine göre incelendiğinde sporcuların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık bulamamışlardır. Bu araştırmaların bulguları çalışmadaki Fiziksel Antrenman ve Planlama alt boyutu hariç tüm alt boyutlarla benzerlik göstermektedir.

5.3. Bireysel Değerler Envanterine İlişkin Bulgular

5.3.1. Cinsiyet değişkenine göre bireysel değerleri değerlendirme

Sporcuların bireysel değerleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, Dürüstlük ve Paylaşım, Paylaşım ve Saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Disiplin ve Sorumluluk, Güven ve Bağışlama, Saygı ve Doğruluk alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde, bu boyutlarda erkek sporcuların puan ortalamalarının kadın sporculara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Çizelge 4.7).

Sosyal bilimciler, insan davranışlarına açıklık getirirken değerlerin temel önemine vurgu yapmaktadır. Cinsiyete ilişkin değerlerde birtakım farklılıklar görülmektedir. Cinsiyete bağlı bu farklılıklar, değerlerin şekillenmesinde önemli rol oynar (Tunç ve Yılmaz, 2015).

İlgili literatür incelendiğinde farklı sonuçlar görülmektedir. Nitekim (Balcı-Arvas, 2018) bireysel değerlerle ilgili yapmış olduğu çalışmada, cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde paylaşım ve saygı ile dürüstlük ve paylaşım boyutlarında kadınların lehine anlamlı sonuçlar bulmuş, ölçeğin diğer alt boyutlarında ise bir anlamlı farklılık bulamamıştır. Sosyal ilişkilerinde kadınların daha çok paylaşımcı olduklarını, yakın oldukları kişilerle beraber vakit geçirmeyi önemsediklerini, dolayısıyla dayanışma eğilimi gösterdiklerini belirtmiştir. Saracaloglu ve Gerçeker, (2018) ise' öğretmen adaylarının kişisel sosyal sorumlulukları ile bireysel değerleri arasındaki değerleri cinsiyet bakımından ele alındığında anlamlı bir fark göstermediğini tespit etmiştir. Yine başka bir araştırmada, (Yılmaz, 2013) üniversite öğrencilerinin bireysel değerlerini incelediği bir çalışmada, disiplin ve sorumluluk, saygı ve doğruluk, güven ve bağışlama ve alt boyutlarındaki değerlendirmeleri cinsiyet değişkeni göre değişiklik göstermezken, dürüstlük ve paylaşım ile paylaşım ve saygı boyutlarında kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha yüksek ortalamaya sahip olduğunu bulmuştur. Kadınların erkeklere göre kendilerini daha dürüst, daha saygılı ve daha paylaşımcı olarak algıladığını ifade etmiştir. Çalışmamızda ise bu boyutlarda anlamlı bir fark bulunamamış disiplin ve sorumluluk, saygı ve doğruluk, güven ve bağışlama, boyutlarında erkek sporcuların lehine olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu araştırmaların bulguları çalışma bulgularımızla tezatlık göstermektedir.

Güllü ve Şahin (2018) ise' milli güreşçilere yaptığı bir araştırmada, kadın güreşçilere göre erkek güreşçilerin rakiplerine saygı yönelimlerinin daha fazla olduğunu bulmuş, erkeklerin işlerini profesyonel yapma eğiliminde olduğunu belirtmiştir. Bu durumu kadınların erkeklere göre daha duygusal olmaları ve yenilgi gibi olumsuz bir durumla karşılaştıklarında olumsuz davranışlar sergileme eğilimlerinin daha fazla olmasıyla açıklamışlardır. Bu araştırma bulgusu çalışmamız saygı alt boyutunda erkek sporcular lehine olması ile benzerlik göstermektedir.

Akın ve Özdemir, (2009) ise' öğretmen adaylarının değerlerini incelediği bir araştırmada erkek öğretmen adaylarına göre kadın öğretmen adaylarının "özgürlük ve "dayanışma" değerlerine daha fazla sahip olduğunu gözlemlemiştir. Bu sonucun nedeninin muhtemel

kültürel kodlar ve yetiştirilme biçimlerinden kaynaklanabileceğini, kadınlara göre erkeklerin daha otoriter olduğunu ve bununda kültürel kodu doğrular nitelikte olduğunu ifade etmiştir. Bu durum çalışmamız disiplin ve sorumluluk alt boyutunda erkek sporcuların puanlarının kadınlara göre yüksek olmasına vurgu yapmaktadır.

Çavdar, (2009) ise' ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin bireysel değerlerini incelediği çalışma cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, "dürüstlük ve paylaşım" "güven ve bağışlama", ve "saygı ve doğruluk" alt boyutlarında erkeklerin lehine anlamlı farklar tespit etmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde ölçek genelinde erkek öğretmenlerin, bayan öğretmenlere göre ortalama puanlarının yüksek olduğu görülmüş olup, bu alt boyutlardaki değerleri erkek öğretmenlerin daha çok benimsediklerini ifade etmiştir. Bu araştırma sonuçları "güven ve bağışlama" ile "saygı ve doğruluk" alt boyutlarında erkeklerin lehine anlamlı fark bulunması ve ölçek genelinde erkeklerin aritmetik ortalama puanlarının kadınlara göre daha yüksek olması nedeniyle çalışma bulgularımızla örtüşmektedir. Buradan hareketle erkek milli sporcuların sorumluluk, disiplin, doğruluk, güven, bağışlama ve saygı gibi değerlere daha fazla önem verdikleri sonucuna varılabilir.

5.3.2. Eğitim düzeyi değişkenine göre bireysel değerleri değerlendirme

Sporcuların bireysel değerleri eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Disiplin ve Sorumluluk, Güven ve Bağışlama, Dürüstlük ve Paylaşım, Saygı ve Doğruluk ve Paylaşım ve Saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Çizelge 4.8).

Balcı-Arvas, (2018) bireysel değerlerle ilgili yapmış olduğu çalışmada, eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, ölçek geneline anlamlı farklılıklar bulmuş, eğitim düzeyi arttıkça bireysel değerlerde genel bir düşüşün olduğunu tespit etmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular ışığında eğitim düzeyine göre bireysel değerlerdeki düşüş ile ilgili olarak, eğitim düzeyi yükseldikçe değerlerden uzaklaşarak sadece fiziksel ve maddi dünyanın gerçeklerine dayanan bir zihniyete sahip olunduğunu belirtmiştir. Eğitim imkânlarının gelişmesine paralel olarak insanların daha fazla eğitim aldığını, ancak bunun bireysel değerlerini etkilemediğini ifade etmiştir. Bu araştırmada bulguları çalışma bulguları ile tezatlık göstermektedir.

İlgili literatür incelendiğinde araştırmalarda farklı sonuçlar bulunmakla birlikte, (Çavdar, 2009) ilköğretim öğretmenlerinin bireysel değerlerinin çok boyutlu incelediği çalışma eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, güven ve bağışlama alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulmuş, diğer bütün alt boyutlarda ise bulamamıştır. Eğitim seviyesinin artması ile birlikte "güven ve bağışlama" değerlerine öğretmenlerin daha çok önem verdiklerini ve bu durumu öğretmenlerin sabır duygularının daha çok gelişmiş olabileceğine bağlamıştır. Bu alt boyut hariç diğer alt boyutların tamamında çıkan bulgular çalışma bulgularımızla örtüştüğü görülmektedir. Nitekim (Güner-Demir, 2015) öğretmenlerin davranışlarını ve bireysel değerlerle olan ilişkisini araştırdığı bir çalışmada, eğitim düzeyine göre incelendiğinde, öğretmenlerin bireysel değerleri ile rol fazlası davranışları arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermiştir. Ölçeğin tamamından elde edilen bulgular çalışma bulguları ile örtüşmektedir. Elde edilen bulgular ışığında örneklem grubu olarak gençler ve büyükler kategorisinde yarışan kadınlar 19 erkekler 21 yaş ortalamasına sahip milli sporcuları kapsadığı, öğrenim düzeyi lise-üniversite olarak değerlendirdikleri ve sporcuların çoğunluğunun üniversite eğitimine devam ettiği göz önünde bulundurulmalıdır. Farklı çalışmalarda eğitim düzeyi değişkenine göre farklı sonuçlar elde edilebilir.

5.3.3. Antrenörün eğitim düzeyi değişkenine göre bireysel değerleri değerlendirme

Sporcuların bireysel değerleri antrenör eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Disiplin ve Sorumluluk, Güven ve Bağışlama, Dürüstlük ve Paylaşım, Saygı ve Doğruluk, Paylaşım ve Saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Çizelge 4.9).

Çalışmada tespit edilen bulgular literatürdeki bazı çalışmalarla farklılık göstermektedir. Nitekim çalışma bulgularımızla farklılık gösteren, (Morsümbül, 2014) değerlerin kuşaklar arası değişimi araştırmasında, değerleri eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde değişime açıklık ve muhafazakârlık alt boyutlarında anlamlı bir ilişki tespit etmiş, diğer alt boyutlarda anlamlı bir fark bulamamıştır. Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde eğitim ile değişime açıklık değeri arasındaki negatif yönde, muhafazakârlık (geleneksellik, uyumluluk, güvenlik) değeri ile pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunu eğitim seviyesi arttıkça değişime açıklık (yenilikçilik, özerklik) değerinin daha çok benimsendiğini, eğitim düzeyi azaldıkça değişime açıklık değerinin daha az

benimseneceğini ifade etmiştir. Bu durumu zıttı olarak eğitim düzeyi azaldıkça muhafazakârlık (geleneksellik, uyumluluk, güvenlik) değerinin kuşaklarca daha çok benimsendiğini, eğitim düzeyi arttıkça muhafazakârlık değerinin kuşaklarca daha az benimseneceğini ifade etmiştir.

Toklu, (2010) ise' tenis antrenörlerine yapmış olduğu bir çalışmada ilişkiyi antrenör eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, çalışma grubunu oluşturan antrenörlerin liderlik özellikleri ve öz yeterlilikleri eğitim düzeyi üniversite, lise, ortaöğretim ve ilköğretim olan katılımcılar arasında ölçek genelinde anlamlı bir fark bulamamıştır. Araştırmada elde edilen bulgular çalışma bulgularımızla örtüştüğü görülmektedir.

5.3.4. Aynı antrenörle çalışma süresine göre bireysel değerleri değerlendirme

Sporcuların bireysel değerleri çalışma aynı antrenör ile çalışma süresi değişkenine göre incelendiğinde, Güven ve Bağışlama, Dürüstlük ve Paylaşım, Paylaşım ve Saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Disiplin ve Sorumluluk, Saygı ve Doğruluk alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın kaynağını belirlemek adına yapılan post-hoc tukey analiz sonuçları incelendiğinde, 9 ve üzeri yıl antrenörü ile çalışan sporcuların 7 ve 8 yıl çalışan sporculara göre bireysel değerlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.10).

İlgili literatüre bakıldığında, (Abakay, 2010) ın' futbolcularla yapmış olduğu çalışmada, spora özgü başarı motivasyonu ölçeği aynı antrenörle çalışma süresi değişkenine göre incelendiğinde, başarısızlıktan kaçınma güdüsü, güç gösterme güdüsü ve başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutlarında hem profesyonel futbolcular lehine hem de amatör futbolcular lehine anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Bu ölçekten elde edilen bulgular çalışmamız bulgularıyla örtüşmemektedir. Ancak diğer ölçekte yapılan araştırmada, futbolda antrenör iletişimi aynı antrenörle çalışma süresi değişkenine göre incelendiğinde, profesyonel futbolcuların lehine anlamlı bir farklılık bulmuş, profesyonel futbolcuların iletişim düzeylerinin amatör futbolculara göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Aynı antrenörle çalışma süresine göre profesyonel futbolcuların iletişim düzeyleri 3-5 yıl arasında olanların ortalama puanları, iletişim düzeyleri 0-2 yıl arasında olanlara göre, daha fazla olduğu görülmüştür. Profesyonel futbolcuların aynı antrenörle çalışma süresinin

artması ile birlikte, antrenörünü daha iyi tanıması, tutum ve davranışlarından nasıl tepki verebileceğini bilmesi ve doğal olarak da spor ortamında iletişim düzeylerinin de artacağını vurgulamıştır. Futbolcuların antrenörleriyle geçirdikleri süre arttıkça aralarındaki iletişiminde olumlu olabileceğini söylemiştir. Nitekim, (Dilek, 2017) in' antrenör davranışları ile ilgili Bosna-Hersek'li sporcular örnekleminde yapılan çalışmada, aynı antrenörle çalışma süresi değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Uzun süre aynı antrenörle çalışan sporcuların bu duruma paralel olarak antrenörleri ile ilgili daha olumlu düşündüklerini belirtmiştir. Bu araştırmaların sonuçları çalışma bulgularımızla örtüşmektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda disiplin ve sorumluluk, saygı ve doğruluk alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, 9 ve üzeri yıl antrenörü ile çalışan sporcuların 7 ve 8 yıl çalışan sporculara göre bireysel değerlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sporcuların bireysel değerleri aynı antrenörle çalışma süresiyle ilgili olarak bu alt boyutta bulunan anlamlı farkın nedeni, sporcuların uzun süre milli takımda yer almaları dolayısıyla disiplin, sorumluluk, saygı ve doğruluk gibi temel değerleri yüksek düzeyde algılamalarından kaynaklanabilir.

5.3.5. Yaş değişkenine göre bireysel değerleri değerlendirme

Sporcuların bireysel değerleri yaş değişkenine göre incelendiğinde, yaş ile Disiplin ve Sorumluluk arasında pozitif yönde düşük düzeyde, Güven ve Bağışlama pozitif yönde düşük düzeyde, Dürüstlük ve Paylaşım negatif yönde düşük düzeyde, Saygı ve Doğruluk pozitif yönde düşük düzeyde ve Paylaşım ve Saygı arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 4.11).

Araştırmada elde dilen bulguların aksine, (Altunay ve Yalçınkaya, 2011) nın' öğretmen adaylarının değerlerine ilişkin yapmış olduğu bir çalışmada yaş değişkenine göre incelendiğinde, 21 yaş ve üstündeki katılımcıların geleneksel değer algılarının, 18 ile 20 yaş arasındaki katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. İçerisinde yaşanılan toplumun kültürünün bir parçası olan geleneksel değerleri, yaşı daha küçük olan öğretmen adaylarının daha az farkında olabileceğini ifade etmiştir. Benzer bir araştırmada, (Çavdar, 2009) ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin bireysel değerlerini incelediği çalışmada yaş değişkenine göre incelendiğinde, saygı ve doğruluk ile paylaşım ve saygı alt

boyutlarında yaşı büyük olan öğretmenlerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit etmiştir. Elde edilen bulgulara göre, yaşı daha büyük olan öğretmenlerin, daha genç öğretmenlere göre bireysel değerleri daha çok benimsediklerini ifade etmiştir.

Araştırmalarda farklı sonuçlar bulunmakla birlikte, (Durhan, 2019) bireysel değerlerin boş zaman motivasyonuna etkisini lisanslı futbolcular üzerinde yapmış olduğu araştırmada, bireysel değerleri yaş değişkenine göre incelendiğinde güven ve bağışlama alt boyutunda anlamlı bir fark tespit etmiş, diğer tüm alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Futbolcular arasındaki farklılık incelendiğinde, 18 yaş altındaki sporcuların güven ve bağışlama alt boyutunda ortalama puanlarının 18 ile 23 yaş arasındaki sporculara göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Yine bir başka çalışmada benzer şekilde, (Dilmaç, Bozgeyikli ve Çikili, 2008) ise' öğretmen adaylarının değer algılarını incelediği çalışmada, yaş değişkenine göre özyönelim değeri alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda 17–20 yaş grubundaki katılımcıların öz yönelim değer algılarının, 21– 24 yaş grubundaki katılımcılardan yüksek olduğunu bulmuştur. Araştırmada bu alt boyutta elde edilen sonuç çalışma bulguları ile örtüşmemektedir. Ancak katılımcıların yaş ortalamalarının çalışmamızla benzer olması ve diğer bütün alt boyutlarda yaş değişkenine göre anlamlı farklılık bulunamamış olması çalışmamızın bulguları ile paralellik göstermektedir. Elde edilen bulgular ışığında, çalışma grubumuz içerisine aldığımız genç ve büyükler kategorisinde yaş ortalaması 20-21 arasında olan milli sporcuların, değer algılarının yaş değişkenine göre benzer olması milli takımda önemli bir sorumluluğu yüklenmelerinden kaynaklanabilir.

5.4. Bireysel Değerler ile Antrenör Davranışları Korelasyon Bulgularının Değerlendirilmesi

İlgili literatür incelendiğinde antrenör davranışları ile sporcuların değer gelişimine yönelik ilişkisini doğrudan inceleyen bir araştırma olmaması nedeniyle ve bu kavramların yoruma açık olması mevcut çalışmayı sınırlandırmaktadır. Dolayısıyla bu araştırma sonuçları farklı çalışmalardan referans alınarak yorumlanabilir.

Bireysel değerler, sporla ilgili herhangi bir incelemede kendi başlarına önemliyken, aynı zamanda daha geniş spor ortamının da bir parçasıdır (Whitehead ve arkadaşları, 2013: 8). Bireysel değerler çok yönlü olarak spor ortamlarında kendisine yer bulmuştur.

Bireysel değerler ve antrenör davranışlarını değerlendirme arasındaki ilişkiler incelendiğinde, Disiplin ve Sorumluluk ile Olumsuz Antrenör Davranışı arasında negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte Disiplin ve Sorumluluk ile Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında, pozitif yönde düşük düzeyde, Teknik Beceri pozitif yönde düşük düzeyde, Zihinsel Hazırlık pozitif yönde orta düzeyde, Hedef Belirleme pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi pozitif yönde orta düzeyde ve Olumlu Antrenör Davranışı arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 4.12). Elde edilen sonuçlar, sporcuların disiplin ve sorumluluğa ilişkin bireysel değerleri arttıkça bu alt boyutlardaki antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Bireysel yapılan sporların kişisel disiplin ve sorumluluk duygusunu geliştirdiği bilinmekle beraber, araştırmaya katılan sporcuların büyük bir çoğunluğunun bireysel spor branşlarında faaliyet gösterdikleri gerçeği göz önüne alındığında, elde edilen bulgular bu durumun doğal bir sonucu olabilir. Sporcuların yarışma sırasında kazanmak, takımı başarıya götürmek, becerilerini geliştirmek ve performanslarını artırmak için antrenman etkinliğini artırması ve bunun için daha fazla zaman harcaması gerekmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmadaki milli sporcuların disiplin ve sorumluluğa ilişkin bireysel değerlere ve antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmeleri, hedefleri doğrultusunda işlerini disiplinli bir şekilde yapmak için doğru süreçleri takip etmeleri, kaliteli bir ürün ortaya koymak için üzerlerine düşen görev ve sorumluluklarının bilincinde olmalarından kaynaklanabilir.

Güven ve Bağışlama alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde, Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında pozitif yönde düşük düzeyde, Teknik Beceri pozitif yönde düşük düzeyde, Zihinsel Hazırlık pozitif yönde düşük düzeyde, Hedef Belirleme pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi pozitif yönde düşük düzeyde ve Olumlu Antrenör Davranışı arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte Güven ve Bağışlama ile Olumsuz Antrenör Davranışı arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 4.12). Elde edilen sonuçlar, sporcuların güven ve bağışlamaya ilişkin bireysel değerleri arttıkça olumsuz antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Antrenörlük davranışlarıyla ilgili çalışmalarda (Gould ve arkadaşları, 1987; Sedgwick, Côté ve Dowd, 1997) güven arttırmanın antrenörlerin sporcularında bilmek istedikleri en önemli özelliklerden biri olduğunu göstermiştir. Buna göre, araştırmacılar antrenörler ve sporcular arasındaki ilişkinin, sporcuların güvenin spora katılımlarından etkilenme biçiminin önemli bir belirleyicisi olduğunu kabul etmektedirler (Côté ve Salmela, 1996). Antrenör-atlet ilişkisi sporcuların güvenini etkiler ve herhangi bir antrenörlük bağlamında antrenörlük stratejilerinin ön saflarında yer almalıdır.

Elde edilen sonuca göre, sporcuların güven ve bağışlamaya ilişkin bireysel değerleri arttıkça olumsuz antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı göz önüne alındığında, sporcuların milli takımda olmaları nedeni ile yoğun fiziksel zorlayıcılara dayanma, psikolojik durumlarını etkileyebilecek zorlayıcılara katlanabilme duygularının gelişmiş olması gerekir. Yani, sporcuların takım arkadaşları ve antrenörleri ile aralarında bir güven bağı oluşturmaları, olumsuzluklara ve zorluklara karşı sabır gösterip uzlaşabilen nitelikli ilişkiler kurmaları gerekmektedir. Bu bilgiler ışığında, sporcuların yoğun geçen zorlu kamp dönemlerinde kendilerini baskı altında hissetmeleri ve bununda kaygı düzeylerini arttırabileceği dolayısıyla da antrenör davranışlarını olumsuz algılayabilecekleri düşünülmektedir. Ayrıca buna karşılık günümüzde spor ortamlarında rekabete dayalı yalnızca kazanma odaklı bir anlayışın hâkim olması güven ve bağışlama değerlerinin göreceli önemini yitirmesi anlamına gelebilir.

Dürüstlük ve Paylaşım alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde, Olumsuz Antrenör Davranışı arasında negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte Dürüstlük ve Paylaşım ile Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında pozitif yönde düşük düzeyde, Teknik Beceri pozitif yönde düşük düzeyde, Zihinsel Hazırlık pozitif yönde düşük düzeyde, Hedef Belirleme pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi pozitif yönde düşük düzeyde ve Olumlu Antrenör Davranışı arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 4.12). Elde edilen sonuçlar, sporcuların dürüstlük ve paylaşıma ilişkin bireysel değerleri arttıkça bu alt boyutlardaki antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Yüksek ahlaki ve evrenselliğe dayanan dürüstlük ve paylaşım gibi değerler, sporcuların spor ortamında birbirlerini iyi tanımalarına, ihtiyaçları doğrultusunda beklentilerini iyi

bilmelerine, dolayısıyla dostluk ve arkadaşlığa dayalı kişilerarası etkinliği arttırmalarında önemli rol oynar. Elde edilen sonuçlar, sporcuların bu değerleri önemsediğini ve benimsediğini göstermektedir. Sporcuların dürüstlük ve paylaşıma ilişkin bireysel değerleri ile antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin anlamlı olması, işlerini yaparken samimi olmaları, ortak çabaları doğrultusunda takım arkadaşlarıyla ve antrenörleri ile işbirliği içerisinde hareket etmelerinden kaynaklanabilir.

Saygı ve Doğruluk alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde, Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında pozitif yönde düşük düzeyde, Teknik Beceri pozitif yönde düşük düzeyde, Olumlu Antrenör Davranışı arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir.

Bununla birlikte Saygı ve Doğruluk ile Zihinsel Hazırlık pozitif yönde düşük düzeyde, Hedef Belirleme pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi pozitif yönde düşük düzeyde, Olumsuz Antrenör Davranışı arasında pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 4.12). Elde edilen sonuçlar, sporcuların saygı ve doğruluk boyutuna ilişkin bireysel değerleri arttıkça bu alt boyutlardaki antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Tüm spor faaliyetlerinde bulunan evrensel kurallar çerçevesinde, sporcuların yoğun fiziksel aktivite ve rekabete dayalı spor ortamlarında her zaman saygı ve doğruluk gibi önemli değerlere sahip olması gerekir. Spor misyonunu üstlenen milli sporcular için özellikle saygı ve doğruluk gibi evrensel değerler büyük önem arz etmektedir. Bu değerler her türlü spor ortamlarında ve özelliklede uluslararası yarışmalarda ülkemizi temsil eden her milli sporcuda şüphesiz olması gereken bir özelliktir. Dolayısıyla sporcuların sportif kurallar çerçevesinde her durumda doğru olma, rakiplerinin ve tüm spor ajanlarının haklarına saygılı olma ve bunu bir yaşam biçimi haline getirmesi gerekmektedir. Sporcuların saygı ve doğruluk boyutuna ilişkin bireysel değerleri arttıkça antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı görülmekle beraber, olumsuz antrenör davranışı alt boyutuna ilişkin çıkan bu sonuç, sporcuların ya farklı branşlarda ve farklı kişilik özelliklerine sahip olmalarından yada antrenör davranışlarının biçimsel özelliklerini olumsuz algılamalarından kaynaklana bileceği düşünülmektedir.

Paylaşım ve Saygı alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde, Olumsuz Antrenör Davranışı arasında negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte Paylaşım ve Saygı ile Fiziksel Antrenman ve Planlama arasında pozitif yönde düşük düzeyde, Teknik Beceri pozitif yönde düşük düzeyde, Zihinsel Hazırlık pozitif yönde düşük düzeyde, Hedef Belirleme pozitif yönde düşük düzeyde, Yarışma Stratejisi pozitif yönde düşük düzeyde ve Olumlu Antrenör Davranışı arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 4.12). Elde edilen sonuçlar, sporcuların dürüstlük ve paylaşıma ilişkin bireysel değerleri arttıkça bu alt boyutlardaki antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Çalışmada edilen sonuçların anlamlı çıkması, paylaşım ve saygı değerlerinin sporcular tarafından olumlu algılandığını, takım arkadaşları ve antrenörleri ile fiziksel ve duygusal bakımdan sağlıklı ilişkiler kurduklarını göstermektedir. Spor sayesinde farklı kişisel özelliklere sahip sporcuların ortak hedefleri doğrultusunda bir araya gelerek etkileşimde bulunmaları, karşılıklı dayanışmanın sağlanması ve bununda grup çalışmasını kolaylaştırılmasında paylaşım ve saygı değerlerinin büyük rol oynadığı söylenebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Antrenörlerin sporcuların değer gelişimi üzerindeki potansiyel etkisi göz önüne alındığında bu çalışma antrenör-sporcu araştırmalarına katkı sağlayıp bu alandaki literatürü zenginleştirmektedir. Bu çalışma, antrenörlerin davranışları ve sporcuların değerleri üzerindeki etkisini doğrudan inceleyerek yeni bir alan açıyor, araştırma sonuçları önem arz etmekle beraber farklı çalışmalardan referans alınarak yorumlanmalıdır.

Sonuç olarak, spor ortamında antrenörlerin yansıyan davranışları, sporcuların değer ve davranışlarını etkileyebilir. Dolayısıyla bu durum antrenör davranışları ile sporcuların değer algıları arasında bir ilişki olduğunu düşündürmektedir.

Dolayısıyla, sporcu geliştirme literatürünün gözden geçirilmesi ve sporcuların spor ortamlarındaki değerlerinin gelişimsel süreçleri incelenerek, antrenörlerin yansıyan davranışlarını ve etkinliğini tanımlamak açısından büyük öneme sahiptir. Sporcuların değerlerinin hem antrenörlerin değerlerine hem de antrenörlerin davranışlarına ilişkin algıları benzer olduğu ve antrenörlerinin davranışlarına ilişkin algılarının sporcuların değerleri arasındaki ilişkiye aracılık ettiği söylenebilir.

Etkili antrenörlerin davranışlarıyla sporcuların değerlerini geliştirme konusunda olumlu değişikliklere yol açacak uzmanlığa sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle antrenörler, sporcuların değer gelişimi üzerindeki etkisi göz önünde alındığında tutum, davranış ve sporcularla olan ilişkilerinde dikkatli olmalıdır. Antrenörlerin başarılı olabilmeleri için spor ortamında ve dışında sporcularla iyi bağlantı kurabilmeleri gerekmektedir.

Literatürde antrenör davranışları ile sporcuların değer gelişimine yönelik sınırlı araştırma nedeniyle ve bu kavramların yoruma açık olması mevcut çalışmayı sınırlandırmaktadır. Bu konuda yapılacak benzer nitel çalışmalarla araştırma sonuçlarının karşılaştırılması literatüre ileride daha fazla bilgi kazandıracaktır.

Bununla beraber, örneklem grubunun elit milli sporcularla sınırlı olması sonuçları etkilemiş olabilir. Bu nedenle, gelecekte daha çok sayıda sporcuyla yapılacak kapsamlı araştırmalarda daha iyi sonuçlar elde edile bilinir.

Mevcut araştırma sınırlılığı, antrenörlerin davranışları ile sporcuların değerleri üzerindeki gelişimsel etkisi ve süreçleri hakkında daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında, bireysel değerlerin ve antrenör davranışlarının genel olarak çalışmaya katılan milli sporcular tarafından olumlu algılanması, sporcular açısından pozitif yönlü bir yansıma olarak görülebilir. Bu durumun milli sporcular tarafından iyi düzeyde algılanması farklı spor branşlarındaki milli takımlara olumlu çıktılara neden olacağı söylenebilir.

1. Araştırmada elde edilen mevcut bilgiler, antrenör davranışlarının sporcuların değer gelişimi üzerindeki olası etkilerini açıklamak için antrenör eğitim programlarına dahil edilebilir.
2. Antrenör davranışlarının sporcuların değer gelişimi üzerindeki etkileri bireysel ve takım sporcularında farklı değişkenlerle incelenebilir.
3. Her spor branşının kendine has özellikleri göz önüne alındığında, antrenör davranışları ve sporcuların değer algılarıyla ilişkili yapılacak olan çalışmalarda spor türünü dikkate almak büyük önem arz etmektedir.
4. Antrenörlerin benimsedikleri değerleri sporculara nasıl yansıttıkları incelenebilir.
5. Antrenör davranışları ile sporcuların değer yönelimleri incelenerek milli takım uyum düzeyinin başarıya etkisi araştırılabilir.
6. Antrenörün, değer eğitimini spor ortamında sporculara nasıl öğretecekleri konusunda hizmet içi eğitim verile bilinir.
7. Değer ve davranış konusunda antrenörler ve sporcularla yapılacak gelecekteki görüşmeler yararlı olacaktır.
8. Sporcuların kendi değerleri ve antrenörlerinin değerlerine ilişkin algıları incelenebilir.

KAYNAKLAR

Abakay, U. (2010). *Futbolcu-antrenör iletişiminin farklı statülerdeki futbolcuların başarı motivasyonuyla ilişkisi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 89.

Abanoz, E. I. ve Soyer, F. (2018). A study with regard to the effect of sport on social values-Sporun toplumsal değerler üzerindeki etkisi hakkında bir çalışma. *Journal of Human Sciences, 15*(1), 309-318.

Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçların (değerlerinin) ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 118.

Akın, U. ve Özdemir, M. (2009). Öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin çeşitlideğişkenler açısından incelenmesi: Eğitim Bilimleri Fakültesi örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 42*(2), 183-198.

Aktay, A. ve Eksi, H. (2009). Yonetici ve ogretmenlerin deger tercihleri ile orgutsel vatandaslik davranislari arasindaki ilişki-The relationship between organizational citizenship behaviours and value preferences of teachers and principal. *Turkish Journal of Business Ethics, 2*(3), 19-65.

Allport, G. W., and Vernon, P. E. (1931). *A Study of Values – Manual of Directions*. New York: Houghton Mifflin Co. 10-11.

Altunay, E. ve Yalçınkaya, M. (2011). Öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 1*(1), 5-28.

Alvarez, O., Castillo, I., and Falco, C. (2010). Estilos de liderazgo en la Selección Española de taekwondo. *Revista de Psicología Del Deporte, 19*(2), 219-230.

Amorose, A. J., and Anderson-Butcher, D. (2007). Autonomy-supportive coaching and self- determined motivation in high school and college athletes: A test of self-determination theory. *Psychology of Sport and Exercise, 8*(5), 654-670.

Aracı, H. (2001). *Lise beden eğitimi ders programları.* Ankara: Nobel Yayınları, 18-20.

Arieli, S., and Tenne-Gazit, O. (2017). *Values and behavior in a work environment: taking a multi-level perspective*. International Association for Cross-Cultural Psychology, 23rd International Congress IACCP WINC Aichi, Nagoya, Japan, 58-72.

Asan, T., Ekşi, F., Doğan, A. ve Ekşi, H. (2008). Bireysel Değerler Envanteri'nin dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 27,* 15-38.

Aydın, M. Z. ve Akyol-Gürler, Ş. (2014*). Okulda değerler eğitimi, yöntemler, etkinlikler, kaynaklar*. 4. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık, 15.

Ayral, A. E. (1992). *Akademisyenlerin çalışmayla ilgili değerleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 121.

Bacanlı, H. (2011). Değer, değer midir?. *Eğitime Bakış, 7*(19), 19-21.

Baker, J., Côté, J., and Hawes, R. (2000). The relationship between coaching behaviours and sport anxiety in athletes. *Journal of Science and Medicine in Sport, 3*(2), 110-119.

Balcı-Arvas, F. (2018). *Dindarlığın kişisel değerler üzerindeki etkilerine dair bir inceleme.* 1. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi, 23-25 Kasım, Antalya, 335-354.

Balish, S., and Côté, J. (2014). The influence of community on athletic development: An integrated case study. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, *6*(1), 98-120.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: a social cognitive theory.* Englewood Cliffs: Prentice Hall, 47.

Bandura, A., and Walters, R. H. (1977). *Social learning theory–Vol. 1*. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 59.

Bardi, A. (2000). *Relations of values to behavior in everyday situations.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Hebrew University, Kudüs, 46.

Bardi, A., and Goodwin, R. (2011). The dual route to value change: individual processes and cultural moderators. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 42*(2), 271–287.

Bardi, A., and Schwartz, S. H. (2003). Values and behavior: strength and structure of relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 1207–1220.

Bartholomew, K. J., Ntoumanis, N., and Thgøersen-Ntoumani, C. (2009). A review of controlling motivational strategies from a self-determination theory perspective: Implications for sports coaches. *International Review of Sport and Exercise Psychology, 2*(2), 215-233.

Bartholomew, K. J., Ntoumanis, N., and Thøgersen-Ntoumani, C. (2010). The controlling interpersonal style in a coaching context: Development and initial validation of a psychometric scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 32*(2), 193-216.

Barut, A. İ. (2018). *Farklı hedef yönelimlerine sahip unilig erkek basketbolcularının algılanan liderlik davranışı ve antrenör davranışlarını değerlendirmelerinin karşılaştırılması.* Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin, 56-62.

Becker, A. J. (2009). It's not what they do, it's how they do it: Athlete experiences of great coaching. *International Journal of Sports Science & Coaching*, *4*(1), 93-119.

Beil, B. (2003). *İyi çocuk, zor çocuk–"doğru davranışlar çocuklara nasıl kazandırılır?".* C. Yorulmaz (Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınevi, 14.

Benish-Weisman, M., Daniel, E., and Knafo-Noam, A. (2017). The relations between values and aggression: a developmental perspective. In S. Roccas and L. Sagiv (Eds.), *Values and behavior: Taking a cross cultural perspective*. New York: Springer International Publishing, 97–114.

Bensiz, A. (2016). *Amatör futbolcuların algılarına göre antrenörlerin liderlik özelliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın, 118.

Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar.* İstanbul: Sistem Yayıncılık, 56-61.

Bilgin, N. (2007). *Sosyal psikoloji sözlüğü* (1. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 30-32.

Boer, D. (2017). Values and affective well-being: How culture and environmental threat influence their association. In S. Roccas and L. Sagiv (Eds.), *Values and behavior: Taking a cross cultural perspective*. New York: Springer International Publishing, 191-218.

Bowes, I., and Jones, R. L. (2006). Working at the edge of chaos: Understanding coaching as a complex, interpersonal system. *The Sport Psychologist*, *20*(2), 235-245.

Bülbül, A. (2019). *Sporcu perspektifinden istismarcı yönetim algısının antrenör-sporcu ilişkisine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 79.

Carbone, J., and Peter, F. (1991). Perspectives on values education. *Clearing House*, *64*(5), 290-292.

Carron, A. V., and Bennett, B. B. (1977). Compatibility in the coach-athlete dyad. *Research Quarterly-American Alliance for Health, Physical Education and Recreation*, *48*(4), 671-679.

Cassidy, T. G., Jones, R. L., and Potrac, P. (2008). *Understanding sports coaching: The social, cultural and pedagogical foundations of coaching practice*. London: Routledge, 42-57.

Chelladurai, P. (2007). Leadership in sports. *Handbook of Sport Psychology*, *3*, 113-135.

Cieciuch, J. (2017). Exploring the complicated relationship between values and behaviour. In S. Roccas and L. Sagiv (Eds.), *Values and behavior: Taking a cross cultural perspective*. New York: Springer International Publishing, 237-247.

Cieciuch, J., Schwartz, S. H., and Davidov, E. (2015). Values, social psychology of. In J. D. Wright (Ed.), *International encyclopedia of the social & behavioral sciences*. Oxford: Elsevier, 41–46.

Côté, J., and Gilbert, W. (2007). Coaching and officiating for junior sport participants. In S. Hooper, D. Macdonald, and M. Phillips (Eds.), *Junior sport matters: briefing papers for Australian Junior Sport.* Belconnen: Australian Sports Commission, 49-60.

Côté, J., and Gilbert, W. (2009). An integrative definition of coaching effectiveness and expertise. *International Journal of Sports Science & Coaching, 4*(3), 307-323.

Côté, J., and Salmela, J. H. (1996). The organizational tasks of high-performance gymnastic coaches. *The Sport Psychologist, 10*(3), 247-260.

Côté, J., Bruner, M., Erickson, K., Strachan, L., and Fraser-Thomas, J. (2010). Athlete development and coaching. *Sports Coaching: Professionalisation and Practice*, 63-84.

Côté, J., Yardley, J., Hay, J., Sedgwick, W., and Baker, J. (1999). An exploratory examination of the coaching behaviour scale for sport. Avante, 5, 82-92.

Cothran, D.J., Kulinna, P.H., Banville, D., Choi, E., Amade-Escot, C., Macphail, A., Macdonald, D., Richard, J-F., Sarmento, P. and Kirk, D. (2005). A Cross-Cultural Investigation of the Use of Teaching Styles. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 76, 193-201.

Creswell, J. W., and Creswell, J. D. (2017). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Thousand Oaks: Sage Publications, 28.

Csikszentmihalyi, M., Rathunde, K., and Whalen, S. (1997). *Talented teenagers: the roots of success and failure*. UK: Cambridge University Press, 36.

Cumming, S. P., Smith, R. E., and Smoll, F. L. (2006). Athlete-perceived coaching behaviors: Relating two measurement traditions. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, *28*(2), 205-213.

Cushion, C. J., Armour, K. M., and Jones, R. L. (2003). Coach education and continuing professional development: Experience and learning to coach. *Quest, 55*(3), 215230.

Çağlar, A. (2005). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi*. İçinde M. Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 304-310.

Çavdar, M. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin bireysel değerlerinin çok boyutlu incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 154.

Çebi, M., Yamak, B., İslamoğlu, İ., Eliöz, M. ve İmamoğlu, O. (2019). Genç güreşçi ve hentbolcuların antrenörlerinin davranışlarını algılama düzeyi. *Journal of International Social Research*, *12*(65), 1419-1423.

Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi.* İstanbul: Alfa Yayınları, 168.

Çetin, A. (2020). Investigation of the perceived coaching behaviors by the karate athletes in Turkey. *International Journal of Applied Exercise Physiology, 9*(3), 73-88.

Çetin, Ş. (2004). Değişen değerler ve eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 161, 5-16.

Çeviker, A. (2013). *Ankara Amatör Süper Lig futbolcularının antrenörlerinde gözlemledikleri etik ve etik dışı davranışlar*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 22-24.

Çik, B. (2019). *Sporcular tarafından algılanan antrenör davranışlarının antrenörlerin yeterliliğiyle ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 79.

Daniel, E., Bilgin, A. S., Brezina, I., Strohmeier, C. E., and Vainre, M. (2015). Values and helping behavior: A study in four cultures. *International Journal of Psychology, 50*(3), 186-192.

Debbarma, M. (2014). Importance of human values in the society. *International Journal of English Language, Literature in Humanities*, *1*(2), 181-195.

Demircioğlu, E. ve Demircioğlu, İ. H. (2014). Türk dünyası bilgeleri ve değer eğitimi. *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi–Gönül Sultanları Buluşması,* 26-28 Mayıs, Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı, Eskişehir, 339-343.

Demirhan-İşcan, C. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkiliği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 112.

Diener, E., Oishi, S., and Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well being: emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, *54*(1), 403-425.

Dilek, A. N. (2017). *Antrenör davranışları ile ilgili sporcu algısının araştırılması: Türkiye- Bosna-Hersek örneklerinin karşılaştırılması*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 67.

Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 67-69.

Dilmaç, B. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması.* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 20-21.

Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çikili, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, *6*(16), 69-91.

Doğan, İ. (2002). *Sosyoloji kavramlar ve sorunlar*. 5. Baskı. Ankara: Pegema Yayıncılık, 341.

Doğan, İ. (2007). *Türk eğitim sisteminde değer sorunu: değerler ve eğitimi.* R. Kaymakcan, H. Hökelekli, Ş. Arslan ve M. Zengin (Edt.). İstanbul: Dem Yayınları. 615-634.

Dolaşır, S. (2005). *Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin antrenör ve sporcu görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 96.

Dose, J. J. (1997). Work values: an integrative framework and illustrative application to organizational socialization. *Journal of Occupational & Organizational Psycohology*, 70, 219-230.

Duda, J. L. (1992) Motivation in sport settings: A goal perspectives approach. In G. C. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise*. Champaign, IL: Human Kinetics, 57–91.

Dunn, J. S., Kinney, D. A., and Hofferth, S. L. (2003). Parentalideologies and children's afterschool activities. *American Behavioral Scientist*, *46*(10), 1359-1386.

Durhan, T. A. (2019). A study on the effect of personal values on leisure motivation. *Uluslararası Rekreasyon ve Spor Bilimleri Dergisi*, *3*(1), 25-38.

Eccles, J. S., and Barber, B. L. (1999). Student council, volunteering, basketball, or marching band: what kind of extracurricular involvement matters?. *Journal of Adolescent Research*, *14*(1), 10-43.

Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazanılmasında bir yaklaşım: karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79–96.

Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 4, 55-72.

Erdemli, A. (1996). *İnsan, spor ve olimpizm (fair play ve olimpizm)*. İstanbul: Sarmal Yayınevi, 45.

Erdemli, A. (1997). Spor, hümanizm ve olimpizm. *İstanbul Üniversitesi Felsefe Arşivi Dergisi*, 30, 153-178.

Erdemli, A. (2008). *Spor yapan insan*. İstanbul: E Yayınları, 125.

Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları, 94.

Feather, N. T. (1995). Values, valences, and choice: the influences of values on the perceived attractiveness and choice of alternatives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 1135–1151.

Feather, N. T. (1999). *Values, achievement, and justice: studies in the psychology of deservingness*. 1st Edition. Hingham, MA, USA: Kluwer Academic Publishers, 54.

Feltz, D. L., Chase, M. A., Moritz, S. E., and Sullivan, P. J. (1999). Development of the multidimensional coaching efficacy scale. *Journal of Educational Psychology*, *91*(4), 765-776.

Fichter, J. (2006). *Sosyoloji nedir?*. N. Çelebi (Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık, 170.

Fichter, J. (2012). *Sosyoloji nedir?*. N. Çelebi (Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık, 167.

Fischer, R. (2017). From values to behavior and from behavior to values. In S. Roccas and L. Sagiv (Eds.), *Values and behavior: Taking a cross cultural perspective*. New York: Springer International Publishing, 219-235.

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., and Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. 8th Edition. New York: McGraw-Hill, 57.

Fraser-Thomas, J. L., Côté, J., and Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical Education & Sport Pedagogy*, *10*(1), 19-40.

Fredricks, J. A., and Eccles, J. S. (2006). Is extracurricular participation associated with beneficial outcomes? Concurrent and longitudinal relations. *Developmental Psychology, 42*(4), 698.

Gagne, M., and Ryan, R. M., Bargmann, K. (2003). Autonomy support and need satisfaction and well-being in gymnasts. *Journal of Applied Sport Psychology*, *15*(4), 372-390.

Gollwitzer, P. M. (1996). The volitional benefits of planning. In P. M. Gollwitzer and J. A. Bargh (Eds.), *The psychology of action*. New York: Guilford, 118.

Gould, D., Dieffenbach, K., and Moffett, A. (2002). Psychological characteristics and their development in Olympic champions. *Journal of Applied Sport Psychology*, *14*(3), 172-204.

Gould, D., Hodge, K., Peterson, K., and Petlichkoff, L. (1987). Psychological foundations of coaching: Similarities and differences among intercollegiate wrestling coaches. *The Sport Psychologist*, *1*(4), 293-308.

Gökçe, O. (1994). Türk gençliğinin sosyal ve ahlaki değerleri. *Ata Dergisi*, 1, 25-30.

Gönen, M. (2019). *Antrenör-sporcu ilişkisinin sporcuların durumluk kaygı, öfke ve öznel iyi oluş düzeylerine etkisi: Taekwondo ve korumalı futbol örneği*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 25-32.

Gözütok, F. D. (1995). Öğretmenlerin Demokratik Tutumları. Ankara: TDV (Türk Demokrasi Vakfı) Yayınları. Ankara University. *Journal of Faculty of Educational Sciences,* 40(1), 135-156.

Grössing, S. (1991). Beden-spor-hareket. *1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu*, 19-21 Aralık, İzmir, 47-54.

Guttmann, A. (2002). *The olympics: a history of the modern games*. USA: University Illinois Press, 3.

Gül, M. (2015). *Türkiye'deki güreş antrenörlerinin sporcularına karşı davranış tavırlarının analizi.* Yayımlanmış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 157.

Güllü, S. ve Şahin, S. (2018). Milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeyleri üzerine bir araştırma. *Turkish Studies, 13*(18), 705-718.

Güner-Demir, T. (2015). *Öğretmenlerin sergiledikleri rol fazlası davranışlar ve bireysel değerler ile ilişkisi.* Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 204.

Güneş, F. (2016). Değerler eğitiminde yaklaşım ve modeller. *Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye'de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu,* 16-18 Nisan, Bartın, 1-20.

Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları, 89.

Güngör, E. (1998). *Ahlak psikolojisi ve sosyal ahlak.* İstanbul: Ötüken Yayınevi, 98.

Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 27.

Güven Ö. ve Öncü E. (2012). Antrenörlerin etik davranışları ile ilgili sporcu algısı ölçeğinin geliştirilmesi, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *10*(2), 67-75

Halstead, J. M., and Taylor, J. M. (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education, 30*(2), 169-202.

Hanel, P. H., Vione, K. C., Hahn, U., and Maio, G. R. (2017). Value instantiations: the missing link between values and behavior?. In S. Roccas and L. Sagiv (Eds.), *Values and behavior: Taking a cross cultural perspective*. New York: Springer International Publishing, 175-190.

Hanson, B. (2012). *Your coaching philosophy: A 'how-to' guide to developing yours.* 1st Edition. Mooloolba, Queensland: Bo Hanson, 26-33.

Hazar, K., Hazar, Z. ve Zopalı, M. (2019). Türk Güreş Milli Takımı sporcularının antrenör davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin incelenmesi. *2. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi*, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, 148-154.

Henriksen, K., Stambulova, N., and Roessler, K. K. (2011). Riding the wave of an expert: a successful talent development environment in kayaking. *The Sport Psychologist, 25*(3), 341-362.

Hofstede, G. (1980). *Culture's Consequences: International differences in work-related values*. Thousand Oaks: Sage Publications, 22.

Holland, J. L., and Gottfredson, G. D. (1975). Predictive value and psychological meaning of vocational aspirations. *Journal of Vocational Behavior, 6*(3), 349–363.

Hollanda, JL (1997). *Mesleki seçimler yapmak: Mesleki kişilikler ve çalışma ortamları teorisi* . Psikolojik Değerlendirme Kaynakları.

Homer, P. M., and Kahle, L. R. (1988). A structural equation test of the value-attitude-behavior hierarchy. *Journal of Personality and social Psychology, 54*(4), 638–646.

Hooper, C. (2003). Values education study final report. In B. Wilson, V. Zibar, D. Brown, and B. Bereznicki. (Eds.), *Values education definition*. Australia: Curriculum Corparation, 33-37.

Horn, T. S. (2002a). Coaching effectiveness in sport domain: Advances in sport psychology. *Journal of Psychology*, *7*, 134-149. Horn, T. S. (2008). Coaching effectiveness in the sport domain. In T. S. Horn (Ed.), *Advances in sport psychology*. Chicago, IL: Human Kinetics, 239-267.

Horn, T. S. (2002b). Coaching effectiveness in the sports domain. In T. S. Horn (Ed.), *Advances in sport psychology*. Chicago, IL: Human Kinetics, 309-354.

Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: değerler eğitimi. *Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, *6*(18), 4-9.

Hökelekli, H. (2011). *Değerler psikolojisi ve eğitimi*. 1. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları, 288.

Hökelekli, H. (2013). *Psikoloji, din ve eğitim yönüyle insani değerler*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 57.

Hökelekli, H. ve Gündüz, T. (2007). *Üstün yetenekli çocukların değer yönelimleri ve eğitimleri*. İstanbul: Dem Yayınları, 371-396.

Hüseyniklioğlu, B. (2010). *Bireysel değerler ve örgütsel bağlılık düzeyi ilişkisi: asker hastanesi çalışanları üzerinde bir inceleme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 26.

İnal, A. N. (1998). *Beden eğitimi ve spor bilimlerine giriş*. Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya, 5-19.

İnternet: International Olympic Committee, (2021). Olympic values, URL: https://olympics.com/ioc/olympic-values, adresinden 18 Ağustos 2021'de alınmıştır.

Jones, R. L., and Wallace, M. (2006). The coach as 'orchestrator': more realistically managing the complex coaching context. In R. L. Jones (Ed.), *The sports coach as educator: re-conceptualising sports coaching*. London: Routledge, 51-64.

Jones, R. L., Armour, K. M., and Potrac, P. (2004). *Sports coaching cultures: from practice to theory*. London: Routledge, 28.

Jowett, S. (2007). Interdependence analysis and the 3+1Cs in the coach-athlete relationship. In S. Jowette and D. Lavallee (Eds.), *Social psychology in sport*. Champaign, IL: Human Kinetics, 15–27.

Jowett, S., and Cockerill, I. M. (2003). Olympic medallists' perspective of the althlete–coach relationship. *Psychology of Sport and Exercise*, *4*(4), 313-331.

Kale, R. (1994). Toplum ve olimpik başarı. *Türkiye ve Olimpiyat Sempozyumu,* 17-18 Kasım, İstanbul, 249.

Kantar, Ş. (2014) *İlköğretim 4 ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde 100 temel eser yoluyla değerler eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 26.

Karababa, A. (2014). *Değer olgusu: değerler ve değerler psikolojisi.* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 1.

Karaküçük, S. (1997). *Rekreasyon, boş zamanları değerlendirme, kavram kapsam ve bir araştırma*. Ankara: Seren Ofset, 30-51.

Kenow, L., and Williams, J. M. (1999). Coach-athlete compatibility and athlete's perception of coaching behaviors. *Journal of Sport Behaviour*, 22, 251-259.

Keskin, Y. (2014). *Değer davranış ilişkisi: değerler ve değerler psikolojisi.* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 133.

Keten, M. (1974). *Türkiye'de spor*. Ankara: Ayyıldız Matbaası, 14-24.

Kim, H. Y. (2013). Statistical notesfor clinical researchers: assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, *38*(1), 52-54.

Kirschenbaum, H. (1995). *100 ways to enhance values and morality in schools and youth settings*. Massachusetts: Allyn & Bacon Company, 108.

Knafo, A., and Schwartz, S. H. (2003). Parenting and adolescents' accuracy in perceiving parental values. *Child Development*, *74*(2), 595-611.

Kolayiş, H., and Çelik, N. (2018). Examining the relationship between coach-athlete relationship and sport participation motivation among athletes. *16th International Sport Sciences Congress*, 31 October-3 November, Antalya, 102-116.

Kuçuradi, İ. (2013). *İnsan ve değerleri: değer problemi.* Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, 8.

Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değerler yönelimi ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, *15*(45), 59-76.

Küçük, V. ve Acet, M. (2002). Bir kişilik özelliği olarak suçluluk ve sporla ilişkisi. *DPÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 369-375.

Küçük, V. ve Koç, H. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 131-141.

Lickona, T. (1992). *Educating for character: how our schools can teach respect and resposibility?*. New York: Bantam Books, 69.

Lönnqvist, J. E., Leikas, S., Paunonen, S., Nissinen, V., and Verkasalo, M. (2006). Conformism moderates the relations between values, anticipated regret, and behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 1469–1481.

Mageau, G. A., and Vallerand, R. J. (2003). The coach–athlete relationship: a motivational model. *Journal of Sports Science, 21*(11), 883-904.

Maio, G. R. (2010). Mental representations of social values. *Advances in Experimental Social Psychology*, 42, 2-43.

Mehmetoğlu, U. (2006). *Gençlik, değerler ve din: küreselleşme, ahlak ve değerler*. İstanbul: Litera Yayıncılık, 112.

Mesquita, I., Sobrinho, A., Rosado, A., Pereira, F., and Michel, M. (2008). A systematic observation of youth amateur volleyball coaches behaviours. *International Journal of Applied Sports Sciences, 20*(2), 37-58.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 4.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı. (1986). *Sosyolojik açıdan spor*. Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, 67.

Morsümbül, Ş. (2014). *Değerlerin kuşaklar arası değişimi: Ankara örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 106.

Nakit, S. (2019). *Türkiye olimpiyatlara hazırlık merkezlerine devam eden sporcuların antrenörlerinin davranışlarını değerlendirme algılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, 72-75.

Nash, C. S., Sproule, J., and Horton, P. (2008). Sport coaches' perceived role frames and philosophies. *International Journal of Sports Science & Coaching*, *3*(4), 539-554.

Oğuzkan, F. (1981). *Eğitim terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 111.

Oktay, A. (2010). okul öncesi eğitim ve ilköğretimin çocuğun yaşamındaki yeri ve önemi. İçinde A. Oktay (Edt.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. Ankara: Pegem Yayıncılık, 29.

Olympic Solidarity, (2009) "Where The Action Is; 2009–2012 Quadrennial Plan", Published by the IOC, Lausanne, Switzerland, 6, 1

Otrav, N. (2005). Sporun sosyalleşmeye etkileri. *Spor Eğitiminin ve Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu,* 8-9 Nisan, Manisa, 12.

Owings, H. (2013). The sport coach as orchestrator: balancing personal philosophies and stakeholder ınfluence. Yayımlanmamış Pilot Çalışma, Washington Üniversitesi, Seattle, 11.

Özbey, M. ve Ünal, H. (2020). Antrenör davranışları ile bilişsel esneklik arasındaki ilişkinin incelenmesi: amatör futbolcular üzerine bir çalışma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *25*(1), 23-39.

Özbey, S. ve Güzel, P. (2009). Uzun dönemli olimpik eğitim programlarının incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi, 20*(4), 117-131.

Özgüven, İ, E. (2003). *Psikolojik testler*. 5. Baskı. Ankara: PDREM Yayınları, 156.

Özgüven, İ.E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: Yeni Doğuş Matbaası, 349.

Özkan, R. (2010). Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: ilköğretim ders kitapları örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, *7*(1), 1124–1141.

Paling, D. (2004). Keeping coaches on track: evaluating coaches is a key part of your job. But exactly what criteria should you use? And how do you communicate?. *Athletic Management*, *14*(2), 53-57.

Pancer, S. M., and Pratt, M. (1999). Social and family determinants of community service involvement in Canadian youth. In M. Yates and J. Youniss (Eds.), *Community service and civic engagement in youth: International perspectives*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 32-35.

Parsons, T. (1951). *The social system*. Glencoe, IL: Free Press, 96.

Phillips, M. (2007). *Student-athletes' perceptions of head men's basketball coaching competencies at 15 selected NCCAA Division II Christian colleges*. Doktora Tezi, Middle Tennessee State University, USA, 16-23.

Podsakoff, P. M., Mackenzie, S. B., Moorman, R. H., and Fetter, R. (1990). Transformational leader behaviors and their effects on followers' trust in leader, satisfaction, and organizational citizenship behaviors. *The Leadership Quarterly*, *1*(2), 107-142.

Pozzebon, J. A., and Ashton, M. C. (2009). Personality and values as predictors of self-and peer-reported behavior. *Journal of Individual Differences*, *30*(3), 122.

Rieke, M., Hammermeister, J., and Chase, M. (2008). Servant leadership in sport: A new paradigm for effective coach behavior. *International Journal of Sports Science & Coaching*, *3*(2), 227-239.

Roccas, S., and Sagiv, L. (2010). Personal values and behavior: taking the cultural context into account. *Social and Personality Psychology Compass,* 4, 30–41.

Rokeach, M. (1973). *The nature of human values.* New York: The Free Press, 5.

Ros, M., Schwartz, S. H., and Surkiss, S. (1999). Basic individual values, work values, and the meaning of work. *Applied Psychology*, *48*(1), 49-71.

Roy, A. (2003). *Factor analysis and initial validation of the personal values inventory.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Tennessee State University, USA, 31-34.

Ryan, K. and Bohlin, K. E. (1999). *Building character in schools: practical ways to bring moral ınstruction to life*. San Francisco: Jossey-Bass, 52.

Sagiv, L., Sverdlik, N., and Schwarz, N. (2011). To compete or to cooperate? Values' impact on perception and action in social dilemma games. *European Journal of Social Psychology*, 41, 64–77.

Saracaloglu, A. S., and Gerçeker, C. S. (2018). Relationship between individual social responsibilities and personal values of teacher candidates. *International Education Studies*, *11*(10), 64-77.

Sarı E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi, 3*(10), 75-90.

Satıcı, A., Ermiş, E., İmamoğlu, O., ve Aydoğan, A. (2017). Adelosan sporculara göre antrenör davranışları. *Kesit Akademi Dergisi*, (12), 589-599.

Schermerhorn, JR (1996). *Yönetim ve örgütsel davranış esasları*.

Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, *25*(1), 1-65.

Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values?. *Journal of Social Issues*, 50, 19-45.

Schwartz, S. H. (2006). Les valeurs de base de la personne: Théorie, mesures et applications. *Revue Française de Sociologie*, 47, 249-288.

Schwartz, S. H. (2012). *An overview of the Schwartz Theory of basic values. Online Readings in Psychology and Culture*, *2*(1), 1-20.

Schwartz, S. H. (2017). The refined theory of basic values. In S. Roccas and L. Sagiv (Eds.), *Values and behavior: Taking a cross cultural perspective*. New York: Springer International Publishing, 51-72.

Sedgwick, W. A., Côté, J., and Dowd, A. J. (1997). Confidence building strategies used by high-level rowing coaches. *Avante*, 3(3), 81-93.

Selağzı, S. ve Çepikkurt, F. (2015). Antrenör ve sporcu iletişim düzeylerinin belirlenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *9*(1), 11-18.

Shields, D. L., Bredemeier, B. L., and Power, F. C. (2002). Character development and children's sport. *Children and Youth in Sport: A Biopsychosocial Perspective*, 2, 537-559.

Simon, R. L. (2018). *Fair play: the ethics of sport*. London: Routledge, 102.

Skimina, E., Cieciuch, J., Schwartz, S. H., Davidov E., and Algesheimer R. (2019). Behavioral signatures of values in everyday behavior in retrospective and real-time self-reports. *Frontiers in Psychology*, 10, 281.

Smith, R. E., and Smoll, F. L. (1991). Behavioral research and intervention in youth sports. *Behavior Therapy*, *22*(3), 329-344.

Smith, R. E., Smoll, F. L., and Barnett, N. P. (1995). Reduction of children's sport performance anxiety through social support and stress-reduction training for coaches. *Journal of Applied Developmental Psychology, 16*(1), 125-142.

Smith, R. E., Smoll, F. L., and Hunt, E. (1977). A system for the behavioral assessment of athletic coaches. *Research Quarterly-American Alliance for Health, Physical Education and Recreation*, *48*(2), 401-407.

Smoll, F. L., and Smith, R. E. (2002). Coaching behavior research and intervention in youth sports. *Children and Youth in Sport: A Biopsychosocial Perspective*, *2*, 211-234.

Spranger, E. (1928). *Types of me*. P. J. W. Pigors (Ed.). Halle: Karras Wiemeyer Verlag, 108.

Stachan, L., Côté, J., and Deakin, J. (2011). A new view: exploring positive youth development in elite sport contexts. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 3(1), 9-32.

Şahin, M. (1998). *Spor ahlakı ve sorunları–felsefi bir çalışma.* İstanbul: Evrensel Basım Yayın, 28.

Şahin, Ş., Arseven, Z., and Kılıç, A. (2016). Teachers' displaying levels of value eroding behaviors. *Journal of Human Sciences*, *13*(2), 3305-3319.

Talimciler, A. (2015). *Sporun sosyolojisi-sosyolojinin sporu.* 2. Baskı. Ankara: Bağlam Yayıncılık, 19.

Taşkıran, Y. (2009). *Spor kültürü*. Kocaeli: Büyük Şehir Belediyesi Kültür Yayınları, 29.

Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları, 67.

Taylor, I. M., and Ntoumanis, N. (2007). Teacher motivational strategies and student self-determination in physical education. *Journal of Educational Psychology*, *99*(4), 747.

Theodorson, G. A., and Theodorson, A. (1979). *A modern dictionary of sociology*. New York: Barnes & Noble, 455.

Toklu, O. (2010). *Tenis antrenörlerinde liderlik özellikleri ve öz-yeterlilik arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, 122.

Tunç, G. Ç. ve Yılmaz, D. K. (2015). Values and gender. In I. Koleva, R. Efe, E. Atasoy, Z. B. Kostova (Eds.), *Education in the 21st century: theory and practice*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press, 315-326.

Turan, R. ve Ulusoy, K. (2015). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi.* Ankara: Pegem Akademi. 67.

Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *6*(2), 227-259.

Turhan, B., Er, G., Çam, İ. ve Er, N. (2005). Okullarda yarışmalı sporlara analitik yaklaşım. *Spor Eğitiminin ve Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu*, 8-9 Nisan, Manisa, 69.

Tutar, Ö. F. (2018). *Yüzme antrenörlerinin sporcularına karşı davranış tarzlarının incelenmesi (Doğu Anadolu örneği).* Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, 122.

Ulusoy, K. (2007). *Lise tarih programında yer alan geleneksel ve demokratik değerlere yönelik öğrenci tutumlarının ve görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 118.

Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2014). Değerli bir kavram olarak "değer ve değerler eğitimi". İçinde R. Turan ve K. Ulusoy (Edt.), *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. Ankara: Pegem, 2- 15.

Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi.* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 106.

Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2015). *Değerler eğitimi*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 65.

Ural, Ş. (1996). Bireyin eğitimi ve toplumun eğitimi (değerler ve arasındaki mantıksal ilişki). *Türkiye 2. Eğitim Felsefesi Kongresi,* 23-26 Ekim, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Van, 51-60.

Ural, Ş. (1998). Epistemolojik açıdan değerler ve ahlak. *Doğu Batı*, 4, 41-49.

Uysal, E. (2008). Çağımızda değer kaymalarının doğurduğu sonuçlar ve etik kimliğin korunması, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *17*(1), 67-79.

Uzun, R. U., Çon, M., Taşmektepligil, M. Y., ve İmamoğlu, O. (2017). *Bireysel ve takım sporlarında sporcuların antrenörlerinin kendilerine karşı davranışlarını algılama düzeyi*. In The International Balkan Conference in Sport Sciences, abstract book.

Ünal, C. (1981). *Genel tutumların veya değerlerin psikolojisi üzerine bir araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, 45.

Vallerand, R. J., and Losier, G. F. (1999). An integrative analysis of intrinsic and extrinsic motivation in sport. *Journal of Applied Sport Psychology*, *11*(1), 142-169.

Vella, S. A., Oades, L. G., and Crowe, T. P. (2010). The application of coach leadership models to coaching practice: current state and future directions. *International Journal of Sports Science & Coaching*, *5*(3), 425-434.

Vella, S. A., Oades, L. G., and Crowe, T. P. (2012). Validation of the differentiated transformational leadership inventory as a measure of coach leadership in youth soccer. *The Sport Psychologist*, *26*(2), 207-223.

Walseth, K. and Fasting, K. (2004). Sport as a means of integrating minority women. *Sport in Society*, *7*(1), 109-129.

Welk, G. J., Babkes, M. L., and Schaben, J. A. (2004). Parental influences on youth sport participation. . In M. Silva (Ed.), *Biosocial approach of youth sports*. Coimbra, Portugal: Faculty of Sport Science and Physical Education, 95-122.

Whitehead, J., Telfer, H., and Lambert, J. (2016). Altyapı sporundaki değerleri keşfetme. B. Gürpınar (Çev.). İçinde J. Whitehead, H. Telfer and J. Lambert (Eds.), *Altyapı sporlarında ve beden eğitiminde değerler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 1-12.

Whitehead, J., Telfer, H., and Lambert, J. (Eds.). (2013). *Values in youth sport and physical education*. London: Routledge, 8.

Williams, J. M., Kenow, L. J., Jerome, G. J., Rogers, T., Sartain, T. A., and Darland, G. (2003). Factor structure of the coaching behavior questionnaire and its relationship to athlete variables. *The Sport Psychologist, 17*(1), 16-34.

Winter, P. A., Newton, R. M. and Kirkpatrick, R. L. (1998). The influence of work values on teacher selection decisions: the effects of principal values, teacher values, and principal-teacher value interactions. *Teaching and Teacher Education, 14*(4), 385-400.

Wright, I. (1993). Civic education is values education. *The Social Studies, 84*(4), 149-152.

Yalar, T. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler programında değerler eğitiminin mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Yaman, E. (2014). *Değerler eğitimi: eğitimde yeni ufuklar.* 2. Baskı. Ankara: Akçağ Yayınları, 8.

Yaman, H., Taflan, S. ve Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi, 7*(18), 107–120.

Yapar, A. ve İnce, M. L. (2014). Sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinin Türkçe uyarlaması (SADDÖ): geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi, 25*(4), 203-212.

Yapar, A. ve Serbes, Ş. (2020). Atletizm Sporcularının algıladıkları antrenör davranışlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi, 8*(22), 98-113.

Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11*(2), 65-84.

Yetim, A. A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4*(1), 63-72.

Yıldıran, İ. (2004). Fair play: kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 9*(4), 3-16.

Yıldıran, İ. (2005). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10*(1), 3-16.

Yıldırım, K. (2009). Türkçe Sınıfı Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Deneyimleri: Fenomonolojik Bir Yaklaşım. *Avrasya Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (35).

Yılmaz, İ. (2008). *Sporcu algıları çerçevesinde farklı spor branşlarındaki antrenörlerin liderlik davranış analizleri ve iletişim beceri düzeyleri*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 102.

Yılmaz, K. (2013). Üniversite öğrencilerinin dini yönelimleri ile bireysel değerleri arasındaki ilişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *16*(29), 129-146.

Yiğittir, S.,ve Adem, Ö. C. A. L. (2011). Lise tarih öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi konusundaki görüşleri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2011*(1), 117-124.

Yücekaya, M. A. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya, 87.

Zengin, Ö. (2019). *Antrenör-sporcu arasındaki ilişkilerde bağlanma stilleri ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, 118.

EKLER

EK-1. Etik Kurul Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 23.09.2020-E.99582

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 14574941-302.08.01-
Konu : Orhan GÖK

Dağıtım

Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı doktora programı öğrencisi Orhan GÖK'ün etik komisyon başvurusu ile ilgili olarak Üniversitemiz Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu'nun cevabi yazısı ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Yasemin DÜNDAR
Enstitü Müdürü

DAĞITIM
Gereği:
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne »
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanlığına

Bilgi:
Sayın Doç. Dr. İlyas OKAN

22.09.2020 Bilgisayar İşletmeni Devrim TOPUZ
22.09.2020 Enstitü Sekreteri Bahtiyar YAHŞİ

Tunus Cad. No:35 Kat: 3 ve 4 P.K. 06540 Çankaya/ANKARA
Tel:0 (312) 202 33 87 Faks:0 (312) 202 82 20
e-Posta :saglikb@gazi.edu.tr İnternet Adresi :http://saglikb.gazi.edu.tr/
Bilgi için :Devrim Topuz
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:0(312)2023254

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-1. (devam) Etik Kurul Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 18.09.2020-E.97899

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu

Sayı : 91610558-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 10.08.2020 tarihli ve E.83410 sayılı yazı

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı **Doktora Öğrencisi Orhan GÖK'ün, Doç.Dr.İlyas OKAN'ın** danışmanlığında yürüttüğü ***"Olimpik Spor Branşlarındaki Antrenör Davranışları ile Sporcuların Değer Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"*** adlı tez çalışması ile ilgili konu Kurulumuzun **08.09.2020** tarih ve **08** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Kurul Başkanı

Araştırma Kod No: 2020-478

Ek: 1Liste

Emniyet Mahallesi Bandırma Caddesi No :6/1 06560 Yenimahalle/ANKARA
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/

Bilgi için :Esengül BOŞNAK
Birim Evrak Sorumlusu
Telefon No:03122022666

EK-1. (devam) Etik Kurul Raporu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ETİK ALT ÇALIŞMA GRUBU
KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 08.09.2020	TOPLANTI SAYISI : 08
ADI – SOYADI	İMZA
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA Başkan	
Prof.Dr.C.Haluk BODUR	KATILAMADI
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN	KATILAMADI
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER	
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL	
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ	
Prof.Dr.Gülay BAYRAMOĞLU	
Prof.Dr.Makbule GEZMEN KARADAĞ	
Doç.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA	
Doç.Dr.Nihan KAFA	
Doç.Dr.İlyas OKUR	
Doç.Dr.Kemal ÖZTEMEL	
Doç.Dr.Melek Gülşah ŞAHİN	

EK-2. Hokey Federasyonu Onleni Anket İzni

TÜRKİYE HOKEY FEDERASYONU BAŞKANLIĞI

Sayı : 64025242-125.99-E.975100 30.09.2020

Konu : Orhan GÖK online anket izni HK.

Sayın Orhan GÖK

İlgi : 30.09.2020 tarihli dilekçeniz.

İlgi yazıyla Federasyonumuz bünyesinde faaliyet gösteren büyük, ümit ve genç milli takım düzeyindeki sporculara "Google Forms" aracılığıyla elektronik posta yoluyla online anket uygulaması yapmak için tarafımıza gerekli izinler federasyonumuzca verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim

e-imzalıdır
Taylan MERT
Genel Sekreter

Not: Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak Doğrulama Kodu : BBUARHPK Evrak Takip Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/gsb-eimzali-belge-dogrulama
Menekşe 2 Sokak Mine Apartmanı No:16 Kat:3 Daire: 9 – 11 Kızılay-ANKARA
Telefon No: (0 312) 310 35 13 Faks No: (0 312) 310 35 78
İnternet Adresi: http://www.turkhokey.gov.tr
Bilgi için:Ahmet Onur ALBUNAR
Büro Personeli

- 84779043 - 84779043 - 84779043 -

EK-3. Voleybol Federasyonu Anket İzni

TÜRKİYE VOLEYBOL FEDERASYONU BAŞKANLIĞI

TVF

Sayı : 37689096-125.99-E.1033004

16.10.2020

Konu : Tez ve Anket çalışması hk.

Sayın Orhan GÖK

İlgi : 30.09.2020 tarihli dilekçeniz.

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora öğrencisi olarak, **"Olimpik Spor Branşlarındaki Antrenör Davranışları ile Sporcuların Değer Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"** başlıklı tez çalışmanız için Genç Milli Takım, A Milli Takım düzeyi gönüllü olan voleybolculara "Google Forms" aracılığıyla elektronik posta yoluyla online olarak uygulamayı planladığınız anket çalışması Federasyonumuzca uygun görülmüştür.

Yapılacak bu çalışma sonucunun bir rapor şeklinde hazırlanıp Federasyonumuza iletilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır

Av. Nihal İŞÇİ
Genel Sekreter

Not: Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : QDTUTOJJ Evrak Takip Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/gsb-eimzali-belge-dogrulama

Emniyet Mahallesi Milas Sokak No:9/A 06560 Yenimahalle-ANKARA
Telefon No: (0 312) 221 40 40 Faks No: (0 312) 221 40 10
İnternet Adresi: www.tvf.org.tr

Bilgi için:Şahsine ATEŞ
Sekreter

EK-4. Atletizm Federasyonu Anket İzni

TÜRKİYE ATLETİZM FEDERASYONU BAŞKANLIĞI

Sayı : 10421102-125.99-E.987066 02.10.2020

Konu : Orhan GÖK Anket Uygulaması İzni

Sayın Orhan GÖK

İlgi : Orhan GÖK'ün 30.09.2020 tarihli başvurusu.

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora öğrencisi olarak, " **Olimpik Spor Branşlarındaki Antrenör Davranışları ile Sporcuların Değer Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi** " başlıklı tez çalışmanız için Genç Milli Takım, A Milli Takım düzeyi gönüllü olan atletlere "Google Forms" aracılığıyla online olarak uygulmayı planladığınız anket çalışması Federasyonumuzca uygun görülmüştür.

e-imzalıdır

Fahrettin YILDIZ
Genel Sekreter

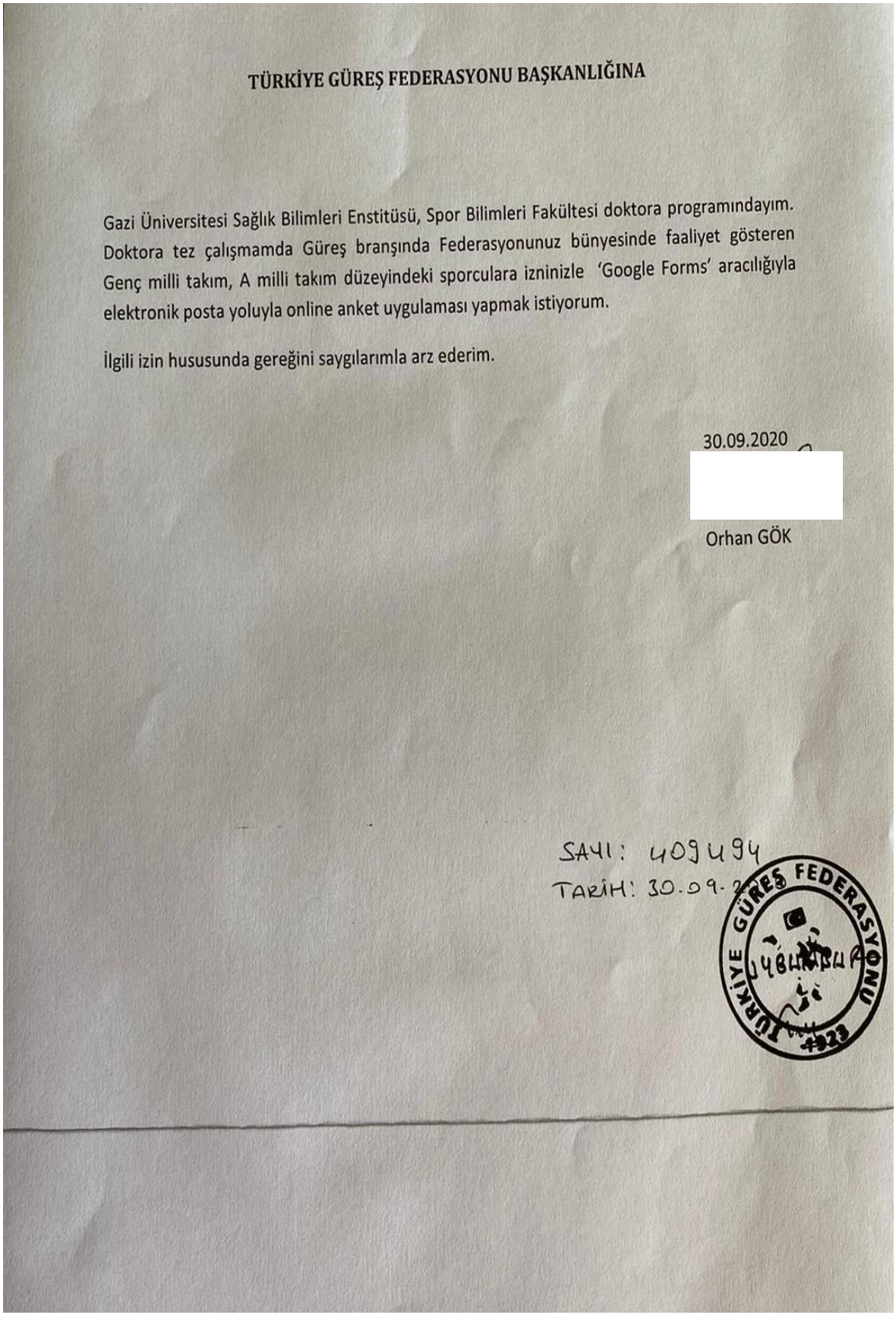
Not: Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : QROXAOGO Evrak Takip Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/gsb-eimzali-belge-dogrulama

Balgat Mahallesi Osmanlı Caddesi 25/2 Çankaya/ANKARA
Telefon No: (0 312) 309 19 61 Faks No: (0 312) 309 19 70
İnternet Adresi: www.taf.org.tr

Bilgi için:Duygu KAYAPINAR
Spor Eğitim Uzmanı

EK-5. Güreş Federasyonu Anket İzni

TÜRKİYE GÜREŞ FEDERASYONU BAŞKANLIĞINA

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Fakültesi doktora programındayım. Doktora tez çalışmamda Güreş branşında Federasyonunuz bünyesinde faaliyet gösteren Genç milli takım, A milli takım düzeyindeki sporculara izninizle 'Google Forms' aracılığıyla elektronik posta yoluyla online anket uygulaması yapmak istiyorum.

İlgili izin hususunda gereğini saygılarımla arz ederim.

30.09.2020

Orhan GÖK

SAYI: 409494

TARİH: 30.09.2

TÜRKİYE GÜREŞ FEDERASYONU

EK-6. Boks Federasyonu Anket İzni

TÜRKİYE BOKS FEDERASYONU BAŞKANLIĞI

Sayı : 81916450-125.99-E.972631 30.09.2020

Konu : Orhan GÖK online anket izni Hk.

Sayın Orhan GÖK

İlgi : 30.09.2020 tarihli dilekçeniz.

İlgi yazıyla Federasyonumuz bünyasinde faaliyet gösteren genç milli takım, A milli takım düzeyindeki sporculara "Google Forms" aracılığıyla elektronik posta yoluyla online anket uygulaması yapmak için gerekli izin verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Recayi GÖL
Genel Sekreter

Not: Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : OTAYUQOJ Evrak Takip Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/gsb-eimzali-belge-dogrulama

Beştepeler Mahallesi Alparslan Türkeş Caddesi No:41 Yenimahalle-ANKARA
Telefon No: (0 312) 311 74 58 Faks No: (0 312 324 09 27
İnternet Adresi: www.turkboks.gov.tr

Bilgi için:Recayi GÖL
Genel Sekreter

- 84468979 - 84468979 - 84468979 - 84468979

EK-7. Taekwondo Federasyonu Anket İzni

TÜRKİYE TAEKWONDO FEDERASYONU BAŞKANLIĞI

Sayı : 64426237-125.99-E.986865 02.10.2020

Konu : Anket İzni hk.

Sayın, Orhan GÖK

İlgi : 30.09.2020 tarihli dilekçeniz.

İlgi tarihli dilekçeniz ile doktora tez çalışmanız için Federasyonumuz bünyesinde faaliyet gösteren Genç Milli Takım ve/veya A Milli Takım düzeyindeki taekwondo sporcularına "Google Foms" aracılığı ile elektronik posta yoluyla online anket çalışması uygulamak istediğiniz belirtilmiş olup; söz konusu anketin uygulanmasında Federasyonumuzca herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Metin ŞAHİN
Federasyon Başkanı

Not: Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : RCCCXIKR Evrak Takip Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/gsb-eimzali-belge-dogrulama

Balgat Mahallesi Mevlana Bulvarı Yelken Plaza No:139/45 Çankaya-ANKARA
Telefon No: (0 312) 310 88 16 / (0 312) 284 00 91 Faks No: (0 312) 310 90 42
İnternet Adresi: http://www.turkiyetaekwondofed.gov.tr

Bilgi için:Sevinç AKDENİZ
Büro Personeli
Telefon No:(312) 310 88 16-112

EK-8. Bireysel Değerler Ölçeği İzni

Kimden: **Halil Eksi** h.eksi70@gmail.com
Konu: **Ynt: Ölçek izni**
Tarih: **22 Tem 2020 15:07:54**
Kime: **Orhan Gök** orkhangok78@gmail.com

Memnuniyet ile kullanabilirsin
İyi çalışmalar dilerim

Prof. Dr. Halil Ekşi
Marmara Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü Başkanı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Göztepe Kampüsü 34722
Kadıköy İSTANBUL

Tel:+90 216 345 4705
Faks: +90 216 338 80 60
GSM:+90 533 6405810
e-posta: h.eksi70@gmail.com ve halileksi@marmara.edu.tr

URL: www.halileksi.net

22 Tem 2020 Çar 14:08 tarihinde Orhan Gök <orkhangok78@gmail.com> şunu yazdı:

> Kıymetli Hocam,
>
> Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Fakültesi Doktora programındayım. Geçerlilik ve güvenirlik çalışmasını yapmış olduğunuz "Bireysel Değerler Ölçeğini" Doktora tez çalışmamda izninizle kullanmak istiyorum.
>
> Saygılarımla
>
> Orhan Gök

EK-9. Antrenör Davranışları Değerlendirme Ölçeği İzni

Kimden: **Ahmet Yapar** yapara@gmail.com Konu: **Ölçek izni** Tarih: **11 Eyl 2020 12:38:51** Kime: **Orhan Gök** orkhangok78@gmail.com
Bilgi: **Mustafa Levent Ince** m.levent.ince@gmail.com

Sayın Orhan GÖK,
Geçerlilik ve güvenirlik çalışmasını sayın Prof. Dr. Levent İnce yapmış olduğunuz "Sporcular için Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeğini" yapacağınız Doktora tez çalışmanızda kullanmanızda tarafımızca bir sakınca yoktur.
Ölçek toplamda 47 madde ve 7 alt boyuttan oluşan 7 li likert tipinde düzenlenmiş bir ölçektir. Ölçekte her alt boyuta ait maddeler ölçek içinde yer alan başlıklarda belirtilmektedir. Ancak ölçeğin son alt boyutu olan (Baş antrenörüm olarak başlayan) alt boyut olumlu ve olumsuz antrenör davranışları olarak iki alt boyutu içerir. Olumsuz antrenör davranışları alt boyutu (40-47 arası maddeler) olumsuz ifadeleri içerir. Daha fazla bilgi almak için lütfen çekinmeden sorunuz.
Çalışmalarınızda başarılar dilerim.
Saygılarımla

Orhan Gök <orkhangok78@gmail.com>, 9 Eyl 2020 Çar, 18:45 tarihinde şunu yazdı:

iPhone'umdan

Kıymetli Hocam,

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Fakültesi Doktora programındayım. Geçerlilik ve güvenirlik çalışmasını yapmış olduğunuz "Sporcular için Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeğini" Doktora tez çalışmamda izninizle kullanmak istiyorum.

Saygılarımla

Orhan Gök

EK-10. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Sporcu; Bu araştırmanın amacı olimpik spor branşlarındaki antrenör davranışları ile sporcuların değer gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Sporcular tarafından algılanan antrenör davranışlarının, sporcuların değer gelişimine katkısını ortaya çıkarmak amacıyla, bilimsel bir çalışmaya veri oluşturmak üzere hazırlanmıştır. Elde edilen veriler kesinlikle başka bir amaç için kullanılmayacaktır. Araştırma sonuçlarının amaca hizmet edebilmesi, her şeyden önce sizlerin ölçek sorularına vereceğiniz samimi ve içten cevaplarınıza bağlıdır. Araştırma sonuçları bireysel olarak değerlendirilmeyeceği için adınızı belirtmenize gerek yoktur. Araştırmaya olan katkılarınız için şimdiden çok teşekkür eder, başarılar dilerim. Saygılarımla

Orhan GÖK

Gazi Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

1-Yaş (Lütfen yazınız……)

2-Cinsiyetiniz ☐ **K.** ☐ **E.**

3-Eğitim düzeyiniz ☐ **Lise** ☐ **Lisans**

4-Branşınız (Lütfen yazınız ……)

5-Kaç yıldır lisanslı sporcusunuz (Lütfen yazınız ……)

6-Kaç yıldır sizin antrenörlüğünüzü yapmaktadır
☐ **1-2 yıl** ☐ **3-4 yıl** ☐ **5-6 yıl** ☐ **7-8 yıl** ☐ **9 yıl ve üzeri**

7-Antrenörünüzün eğitim düzeyi ☐ **Lise** ☐ **Lisans** ☐ **Yüksek Lisans** ☐ **Doktora**

EK-11. Bireysel Değerler Envanteri

Aşağıdaki cümlelerin her birine ne derece katıldığınızı, yanındaki kutucuklarda yer alan rakamlardan yalnızca birinin üstüne (X) işareti koyarak gösteriniz.

1 2 3 4 5

Kesinlikle katılmıyorum — Kesinlikle katılıyorum

1	Özgür ruhlu olmakla kendini kontrol edebilmek arasında denge kurabilirim.	1	2	3	4	5
2	İşimi yaparken doğru süreçleri takip ederim.	1	2	3	4	5
3	Dürüstlük ve doğruluk başarıyla ilişkilidir.	1	2	3	4	5
4	Özür dilemek bana göre değildir.	1	2	3	4	5
5	Bence paylaşmak iyi ve sağlıklı bir ilişkinin temelidir.	1	2	3	4	5
6	Bir şeyi yapacağını söyleyip de yapmayan insanları affedebilirim.	1	2	3	4	5
7	Diğer insanların katkısına saygı duyarım.	1	2	3	4	5
8	Hiç kimseye güvenemem.	1	2	3	4	5
9	Kendimi kaliteli bir ürün ortaya koymaya adamışımdır.	1	2	3	4	5
10	Diğer insanların fikirlerini dinlemektense kendimi onlarla karşı karşıya kalmış buluyorum.	1	2	3	4	5
11	Dürüstlük ve bütünleşme ev dışında gerekli değildir.	1	2	3	4	5
12	Dürüstlük benim için en üstün önceliğe sahiptir.	1	2	3	4	5
13	Biri benim duygularımı incittiğinde affedebilirim.	1	2	3	4	5
14	Kendimi disiplinli biri olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
15	Birlikte çalıştığım insanlara saygı duyarım.	1	2	3	4	5
16	İşte adil olarak kendime düşen payı yaparım.	1	2	3	4	5
17	Bir hata yaptığımda hatamı kabul ederim.	1	2	3	4	5
18	Başkalarının bakış açılarına saygı duyarım.	1	2	3	4	5
19	Başkalarına güvenmenin eski moda olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
20	Kendi hatalarım hakkında dürüst olabilirim.	1	2	3	4	5
21	Birlikte çalıştığım insanların yorumlarını saldırgan bulursam onlara nasıl hissettiğimi söylerim.	1	2	3	4	5
22	Paylaşmacı biriyimdir.	1	2	3	4	5
23	Dürüstçe fikirlerimi ifade ederim.	1	2	3	4	5
24	Geçmişte bana yanlış davranmış olan birini affederim.	1	2	3	4	5

EK-11. (devam) Bireysel Değerler Envanteri

25	İnandığım bir değer vardır.	1	2	3	4	5
26	Bence özür dilemek zayıflık işaretidir.	1	2	3	4	5
27	Geçmiş deneyimlerimden dolayı konuşmayacağım insanlar vardır	1	2	3	4	5
28	Adanmış bir çalışanım.	1	2	3	4	5
29	Kin tutarım.	1	2	3	4	5
30	Biriyle paylaşımda bulununca kendimi iyi hissederim.	1	2	3	4	5
31	Dürüstlüğün işe yaradığını düşünürüm.	1	2	3	4	5
32	İnsanlar bana güvenir.	1	2	3	4	5
33	Hedeflerim vardır.	1	2	3	4	5
34	"Özür dilerim" demek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
35	Kendimi tümüyle iyi hissetmemde paylaşmanın yeri büyüktür.	1	2	3	4	5
36	Hata yapan insanları affedebilirim.	1	2	3	4	5
37	Kendimi dürüst biri olarak görürüm.	1	2	3	4	5
38	İnsanların itimat ettiği biriyimdir.	1	2	3	4	5
39	Diğer insanlara güvenmek konusunda şüpheciyimdir.	1	2	3	4	5
40	Güvenilir biriyim.	1	2	3	4	5
41	Ulaşmaya çalıştığım amaçlarım var.	1	2	3	4	5
42	"Affedebilir ve unutabilirim."	1	2	3	4	5
43	Nitelikli bir çalışma ortamına kendimi adamaktayım.	1	2	3	4	5
44	Kendimi sadık bir kişi olarak tanımlarım.	1	2	3	4	5
45	Sözüm senedimdir.	1	2	3	4	5
46	İşverenimin başarılı olduğunu görmeye kendimi adadım.	1	2	3	4	5
47	Sonuçları ne olursa olsun doğrulardan yanayımdır.	1	2	3	4	5

EK-12. Sporcular İçin Antrenör Davranışları Değerlendirme Ölçeği

(Hiçbir Zaman) (Nadiren) (Her Zaman) 1--------2--------3--------4--------5--------6--------7							
Antrenman ve kondisyonumdan sorumlu olan antrenörüm,							
1. Kendimi güvende hissedeceğim bir antrenman programı sunar.	1	2	3	4	5	6	7
2. Bana fiziksel zorlayıcılığı olan antrenman programları sunar.	1	2	3	4	5	6	7
3. Bana ayrıntılı bir antrenman programı sunar	1	2	3	4	5	6	7
4. Bana fiziksel hazırlığım için bir plan sunar.	1	2	3	4	5	6	7
5. İmkân ve malzemelerin hazır olduğundan emindir.	1	2	3	4	5	6	7
6. Bana içerikli antrenmanlar sağlar	1	2	3	4	5	6	7
7. Bana yıllık antrenman programları sunar.	1	2	3	4	5	6	7
Teknik becerilerimden sorumlu olan antrenörüm ,							
8. Çalışırken bana tavsiyelerde bulunur.	1	2	3	4	5	6	7
9. Teknik hataları düzeltmek için belli geribildirimlerde bulunur.	1	2	3	4	5	6	7
10. Tekniğimi düzeltmek için beni destekler.	1	2	3	4	5	6	7
11. Tekniğimi geliştirici ipuçları verir.	1	2	3	4	5	6	7
12. Becerinin nasıl yapıldığını göstermek için görsel örnekler verir.	1	2	3	4	5	6	7
13. Becerinin nasıl yapıldığını anlatmak için sözel örnekler kullanır.	1	2	3	4	5	6	7
14. Bana öğretilen teknik ve stratejiyi anladığımdan emin olur.	1	2	3	4	5	6	7
15. Bana anlık geribildirimlerde bulunur.	1	2	3	4	5	6	7
Zihinsel hazırlığımdan sorumlu olan antrenörüm,							
16. Baskı altında nasıl davranmam gerektiğine dair tavsiyelerde bulunur.	1	2	3	4	5	6	7
17. Zihinsel olarak nasıl güçlü olacağıma dair tavsiyelerde bulunur.	1	2	3	4	5	6	7
18. Yeteneklerim konusunda nasıl güven duymam gerektiğine dair tavsiyelerde bulunur.	1	2	3	4	5	6	7
19. Kendim hakkında nasıl pozitif olmam gerektiğine dair tavsiyelerde bulunur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Nasıl odaklanmam gerektiğine dair tavsiyelerde bulunur.	1	2	3	4	5	6	7
Hedef belirlememden sorumlu olan antrenörüm,							
21. Hedeflerime ulaşmak için stratejileri belirlememe yardım eder.	1	2	3	4	5	6	7
22. Hedeflerime ulaşırken gelişmemi değerlendirir.	1	2	3	4	5	6	7
23. Kısa vadeli hedefler koymama yardımcı olur.	1	2	3	4	5	6	7
24. Hedeflerime ulaşmak için belli tarihler belirlememe yardımcı olur.	1	2	3	4	5	6	7
25. Uzun vadeli hedefler koymama yardım eder.	1	2	3	4	5	6	7
26. Hedeflerime ulaşmak için bana destek verir.	1	2	3	4	5	6	7
Yarışma stratejilerim için sorumlu olan antrenörüm,							
27. Hazırlanma sürecinde daha iyi yapabilmem için odaklanmama yardım eder	1	2	3	4	5	6	7
28. Beni müsabakalarda karşılaşacağım değişik durumlar için hazırlar.	1	2	3	4	5	6	7
29. Müsabakalarda odaklanmamı sağlar.	1	2	3	4	5	6	7
30. Müsabakalarda tutarlı bir yapı gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
31. Müsabakalarda karşılaşabileceğim problemlerle ilgilenir.	1	2	3	4	5	6	7
32. Müsabakalar sırasında yeteneklerime güven duyar.	1	2	3	4	5	6	7
33. İmkan ve malzemelerin müsabakalar için hazır olduğundan emin olur.	1	2	3	4	5	6	7
Baş antrenörüm,							
34. Bana birey olarak anlayış gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
35. İyi bir dinleyicidir.	1	2	3	4	5	6	7
36. Olabilecek kişisel problemlerimde kolaylıkla ulaşılabilir.	1	2	3	4	5	6	7
37. Hayatımın sporcu olmayan yönü hakkında düşünceli davranır.	1	2	3	4	5	6	7
38. Kişisel problemlerimde güvenebileceğim birisidir.	1	2	3	4	5	6	7
39. Kişisel hayatımla ilgili mahremiyeti korur.	1	2	3	4	5	6	7
40. Korkuyu bir antrenörlük metodu olarak kullanır.	1	2	3	4	5	6	7
41. Kızgın olduğu zaman bana bağırır.	1	2	3	4	5	6	7
42. Fikirlerimi göz ardı eder.	1	2	3	4	5	6	7
43. Diğer sporculara karşı ayrımcılık yapar.	1	2	3	4	5	6	7
44. Beni fiziksel olarak korkutur.	1	2	3	4	5	6	7
45. Ayrımcılık yapar, iltimas geçer.	1	2	3	4	5	6	7
46. Üzücü bulduğum konularda bana kişisel yorumlar yapar.	1	2	3	4	5	6	7
47. İyi sporculara daha çok vakit harcar.	1	2	3	4	5	6	7

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	: Orhan GÖK
Uyruğu	: T.C.

Eğitim

Derece	**Eğitim Birimi**	**Mezuniyet tarihi**
Doktora		
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	Devam ediyor
Lisans	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitü Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı	2017
Lisans	Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi/Kamu Yönetimi	2020
Lise	Selçuk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	2000
	Kırıkkale Lisesi	1995

İş Deneyimi

Yıl	**Yer**	**Görev**
2021-Devam ediyor	Korkut Ata Üniversitesi	BESYO Müdür Yardımcısı
2021-Devam ediyor	Korkut Ata Üniversitesi	BESYO Yönetim Kurulu Üyesi
2019-Devam ediyor	Korkut Ata Üniversitesi	Öğr. Görevlisi
2001-2004	Kırıkkale	Spor Uzmanı

Yabancı Dil

Almanca

Yayınlar

Ulusal ve Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler

Gök, O., Hazar, K. ve Koç, A.F. (2021). Examination of Narcissistic Behaviors of Physical Education Teachers and Their Relationship with Job Satisfaction. *Journal of Education and Learning,* 10(4).

Gök, O. ve Okan, İ. (2020). Milli takım sporcularının antrenör davranışlarına ilişkin görüşlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 486-498.

Ulusal ve Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler

Gök, O., Hazar, K. ve Koç, A.F. (2021). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Narsistik Davranışları ve İş Tatmini İlişkisinin İncelenmesi* 4. Uluslararası Herkes için spor Kongresi.

Kumartaşlı, M., Navruz, A., Uğuntaş, M. ve Gök, O. (2016). *Eğitimi Veren Liselerdeki Öğrencilerin Kişilik Yapılarının İncelenmesi Ankara ili örneği*. Presented at the 3.Uluslararası Spor Bilimleri Turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...

